

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

268

4/2023

*Силуан (Никитин), Алексеј Сидоров, Радомир Поповић,
Томас Хопко, Лариса Маришева, Артјом Мошин, Предраг Пузић*

Литија града Крагујевца

фото репортажа

ИЗДАЊЕ ШУМАДИЈСКЕ ЕПАРХИЈЕ

Каленик

268

Јеромонах Силуан (Никитин)

Беседа на Преображење Господње

стр. 2

Алексеј И. Сидоров

Преподобни Максим Исповедник у дискусијама истока и запада

стр. 4

др Радомир Поповић

Свети ратници

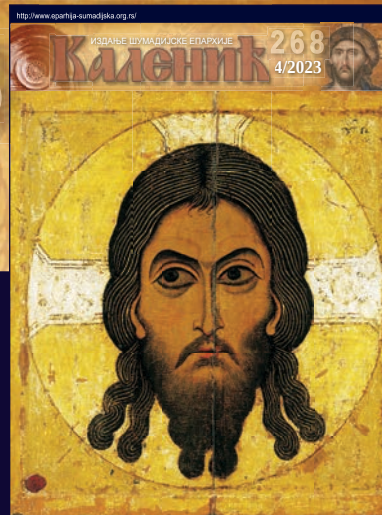
стр. 9

Томас Хопко, <i>Нерукотворени лик Господа Исуса Христа</i>	14
Лариса Маршева, Артјом Мошин, <i>Коментари на догматик првог и другог гласа</i>	16
Предраг Пузић, <i>Временослов свештеника Озрена Јаносевића (1906-1941)</i> ...	30
<i>Због чега се одар Мајке Божије изображава као престо</i>	34

Из летописа Епархије шумадијске
Промене у Епархији шумадијској
Служења, приједи и посете Епископа шумадијског Г. Јована
Дечија страна

Главни и одговорни уредник: Никола Миловић, протојереј
Заменик главног и одговорног уредника: Негослав Јованчевић
Редакција: Др Зоран Крстић, протојереј ставрофор, Дејан Марковић, јереј,
Лазар Марјановић

Уредништво и администрација: "Каленик", Владимира Роловића број 1, 34000 Крагујевац,
e-mail : n.milovic2@gmail.com
Дизајн и прелом: Дејан Манделц

Силуан (Никитин), Алексеј Сидоров, Радомир Поповић,
Томас Хопко, Лариса Маршева, Артјом Мошин, Предраг Пузић

Издаје са благословом
Његовог преосвештенства
епископа шумадијског
Господина Јована

Година XLIV,
Број 4, (268), 2023.

Издавач:
Српска православна епархија
шумадијска

Издаје:
шест пута годишње

Тираж: 2000 примерака

Штампа: ГРАФОСТИЛ,
Крагујевац

271.222(497.11)
ISSN 1820-6166 = Каленик
COBISS.SR - ID 50771212

9 771820 616009

Јеромонах Силуан (Никитин)

БЕСЕДА НА ПРЕОБРАЖЕЊЕ ГОСПОДЊЕ

У име Оца и Сина и Светога Духа!

„Приђите, уздигнимо се на гору Господњу и у дом Бога нашега, и угледајмо славу Преображења Његовог” – овим речима обраћа нам се данас Света Црква, драга браћа и сестре, позивајући нас у цркву на заједничко славење и особито прослављање великог празника – Преображења Христовог.

Овај празник нам непосредно говори о неопходности личног учешћа сваког од нас у делу свог спасења. Говори о делатној сарадњи – синергији, сарадништву са Господом у делу свог преображења, у делу измене греховног стања и повратка првосазданој чистоти. Памтимо да Бог гледа на нас и не види ни наше врлине ни наше успехе (којих може и не бити), али у дубини сваког човека види свој блистави лик, који може да узрасти и испуни све помоћу преображења. Али за то морамо и сами да се потрудимо.

Да је наше преображавање, измена лика греховног и повратак лику Божијем, везано са очишћењем, чистотом – о томе нам говори и данашње јеванђељско зачало, и беле одежде свештенослужитеља, и сам лик преображеног Христа на икони празника.

Господ је, узевши најближе ученике – Петра, Јована и Јакова – узишао на гору да се помоли. Која је то била гора из самог јеванђељског приповедања не знамо, али црквено предање још од времена равноапостолне императорке Јелене указује на Тавор. О овоме се пева и у данашњим богослужбеним песмопевањима: „данас на гори Таворској неизрециво у светлости Христос просија”.

Преподобни Анастасије Синаит кличе: „Због ове горе скачу планине, ради ње се радују брда, ради ње цветају долине, њу украшавају потоци, њој пљешћу реке, њој одају почаст мора, она се оглашава облацима, њој цвркућу птице, ова гора је област тајне, ово место је неизрециво, ова стена је стена скривеног, овај врх је врх небеса. Овде су симболи Царства унапред обликовани, овде је тајна Распећа проречена, овде се открила лепота Царства, овде је Другог славног доласка Христовог силажење, ова се гора обасјала блистањем праведних, на њој су, као да су садашња, изображена будућа блага. Ова гора објављује кроз облак који се појавио на њој, будуће усхићење праведних на облацима. Ова гора је сада показала најизворнији наш лик и нашу саобразност Христу”.

За време молитве на овој гори „засијало је Његово лице као сунце, одећа Његова постаде бела као снег” (Мт. 17, 2), а затим се појавише Пророци Божији Мојсије и Илија и разговараху са Христом. Пробуђени апостоли су управо кроз садржај беседе схватили са ким општи њихов Учитељ.

Шта, осим пламене вере и служења Истинитом Богу, уједињује Пророке Божије Мојсија и Илију? Свети Јован Златоуст нам говори да су „обојица били људи прости, и притом је један био муцав и пискутав, а други је водио суров живот. Обојица су се одликовала нестицањем, зато ни код Мојсија ничег није било, ни Илија ништа није имао, осим милости”. Обојица су често били у прилици да се током земаљског живота – по гласу Божијем – успињу на гору, то јест на врх горе, а после смрти удостојили су се такође на гори, али не Кармилу и не Синају, већ на „Гори Божијој, гори облачној, гори натопљеној, да стану десно од Господа јављеног у слави.

Један од њих је са горе Кармилске узнесен на небо огњеном колесницом, и верујемо да ће доћи у последњој години да изобличи ђаволе лукавство и безумље људ-

ско, и други се узнео: „И Мојсије се попе са Моавских равница на гору Нево, на врх Фасги, који је насупрот Јерихона, и показао му Господ сву земљу Галадску до Дана” (Понз. 34, 1). Тамо је и умро и „погребен у долини у земљи Моавској наспрам Бет Фегора и нико не зна [места] погребенија његова до овог дана” (Понз. 34, 6). Тако да се не можемо поклонити гробницама и моштинама ни Пророка Мојсија ни Пророка Илије.

Али најважнију сличност ових дивних мужева открива нам читање вечерње паримије. Мојсије, иако је у свом земаљском животу беседио са Господом лицем

к лицу, није видео лик Његов, већ је само у каменој клисури горе Синајске видео отпозади пролазак Његов. Илија Тесвићанин је такође угледао Господа, али као у пролазу, видео је Господа у „тихом гласу” (3Цар. 19, 11), то јест у лакој поветарцу; ми, као и апостоли Петар, Јован и Јаков, можемо у свом телесном стању угледати Славу Господњу. Угледати је и упоредити са својим стањем, осетити не само своју нечистоту и оскрнављеност, него се сетити свог призива – призива творевине земаљској да се уподоби свом Предвечном Творцу.

И ако је неко од нас, који смо се удостојили ове велике милости Божије, имао овај незаборавни сусрет с Богом, сусрет лицем у лице, тај схвата речи Светог апостола Петра који се уплашио на Таворској гори: „Господе, добро нам је овде бити” (Мт. 17, 4). Како то мудро објашњава Блажени Јероним Стридонски: „Онај ко усходи вишњем, нема жељу да силази земном, већ хоће непрестано да пребива у висини”.

Али ми, док лежећи у калу својих страсти видимо Господа као кроз мутно стакло, верујемо да ћемо онда када нам то Господ подари стати лицем к лицу пред Њега. Ми, који смо свесни своје грешности, нећемо молити Господа као пророк Мојсије, који је молио Бога да му се јави својим Ликом. Реч Божија не застарева и не мења се, не удешава се према човеку и његовим хировима: „нећеш моћи видети лица мојега, јер не може човек мене видети и остати жив” (Изл. 33, 20). Ако у себи препознајемо непријатељство према ближњима, раздражљивост и увредљивост, завист и злопамћење – како ћемо онда моћи да издржимо на суду пред Свепраштајућом Љубави која нам се јавила? Тешко да бисмо се осмелили рећи: „Добро нам је бити овде, начинимо себи и Теби сеницу”, него бисмо побегли од стида и срама у пећине и у клисуре планина и завапили планинама и камењу: падните на нас и сакријте нас од лица ове Љубави.

Не може бити сусрета с Богом без личног преображења, деловања које непосредно зависи од нас. Како то учинити, говори Свето Писмо. Господ нам речима старо-заветног благовеститеља – пророка Исаије – непосредно указује: „ако греси ваши буду као скерлет, постаће бели као снег; ако буду црвени као пурпур, постаће као вуна; али ради тога се најпре умијте, очистите: уклоните злоћу дела својих испред очију мојих, престаните зло чинити; учите се добро чинити, тражите правду, спасавајте потлаченог, дајте правицу сиротињи, браните удовицу” (Ис. 1, 16–17).

Послушајмо глас Божији и почнимо дело свог преображења. Као што је Господ са апостолима усходио на гору ради молитве, тако се и ми постарајмо да „усходимо на гору”, то јест да отворимо своје умове и срца од ниског, пропадљивог и штетног и кроз молитву се устремимо ка Богу, не заборавимо да се кајемо за своје грехе, и да кроз то очишћење учинимо изнова белом – као снег горе Хермон – одећу своје душе и обогатимо је врлинама – као плодно тле горе Тавор. И овог часа, причестивши се Светим Тајнама Христовим, окусивши после заједничке молитве освежене јабуке (грожђе) и остале плодове нове летине, „укрепите се руке ослабеле и ноге ослабљене; ево, Бог наш суд даје и даваће, долази и спасава нас”. Амин.

Превео са руског Горан Дабетић

ПРЕОБРАЖЕЊСКА ХИМНОГРАФИЈА

Он који је у давнини лично говорио са Мојсејем на гори Синају, рекавши: „Ја сам Који Јесте”, Он се данас на гори Тавору преобразио пред ученицима, и показао лепоту Творца, мада је примио човекову природу, а за сведоке такве благодати поставио је Мојсеја и Илију, чинећи их у заједници радости, да због крсног страдања најави и спасоносно васкрсење.

Богоотац Давид, прозревши духом телесни долазак људима, твога Јединородног Сина, из даљине зове на веселје цео свет, и пророчки кличе: Тавор и Ермон ће се због имена твога радовати; На ту гору попео се јеси Спасе са твојим ученицима, и потамнелу Адамову природу си преобазиио, и учинио да поново заблиста, вратио си је у славу и светлост твога божанства, зато ти кличемо: Господе и Створитељу свега слава теби.

Видевши неиздрживи твој сјај, и недоступно божанство, велики међу апостолима, на гори преображења, беспочетни Христе, беху обузети светим страхом, и обасјани светлим облаком зачуше Очев глас, који је открио тајну твога оваплоћења, да си ти исти и после оваплоћења: Син Јединородни и Спас целог света.

На великох вечерњи, самогласне стиховње стихире, глас 1.

Мали зрак твога божанства си Спасе открио, онима са којима се јеси на гору попео, и небеске славе твоје учинио их сведоцима, зато у страху кликтаху: добро нам је бити овде; Са њима и ми ти, преображени Спасе Христе, певамо у векове.

На јутрењу, самогласна стихира, глас 5.

Христос који све својом вољом носи, пречистим ногама је на гору Тавор узишао, и на њој је лицем јаче од сучаних зрака заблистао, и показао се као старешина и Закона и благодати, њима који су појали: благословите сва дела господња Господа.

Недоступном славом на гори Тавору се јеси неизрециво јавио, неподносива и незалазна Светлости, Очев Сјаје, и цео свет си обасјао, а људе обожиио, који певају: благословите сва дела господња Господа.

У светињи стајаху Мојсеј и Илија на гори Тавору, и божанске црте јасно видеше Христове Ипостаси, заблесталог у Очевој слави, и певаху: благословите сва дела господња Господа. Некада се лице Мојсеја прославило у светлу Божијег јављања, а Христос се светлошћу и славом као одећом облачи, јер он ствара светлост и обасјава све који певају: благословите сва дела господња Господа.

Гледајући ученици на Тавору Христа, како уђе у светли облак, ницице падоше на земљу, и просветљеног разума певаху њему и Оцу и Духу: благословите сва дела господња Господа.

На јутрењу, први канон, глас 4, 8. песма

Алексеј И. Сидоров

ПРЕПОДОБНИ МАКСИМ ИСПОВЕДНИК У ДИСКУСИЈАМА ИСТОКА И ЗАПАДА

Међу светим оцима Преподобни Максим Исповедник заузима једно од најпоштованијих места. Истински подвижник, чувени богослов, тајновидац надахнут Светим Духом и најтананији љубитељ мудрости, он је, у једном од најтежих периода историје Цркве, када је јерес монотелитства, чинило се, била спремна да уништи Православље, скупа са ретким саборцима храбро устао у заштиту праве вере, стекавши исповеднички венац¹. Многобројна дела Преподобног ушла су у обилну ризницу светоотачког Предања, иако, наравно, можемо констатовати да су првенствено пажњу православних читаоца првенствено привукла његова духовно-морална и аскетска дела. Светли пример овога је познати зборник најбољих плодова светоотачке духовности: *Добротољубље*, у који је укључено најпопуларније дело преподобног Максима – *Главе о љубави*.

Узгред, треба приметити да је Преподобни Максим, као духовни писац и богослов, увек живео у црквеном Предању, и да се изворно „откриће” његовог стваралаштва десило тек у XX stoleћу. И овде су пионири били руски православни научници. Већ крајем XIX века појављује се за своје време веома озбиљна монографија Ивана Орлова, посвећена христологији Преподобног Максима². Касније се изучавањем наслеђа Преподобног Максима бавио млади обдарени кијевски патролог С. Л. Епифанович, написавши о Преподобном Максиму на почетку кандидатску дисертацију. Он наставља свој рад и завршава своју магистарску дисертацију, која је по себи представљала монументалан рад. Нажалост, овај рад, већ завршен, услед Првог светског рата и отпочете револуције³, није угледао светло дана. Млади научник, који је и сам убрзо умро, не доживевши тридесет две године, успео је да изда два невелика одломка свог рада: блистави патролошки есеј „Преподобни Максим Исповедник и византијско богословље” (1915. године)⁴ и текстолошко истраживање, које садржи публикацију низа раније непознатих „Житија” и дела Преподобног Максима (или дела приписиваних њему)⁵. Сергеј Леонтијевич Епифанович је започео и превод једног од главних дела преподобног оца – *Питања Таласију*, који је уочи саме револуције почео да излази у „Богословском Веснику”, али није био завршен. Уопште у Русији је планирано штампање потпуног превода свих дела Преподобног Максима, и за то дело узеће се, заједно са С. Л. Епифановичем, професор Московске духовне академије М. Д. Муретов, чији су радови угледали светло дана као материјали житија који се од-

носе на Преподобног Максима Исповедника⁶. Међутим и овај подухват је био прекинут трагичним догађајима руске катастрофе.

Нешто касније Преподобни Максим је био „откривен” на Западу. У таквом „открићу” одлучну улогу одиграла је књига католичког богослова и патролога Ханса

Урса фон Балтазара, *Васељенска Литургија*, издата 1941. године, а затим у прерађеном и допуњеном виду 1961. године. Написана јасно и талентовано, она је, иако у виду прилагођеном западном читаоцу, представила сву величину и моћ Преподобног оца, као једног од највећих хришћанских мислиоца⁷. Захваљујући у знатном степену овој књизи, Преподобни Максим, почевши од средине XX века, постаје један од најизучаванијих отаца Цркве међу западним истраживачима: почели су да излазе (сви у истој белгијској серији „Корпус хришћанских аутора”) појединачни томови критичког издања његових дела, а број књига и студија посвећених различитим аспектима њего-

вог стваралаштва и погледа на свет нараста са сваком годином⁸. При чему у овом изучавању наслеђа Преподобног оца узимају учешће како католички и протестантски, тако и православни научници. Један од главних разлога оваквог „међуконфесионалног интересовања” за личност, дела и богословље Преподобног Максима, по мишљењу једног од истраживача, лежи у томе што је он био „једини човек који је умео да сједини и споји у себи Исток и Запад, а да их не помеша”⁹. Међу православним истраживачима стваралаштва Преподобног Максима Исповедника истакнуто место заузима Жан-Клод Ларше.

Ларше се родио 1949. године у градићу Бадонвилу на североистоку Француске у римокатоличкој породици. Примео је добро образовање и већ у младости се бавио изучавањем светоотачког наслеђа (посебну пажњу поклонио је грчким оцима Цркве). Управо упознавање са делима светих отаца, а такође општење са познатим руским старцем Сергејем (Шевичем), који је живео у Паризу и пружао духовну храну низу познатих људи (богослову Владимиру Лоском, иноку-иконописцу Григорију Кругу и другима), потакло је Ларшеа да 1972. године прими православље. После тога је француски научник, настављајући да изучава свете оце, више пута посетио Србију, где се неко време налазио код Преподобног Јустина Поповића, у манастиру Ћелије код Ваљева. Такође је много пута предузимао посете Грчкој, општећи на Светој Гори са ученицима и саподвижницима чувеног стар-

ца Никифора Исихасте. После упокојења оца Сергија, Жан-Клод Ларше се присајединио Српској Православној Цркви, чије се две парохije налазе у Мозелу. Тамо живи и данас са женом и сином, предајући философију у гимназији. Године 2001. Епископ западноевропски Лука (Ковачевић) рукопроизвео га је у чтеца, а следеће године у ипођакона. У данашње време Жан-Клод Ларше често помаже владици Луки у српској парохiji Светог Саве у Паризу и у другим местима простране епархије, која

могуће одвојити од богослова), Жан-Клод Ларше чини екскурсе у стваралаштво многих отаца Цркве: Преподобног Јована Лествичника, аве Доротеја, Преподобног Симеона Новог Богослова, Преподобног Макарија Египатског и других; његову пажњу такође привлачи и духовно наслеђе савременог старца Силуана Атонског. Али највољенији аутор међу славним оцима за Жан-Клода Ларшеа постаје Преподобни Максим Исповедник.

Први и најтемељнији рад француског научника, посвећен стваралаштву Преподобног Максима, јесте његова докторска дисертација (за кандидата доктора богословља, јер је Жан-Клод Ларше одбранио још и докторску дисертацију из философије *Исцељење духовних болести*): *Обожјење човека сагласно Светом Максиму Исповеднику*¹². У том фундаменталном раду (746 стр.) учење о обожењу Преподобног Максима детаљно се анализира у различитим аспектима: испитују се антрополошке, христолошке, пневматолошке, еклисиолошке, аскетске итд. основе овог учења. У коначном резултату аутор долази до закључка да у целом светоотачком богословљу управо код Преподобног Максима ово учење достиже свој апогеј – чак му ни Свети Григорије Палама није придавао толико озбиљно значење и није га подвргавао толико свестраном разматрању¹³. Друга књига Жан-Клод Ларшеа била је монографија, чији се превод на руски језик сада предлаже и о којој ће бити речи нешто ниже. Трећа књига, која је изашла сасвим недавно, приказује сажето, али изузетно садржајно, свеобухватно истраживање о Преподобном Максиму¹⁴. Његова композиција положена је у класичној схеми: први део посвећен је животу Преподобног оца, други – његовим делима, а трећи – основним моментима његовог богословља. Ову књигу можемо назвати збирном, јер овде аутор сумира како резултате сопствених истраживања о Преподобном Максиму, тако и резултате разноликог и вишегодишњег рада других научника који су изучавали његово стваралаштво. За ове три књиге Жан-Клод Ларшеа написани су и веома компетентни предговори француским преводима основних дела Преподобног: *Одговори Таласију*¹⁵, *Амбигва*¹⁶, *Питања и недоумице*¹⁷, *Богословска и полемичка дела*¹⁸ и *Посланице*¹⁹. Сваки од ових предговора представља својеврсну невелику, али мајсторски написану монографију, која уводи читаоца у вишедимензионални свет Преподобног Максима.

обухвата Француску, Шпанију и Бенелукс. Овакав је животни пут једног од највећих савремених богослова и патролога. Овај пут очито показује да се истина православља слободно открива онима који је траже искрено и чистим срцем¹⁰.

Као богослов, Жан-Клод Ларше је познат пре свега низом својих радова посвећених различитим проблемима морално-аскетског богословља: *Исцељење духовних болести*, *Богословље болести*, *Исцељење умних болести (искуство хришћанског Истока првих векова)*, *Ово је тело моје (хришћанско схватање тела сагласно оцима Цркве)*, *Ка питању о етици рађања (елементи светоотачке антропологије)*, *Бог не жели страдања људи*, *Живот после смрти сагласно православном предању и Хришћанин пред лицем болести, страдања и смрти*¹¹. Као патролог (узгред, патролога је у датом случају не-

Што се тиче књиге француског православног научника *Свети Максим Исповедник. Посредник између Истока и Запада*²⁰, предложене руском читаоцу, она се дотиче неколико веома сложених и, можемо рећи, деликатних проблема стваралаштва Преподобног Максима. Сама тема, означена у наслову књиге, није нова: већ спомињани Ханс Урс фон Балтазар констатује: „Снажно поље Исток–Запад изнутра се ослања на мишљење Исповедника. Њега с правом називају човеком који спаја Исток и Запад”. Овде католички богослов истиче да се у животу и делима Преподобног Максима примећује главно: ново проналажење целокупне традиције хришћанског Истока, коју није подвргао промени, али је имао све одлучнију тенденцију да то богатство донесе у Рим, и да га окрене у корист Рима. При чему његов

Рим, као што се испоставило на крају, није пролазно упориште политичке слободе, него упориште православља на унутрашњим јеванђељским темељима²¹. Ако прва констатација не изазива никакве посебне сумње, онда је друга примедба, иако релативно тачна, велико одступање од унутрашње интенције погледа на свет Преподобног Максима, за кога такав „римоцентризам” са његовим јасним „папистичким” асоцијацијама, бива дубоко стран. Осим тога, при оцртавању два супротстављена пола, то јест „Истока” и „Запада”, морамо узети у обзир, као што то исправно примећује енглески православни патролог, Е. Лаут, два суштинска момента. Први: у VII веку, када је живео Преподобни Максим, „Запад” и „Исток” више нису били „делови једне неразделиве Цркве”, јер је у овом веку тешко опазити слично јединство; није случајно VI Васељенски Сабор подвргао анатема како неколико константинопољских патријараха, тако и александријског патријарха Кира и римског папу Хонорија. Други моменат: сами појмови „Исток” и „Запад” у епохи Преподобног Максима делују прилично нејасно. Тешко да Рим тога времена можемо поистовећивати са „Западом”, јер је у то време црква у Северној Африци била веома аутономна. Тешко је одредити и појам „Исток”, јер су подручија хришћанског света као што су Константинопољ, Сирија, Палестина и Египат често постојала силом одређених политичких, етничких и религиозних узрока као неке „монаде”, понекад само у спољашњој вези једних са другима²².

Учитавајући дате моменте можемо рећи да се на неко време у VII веку наговештавало супротстављање источног (превасходно оличено Константинопољем) и западног (Рим, Северна Африка) дела хришћанске „икумене”, које је било веома условно, јер су за живота Светог Софронија Јерусалимског постојали сасвим другачији вектори црквеног живота: Константинопољ се у савезу са Римом (патријарх Сергије и папа Хонорије) супротстављао Јерусалиму; за време VI Васељенског Сабора и после њега Константинопољ се опет ујединио са Римом, али на основу православља, а не монотелитства. Преподобни Максим, који је стицајем околности био принуђен да проведе знатан део свог живота у Северној Африци и Риму, стварно није осећао никакву опозицију „Истока” и „Запада”, јер су за њега увек постојала само

два узајамно супротстављена пола: православље и јерес. Заслуга Жан-Клод Ларшеа састоји се у томе што је то у разматраној књизи убедљиво показао. Веома важним чини нам се ауторов закључак у првом делу (где се разматра рађање спорова о исхођењу Светог Духа), да Преподобни Максим распршује надолazeће погрешно схватање и израђује тачне критеријуме изворно православног приступа једном од најозбиљнијих проблема православног вероучења. Други део књиге, посвећен питању првородног греха, такође, по нашем мишљењу, веома јасно изражава суштину приступа Преподобног оца. Жан-Клод Ларше савршено тачно констатује да се, упркос спољашњој сличности датог приступа са толико разматраним учењем Блаженог Августина, између двојице богослова уочава принципијелна разлика. Једина примедба коју бисмо хтели да начинимо у односу на овај део састоји се у ономе што нам се чини јасно неадекватним: означити поглед Преподобног Максима на пало човечанство као „песимистички”. Појам „песимизам”, као и придев „песимистички”, потпуно су непримењиви на православно поглед на свет и осећање света, јер је православље, као целовит поглед на свет, дубоко оптимистичко. Гледиште Преподобног Максима, као и свих отаца Цркве, на пало стање човечанства, природно, било је жалосно, али се ова „жалост” појављује тек као део свецеле „радости”, којом је и прожето православље, као религија вере, љубави и наде. Јер је Господ рекао: „У свету ћете имати жалост; али не бојте се: Ја сам победио свет” (Јн.16, 33), и „ви ћете бити жалосни, али ће се ваша жалост окренути на радост” (Јн.16, 20). На крају, и у трећем делу своје књиге, који се тиче примата римског папе, Жан-Клод Ларше јасно наводи да је сав контекст погледа на свет Преподобног Максима био апсолутно стран овој каснијој римокатоличкој концепцији. Овде се, наравно, најтежом чини чињеница „апологије папе Хонорија”, која се може приметити у неким делима Преподобног Максима. И поново не можемо а да се не сложимо са Жан-Клод Ларшеом, који тумачи да се дата чињеница објашњава овом конкретном-историјском ситуацијом, у којој се нашао Преподобни Максим и, будући да је она акцидентална, она ниуколико не одређује суштину еклисиологије Преподобног.

На тај начин, закључци аутора књиге у суштини разматрају аспекте богословља Преподобног Максима, и чине нам се потпуно убедљивим и аргументованим. Хтели бисмо да начинимо две невелике примедбе. Прво: у Предговору Жан-Клод Ларше сматра потпуно актуелним позив оца Георгија Флоровског ка „екуменизму у времену” и ка томе да се на путу и циљу међуцрквеног

Кирила Александријског, слажу ли се са општом светоотачком традицијом, или су они стајали „на ивици” ове традиције – такође је предмет посебног озбиљног разматрања. Али, у сваком случају, позиција оца Јована Мајендорфа, одражена у његовој књизи *Византијско богословље*²⁴, далеко је удаљена од пелагијанства, чија се перспектива виђења прелама у сасвим другом „сис-

тему координата”. Пелагијанство (не само Пелагије, него и његови ученици, особито Јулијан из Екланума) настаје као реакција на августиновско учење о првородном греху, и овде је изузетан акценат који је стављен на слободу човекове воље и разматрање Божије благодати у својству нечег спољашњег човеку, заправо био одговор на једнострано решење проблема узајамног односа благодати и слободне воље код Блаженог Августина²⁵. На рачун овог, отац Јован савршено тачно говори: „У византијском свету, где Августинова мисао практично није имала никаквог утицаја, значење Адамовог греха и његове последице за људски род било је сасвим другачије схваћено него на Западу”²⁶. Отац Јован је себи поставио задатак да схвати суштину православног погледа на првородни грех, који је био обрађен у ранохришћанском и византијском богословљу, и који у својим основним тачкама остаје непромењив. Мајендорф је могао да погреши у детаљима оваквог осмишљавања, али у целини је правилно схватио основне параметре овог аспекта православног учења. Зато нам се чак и посредан наговештај његове блискости са пелагијанством („он користи одређене пелагијанске аргументе”) чини некоректним.

Уосталом, ове примедбе, природно, не умањују вредности књиге Жан-Клод Ларшеа, која се појавила и пред руским читаоцима. Изражавамо наду у то да ће и остали радови талентованог православног богослова и научника бити ускоро преведени на руски језик.

Превео са руског Горан Дабетић

дијалога „вратимо ситуацији која је постојала у првом миленијуму”. Како нам се чини, реалност и резултати екуменског покрета толико су жалосни да је сам термин „екуменизам” са православне тачке гледишта постао безнадежно одбојан, и зато се илузија, храњена од стране оца Георгија и других православних учесника на почетку екуменског покрета, распршила у потпуности и заувек. И уопште, тешко да је могућ повратак Цркви првог миленијума. Протестанти су, као што је познато, покушали да се врате првохришћанској Цркви, и резултати таквог „повратка” једва да захтевају било какве коментаре. Друга примедба носи приватни карактер: у примедби 6 на II главу аутор чини прекор оцу Јовану Мајендорфу и оцу Борису Бобринском због њихове склоности према пелагијанству и признавању „маргиналних” гледишта Теодора Мопсуестијског и блаженог Теодорита Кирског, иако ово питање захтева додатно изучавање. Овде, како се чини, треба разликовати тачке гледишта Теодора Мопсуестијског и блаженог Теодорита, иако ово конкретно питање захтева додатна истраживања²³. Јесу ли ове тачке гледишта сагласне погледима Светог

напомене:

¹ Детаљно о преподобном Максиму види нашу приступну студију: *Преподобный Максим Исповедник: эпоха, жизнь, творчество* // *Творения преподобного Максима Исповедника*. Книга I. М., 1993, с.7 – 74. У новом издању ових превода, који у садашње време излазе на свет, ова приступна студија је на коренит начин прерађена и проширена.

² Орлов И. *Труды св. Максима Исповедника по раскрытию догматического учения о двух волях во Христе. Историко-догматическое исследование*. СПб., 1888.

³ У данашње време, колико нам је познато, нађена је кандидатска дисертација С. Л. Епифановича, која се припрема за штампање.

⁴ Овај есеј био је релативно скорије двапут реиздат (1996. и 2003. године) у издаваштву „Матрис” са нашим предговором: „С. Л. Епифанович и његова књига о преподобном Максиму Исповеднику”.

⁵ Епифанович С. Л. *Материалы к изучению жизни и творений преп. Максима Исповедника*. Киев, 1917.

⁶ Творения святого отца нашего Максима Исповедника, ч. I. Житие преподобного Максима Исповедника и служба ему. Перевод, издание и примечания проф. М. Д. Муретова. Сергиев Посад, 1915.

⁷ Види на рачун овога наш предговор: *Преподобный Максим Исповедник и его эпоха в изображении Х. Урса фон Бальтазара* // Альфа и Омега, № 3 (14), 1997, с. 98–105.

⁸ Општи преглед основних тенденција у западним истраживањима о Преподобном Максиму види у књизи: Nicols A. *Byzantine Gospel. Maximus the Confessor in Modern Scholarship*. Edinburgh, 1993.

⁹ Види: Kattan A. E. *Verleiblichung und Synergie. Grundzuge der Bibelhermeneutik bei Maximus Confessor*. Leiden – Boston, 2003, S.XI („ein Einziger Mensch Orient und Okzident in sich zusammenbrungen un zu vereinen vermochten, ohne sie zu vermischen”).

¹⁰ Можемо претпоставити да је сличан пут обраћања из римокатоличанства у православље пре Жан Клод Ларшеа прошао архиепископ Алексеј (Ван дер Менсбриге). Види о њему студију А. С. Бујевског: *Православная энциклопедия*, т.1. М., 2000, с.661–663.

¹¹ Наводимо само најважније радове Ж.-К. Ларшеа, не претендујући на то да дамо потпуну библиографију. Види: Larche J.-C. *Therapeutique des maladeies spirituelles*. Paris – Suresmess, 1991 (књига је имала 4 издања); Idem. *Theologie de la maladie*. Paris, 1991 (три издања); Idem. *Therapeutique des maladies mentales. L'experience de l'Orient chretien des premiers siecles*. Paris, 1992; Idem. *Ceci est mon corps. Le sens chretien du corps selon les Peres de l'Eglise*. Geneve, 1996; Idem. *Pour une ethique de la procreation. Elements d'anthropologie patristique*. Paris, 1998; Idem. *La vie apres la mort selon la Tradition orthodoxe*. Paris, 2001; Idem. *La chretien devant la maladie, la souffrance et la mort*. Paris, 2002.

¹² Larchet J.-C. *La divinization de l'homme selon saint Maxime le Confesseur*. Paris. 1996.

¹³ Ibid., p. 677.

¹⁴ Larche J.-C. *Saint Maxime le Confesseur (580 – 662)*. Paris, 2003.

¹⁵ *Saint Maxime le Confesseur. Questions a Thalassios*. Introduction par J.-C.Larcet. Traduction et notes par E. Ponsoye. Suresnes, 1992, p.7–44.

¹⁶ *Saint Maxime le Confesseur. Ambigua*. Introduction par J.-C. Larchet. Avant-propos, traduction et notes par E. Ponsoye. Commentaires par le Pere Domotru Staniloae. Paris-Suresnes, 1994, p. 9–84.

¹⁷ *Saint Maxime le Confesseur. Questions et difficultes (Quaestiones et dubia)*. Introduction par J.-C. Larchet. Traduction par E. Ponsoye. Paris, 1999, p. 7–26.

¹⁸ *Saint Maxime le Confesseur. Opusculs theologiques et polemiques*. Introduction par J.-C. Larchet. Traduction et notes par E. Ponsoye. Paris, 1998, p. 7–108.

¹⁹ *Saint Maxime Le Confesseur. Lettres*. Introduction par J.-C. Larchet. Traduction et notes par E. Ponsoye. Paris, 1998, p. 7–62.

²⁰ Француско издање: Larchet J.-C. *Maxime le Confesseur. Mediateur entre l'Orient et l'Occident*. Paris, 1998.

²¹ Урс фон Бальтазар Х. *Вселенская Литургия. Преподобный Максим Исповедник* // Альфа и Омега, № 3 (14), 1997, с. 122.

²² Види: Louth A. *St. Maximus the Confessor between East and West* // Studia Patristica, v.XXXII, 1997, p. 334–335.

²³ Сам Ж.-К. Ларше признаје да је учење Блаженог Теодорита богатије нијансама него гледиште Теодора Мопсуестијског.

²⁴ Види руски превод: Протоиерей Иоанн Мейендорф. *Византийское богословие. Исторические тенденции и доктринальные темы*. Минск, 2001, с. 206–211. Истина, овај превод је веома незграпан и местимично нетачан.

²⁵ Кратак извод основних поставки пелагијанства види у књизи: Kelly J. N. D. *Early Christian Doctrines*. London, 1985, p. 357–361.

²⁶ Протоиерей Иоанн Мейендорф. Указ. соч., с. 206.

БОГОСЛУЖБЕНЕ ХИМНЕ СВЕТОМ ПАНТЕЛЕЈМОНУ

Достојно си име Пантелејмон носио, јер си за душе свих људи човекољубиво бринуо, и исцељења тела си чинио, и тако си своје име издашно потврдио, многе си врлине имао а као награду си мучениче веру стекао, и овенчан си и непобедиви војник Христа Бога нашега постао, зато га моли да спасе и просвети душе наше.

Из духовних извора Спаситељевих, увек света исцељења и благодат захваташ, и богато изливаш, и дарујеш их свима који ти свеблажени стетитељу притичу, и свима који твој славни, свети и светли празник са вером прослављају; њих обасјај божанском благодаћу, јер си богоугодним називом и добротом помазан, и моли да њу добију сви који ти певају.

Кроз велике муке си прошао, због твоје огњене љубави ка Једином жељеном, и у мору и у огњу си паћен, али си тако Оснивача зла победио, и животворно дејство Утешитеља богато ти даровано си примио, и њиме си богомудри, чудом, неког умрлога оживео, и разна исцељења си светитељу блажени чинио.

Вечерње, стихире на Господи возвах, глас 4.

На теби се дело и промисао Вишњег а јасно показало, да телесне болести лечиш потпуно, то си Пантелејмоне изучио, и изузетни лекара душама постао, јер речју благодати све лечиш, а све који ти притичу од мрака обмане избављаш.

Удостојен си милости Божије, зато си као Пантелејмон назван, јер си двостуко име примио, и подобно стварности, па као састрадалан све милујеш, и двоструко им лечење дарујеш, храниш их и лечиш, и ка Христовом пресветлом богопознању их упућујеш, светитељу блажени.

Као добродушан, ти си лепоту свога тела лепотом душе заменио, и уз телесну красоту си веру стекао, и све који су те видели мучениче ти си задивио, блистајући знацима и чудесима, јер си у цвету младости мудрост старих стекао, просветљен благодаћу и вером.

Јутрење, стихире на хвалитним, глас 8.

Дођите слављеници мученика, да сви сложено похвалимо Христовога страдалника, јер се због вере добро подвизавао, и у част победника се оденуо; Он је светило васељене и неугасива звезда Цркве, зато му певајмо и рецимо: Пантелејмоне славни мучениче, буди нашим душама и телима спасење, и покровитељ неодступни, па моли Господа за нас непрестано да се спасемо.

Јутрење, стихира на стиховње, глас 5.

Др Радомир В. Поповић, протојереј ставрофор

СВЕТИ РАТНИЦИ

Не случајно, у календару православне Цркве дана 5. априла чинимо молитвени спомен Светог Никона. У његовом житију се каже да је пре него што је постао хришћанин био високи официр у Римској војсци. Мајка му је била хришћанка и често пута му је говорила када је кретао у рат: „Сине мој, ако ти се деси да западнеш у рату у неку опасност, ти себе огради знаком Крста, и избавићеш се из руку непријатеља“. И заиста се тако и догодило. У рату се, када је био угрожен и гледао смрти у очи, прекрстио, и на чудесан начин је био спасен. Одмах после тога се крстио, чак је постао монах и епископ.¹ И у овом случају оствариле су се речи Светог Јеванђеља: *Не бојте се оних који убијају тело, а душу не могу убити* (Мт 10, 28). Он је на овај начин постао заиста војник Христов и као таквог га Црква прославља.

Ако отворимо књиге *Житија Светих*, наћи ћемо у њима много житија оних хришћана и хришћанских подвижника који су били спремни у сваком тренутку да положе свој живот за веру и отаџбину држећи речи из Светог Јеванђеља: *Од ове љубави нема веће да ко живот свој положи за ближње своје*. На овај начин су они без страха од физичке смрти сваког тренутка били спремни да својим животима бране православну хришћанску веру и слободу своје земље и свог верног православног народа. Далеко би нас одвело ако бисмо хтели да изложимо све дивне примере страдања за истину, правду, за одбрану хришћанске вере. Знамо за Свете мученике – страдалнике још у првим вековима Хришћанства. Мученик, на изворном грчком језику је „мартис“ што значи сведок, јер су они заиста најбољи сведоци хришћан-

ске вере. Зато је рецимо Свети Јустин Мученик и Философ из II века говорио да је „крв хришћана семе за нове хришћане“. И заиста је било тако: што су хришћане више прогонили и убијали, Хришћанство се све више ширило и утврђивало широм Римског царства. Код свих православних народа њихова историја је била махом страдална и поседују велики број оних Светих које су уврстили у календар своје Цркве и чине им годишњи спомен кроз празновање и молитве – молећи их да се моле за нас и да нас избављају од сличних искушења у којима се као православни хришћани можемо наћи.

Без обзира на сва искушења која нас прате ми не губимо наду имајући опет у виду речи Јеванђеља: *Све могу у Христу Исусу који ми снагу даје; и: Помоћ је моја од Господа творца неба и земље*. Један руски митрополит, Свети Филарет Московски тим поводом каже: „Љубите непријатеље своје, али гнушајте се непријатеља Божијих“². После епохе мученика, уследила је епоха монаха, подвижника и аскета-испосника који су се добровољно одрицали од овог света који сав у греху лежи и свој живот потпуно посветили Богу. Њихов подвиг се може упоредити са мучеништвом које траје целог овоземаљског живота. Каква би била српска историја да млади Растко није постао монах Сава? Према томе, сваки Свети мученик је ратник и неко који својом свесном жртвом пробија ограду и зид који раздваја време-пролазност и вечност.

С друге стране, Црква је увек благосиљала народ свој православни на свету борбу за *Крст часни и слободу златну*. Сетимо се код Руса битке на Куликовом пољу

1380. године када је благоверни кнез Димитрије Донски по благослову Преподобног Сергија Радонешког кренуо у одбрамбену битку. Игуман Светотројицке лавре помолио се за њега и рекао му: „Иди! Бог правде дароваће ти победу и сачуваће те за вечну славу, а многи међу подвижницима твојим спремни су мученички венци. Иди смело и уздај се у помоћ Божију“. Видљиво сведочанство благослова Цркве за Светог Димитрија Донског била су двојица монаха-војника – Пересвет и Осљаба, који су кренули са његовом војском.³ Нешто слично је учинио и наш Свети кнез Лазар уочи Косовске битке на Ви-

довдан 1389. године. Војска је била у Самодрежи цркви на молитви и причестила се. Ови и многи други примери само говоре и потврђују да је у свим бедама и невољама Црква православна била са својим верним народом храбрећи га љубављу и пажљиво надахњујући на подвиг у име отаџбине, уразумевајући мудрог пастирском речју, поучавајући и храбрећи својим богатим духовним искуством. У свим ратовима, а много их је било у нашој историји, са нашим ратницима ишли су наши свештеници као ратници духовни. Имамо диван пример руског кнеза Ивана III из 1480. године када је ишао у рат

против Татара. Пред сам рат благословио га је старац Васијан из Ростова следећим речима охрабрења: „О господару! Да ли се смртни боји смрти? Ја сам стар и слаб, али се нисам уплашио мача татарског. Анђели ће сићи с небеса у помоћ теби и победићеш непријатеље и они ће се смутити и погинути. А ми саборима светитељским даноноћно молимо Бога да се униште племена нечастива која желе рат. Да буду уништени муњом небеском и као пси гладни да лижу земљу језицима својим.“⁴

С друге стране, рат је страшно и погубно дело за онога ко у њега креће без нужде, без правде, са жудњом да пљачка и поробљава – на њему лежи срамота и проклетство небеса за проливену крв и својих и туђих. Али, рат може бити и свештено дело за оне који ратују због неопходности, за одбрану отаџбине и правде. Узимајући оружје у таквом случају, они чине подвиг правде и при-

мајући ране и страдања и полагајући живот свој за отаџбину иду путем Светих мученика и задобијају нетрулежни, вечни венац. Због тога је Црква благосиљала те и такве подвиге и све што чини православни човек у заштиту своје отаџбине и вере православне. Ми смо као народ прошли многа и велика искушења кроз целу нашу историју, до најновијих времена. Али, морамо увек имати у виду – уз Божију помоћ наши преци у тим праведним борбама и ратовима нису клонули и падали духом пред својим непријатељима и освајачима. Имали су увек у виду, не личне интересе и опасности у којима су се налазили, већ свештени дуг пред отаџбином и вером православном и зато су увек излазили као победници. С тога је и наша обавеза као њихових потомака да својим понашањем и поступцима не посрамимо њихова славна дела и њихово име. Отаџбина и духовна слобода се штите и бране, и оружјем, и општим народним подвигом, спремношћу да јој се послужи у опасности и часовима тешких искушења. У таквим подухватима има посла за све: раднике, сељаке, научнике, жене и мушкарце, старце и младиће. Свако од нас без изузетка може и треба да да свој допринос општем подвигу својим радом, залагањем, бригом и искуством.

Данас, као и увек и наша Црква призива заштитнике наше отаџбине, не само професионалне војнике, да буду достојни свог великог и саможртвеног служења. Није узалуд православна Црква у свој календар уврстила велики број имена Светих ратника којима се увек моли и које призива у помоћ, не само у тешким ратним временима. Молимо се Светом великомученику Георгију који је био професионални војник и официр Римске војске. Када су од њега тражили да се одрекне хришћанске вере, он је храбро и јавно исповедио своју веру иако је знао да му следује смртна казна у време цара Диоклецијана око 303. године.⁵ Ту је Свети Димитрије Солунски – као млад официр радије је изабрао смрт него да се одрекне хришћанске вере.⁶ Свети првомученик и архијакон Стефан био је каменован, али је остао духовно крепак и храбар и у смртном часу својим убицама је гласно изговорио последње речи: „Ево видим небеса отворена и Господа Христа како седи с десне стране Бога“. Чак се моли за оне који га убијају говорећи: „Господе, не рачунај им овај грех“. Зато му се у нашим молитвама обраћамо речима „Подвигом добрим подвизавао си се првомучениче, убијен си камењем од руку безаконика“⁷. Треба само поменути Свете ратнике: Светог Теодора Стратилата, Светог Тедора Тирона, Светог Меркурија, Светог Мину, Свете Бориса и Гљеба, Светог Димитрија Донског и многе друге. У нашем народу из времена робовања под Турцима и хајдучког отпора турократији настала је добро позната изрека која подсећа на Свете ратнике: „Ђурђевданак, хајдучки састанак, Митровданак, хајдучки растанак“, јер су се хајдуци у свом покрету окупљали у пролеће када пада годишњи спомен Светог Георгија – Ђурђевдан, а растајали и одлазили својим кућама у јесен око празника Светог Димитрија.

Из богате духовне ризнице Светих ратника споменимо Благоверног Александра Невског (+14. новембар 1263. године). Истакао се као бранилац отаџбине и православне вере у бици на Неви 1240. године против Швеђана. Мудром политиком, а пре свега јаком и непоколебљивом вером православном однео је победу. Чувена је његова мудра изрека којом је храбрио своје ратни-

ке-саборце: „Бог није у сили, него у правди“. Пред саму битку имао је чудесно јављање Светих Бориса и Гљеба – стратотрепаца који су на правди Бога пострадали 1015. године. Ово само говори да је он са својим народом водио праведан, одбрамбени рат, и заиста догађаји који су следили показали су да је правда на крају заиста победила. Другу велику битку добио је Свети Александар Невски 1242. године против западног реда Тевтонаца који су угрожавали православну веру у Руском народу.

Пред крај живота се замонашио – примио је монашки постриг као монах Алексije. У Служби која је написана за њега се каже да је „био као божански покровитељ и заштитник Руске земље, и зато га молимо да спасе синове руске“⁸. У Београду имамо, Богу хвала храм посвећен њему. Наиме, 1876. године у Српско-турском рату руска војска се нашла у Београду да нам помогне. Са собом су имали војничку – шатор цркву посвећену Светом Александру Невском која је била смештена на данашњем Дорћолу. На том месту је касније саграђен храм посвећен овом Светитељу који и данас постоји.

Из наше историје наводимо пример Светог Теодора, епископа из Вршца који је пострадао 1594. године од Турака. Наиме, поменуте године као епископ вршачки нашао се на челу устанка Срба у Банату против Турака. Устаници су на својим заставама носили икону Светог Саве. Наравно, Турци су устанак угушили, а исте године су, знамо, Турци из освете спалили на Врачару у Београду мошти Светог Саве које су донели из манастира Милешеве. Епископ Теодор Вршачки је на превару ухваћен

и убијен после великог мучења – живом су му одерали кожу.⁹

Наших Светих ратника и мученика ми Срби се највише сећамо на дан Светих мученика Српских, Видовдан – 28. јуна. То је празник оних Светих ратника који су страдали за веру и отаџбину или, како каже народни песник „за Крст часни и слободу златну“. Није страдао само Свети кнез Лазар, страдали су многи. У молитви овим духовним витезовима каже се: „Због верности Богу и Божијој правди, пострадасте телом, земља се растужи, али спасисте душе, небо се весели, а преци се ваши распеваше небом, на капији раја среташе вас с песмом. Имена су ваша у књизи вечности, улазите у рај, децо бесмртности. Ми на земљи, род ваш, кличемо вам у глас: мученици нови молите се за нас“. А у кондаку истог празника Светих српских мученика се молимо: „Нека хвале Бога поља и ливаде и зелене горе, долине убаве, валовите реке и пећине мрачне што невином крвљу поливене бише светом крвљу мноштва српских мученика вредних домаћина и храбрих војника, младића и деце и девица чедних. Нека хвале Бога и немуште твари Господа што целим светом господари“¹⁰. По народном предању, сви су се они определили за Небеско царство, јер, „земаљско је за малена царство, а небеско увек и до века“. Тако је настао наш Косовски завет као духовна идеја водиља кроз све потоње векове, завет чојства и јунаштва: *чојства* – одбранити другог од себе, и *јунаштва* – одбранити себе од других. Не дирати туђе, али бранити своје – то је у ствари узвишени идеал патриотизма којим смо вековима живели као народ.

Свети деспот Стефан Високи је син Светог кнеза Лазара и његов наследник на престолу. Био је владар, песник, добар борац и ратник, дипломата. Посебно се истакао у битки код Ангоре против татарског кана Тамерлана 1402. године са одредом коњаника и од византијског цара је одликован високим достојанством деспота. Подигао је велики број цркава и манастира, а главна његова задужбина је манастир Манасија. Занимљив је опис његове смрти. Упокојио се изненада 19. јула 1427. године у месту Дрвенглава – села код Младеновца. У тренутку његове смрти каже се да је у Београду ударио гром „какав нико никад није чуо, а тама је била у целом крају, а било је подне, у цркви су се иконе саме подигле“. Сахрањен је на брзину у својој задужбини манастиру Ресави или Манасија, јер је била близу опасност од Турака. Била је у народу велика жалост за духовним витезом – плакали су тридесет дана и сироти и богати и свако људско биће које је дисало на српској земљи. У календар Светих наше Цркве унет је када је обележавана 500. годишњица његовог упокојења 1927. године, мада је од самог почетка у нашем народу поштован као Светитељ.¹¹

Далеко би нас одвело да говоримо о свим духовним ратницима и витезовима код нас Срба. Шта је било, рецимо, повлачење наше војске преко Албаније – Албанска Голгота у Првом светском рату? Ко су били наши монаси-калуђери игуман Пајсије и ђакон Авакум који су пострадали крајем 1814. у децембру месецу када су живи набијени на колац јер нису хтели да се одрекну православне хришћанске вере? Исту судбину доживело је још неколико стотина наших сународника тих дана

у Београду. Пајсије и Авакум су 1962. године унети у календар наше Цркве као Светитељи. О том времену детаљно говори прота Матија Ненадовић из места Бранковина код Ваљева у својим *Мемоарима*. Иначе, треба рећи да је прота лично учествовао у неколико бојева против Турака у време Карађорђевог устанка. Шта је спомен гробље Зејтинлик у Солуну него споменик српским витезовима страдалим у Албанској Голготи, на Кајмакчалану и у другим биткама у одбрани своје земље и

изложени у овом земаљском животу. Молитвени чин *Освећења војничке заставе* почиње речима 143. псалама „Благословен је Господ Бог који научава руке моје за борбу и прсте моје за рат“. Затим у јектенијама имамо више молитвених прозби: „Да Господ небеским благословом благослови ову војничку заставу и да је учини страшном и ужасном за све непријатеље наше, да верној војсци која ову заставу носи и у њу гледа подари смелост, силу и снагу, да би сатрла и уништила силу непријатеља наших; да христољубивој војсци да снагу и да је покаже јуначком и храбром против свих непријатеља, и да слугама својим подари мир и сигурност и брзо ослобођење од свих опасности и невоља непријатељских напада; да лице противника испуни стидом и срамом, а срце њихово страхом и ужасом, и да их Анђео Господњи прогони и побеђује“. Затим следи молитва часном Крсту и Пресветој Богородици. У самој молитви се поред осталог каже: „Од слугу твојих који сада полазе у рат уклони сваку глад и помор, и избави нас од пожара и мача и најезде непријатеља, и од свега што устаје против нас, буди им чувар и заштитник душе и тела, и као благ и милосрдан подари им у дан суда опроштај грехова“.¹³

У молитви за освећење оружја чита се псалом 34. где се каже: „Нека се постиде и посраме који траже душу моју, нека буду као прах пред лицем ветра, и Анђео Господњи нека их сатре. Нек се постиде и посраме сви који се радују злу моме, нека се обуку у стид и срам сви који се размећу нада мношвом, а нека се радују и веселе који ми желе правду.“ Као што је некада Давид победио Голијата, каже се у следећој молитви: „Госпode и сада пошаљи небески благослов свој на ово оружје, дај силу и снагу да га носе на утврђење и заштиту Твоје свете Цркве, и сиротих, и удовица, учини га грозним и страшним свакој непријатељској војсци и покажи победоносним у славу своју“.¹⁴ У молитви за благосиљање ратног брода, између осталог молимо се: „И као што си небеским јављањем помогао првом хришћанском цару Константину да победи твоје непријатеље, тако и сада овим христољубивим слугама милости во подари победу свих непријатеља и огради их са свих страна војском Анђела твојих, и наоружај их силом часног и животворног Крста. Не уздамо се у лук свој, нити ће нас оружје наше спасти, Госпode, него Твоју свемоћну помоћ призивамо, и ослањајући се на силу Твоју идемо на непријатеље наше; и име Твоје са вером призивамо, Ти их заустави и уништи и предај у руке верној војсци и народу нашем, молимо ти се, услиши и помилуј“.¹⁵

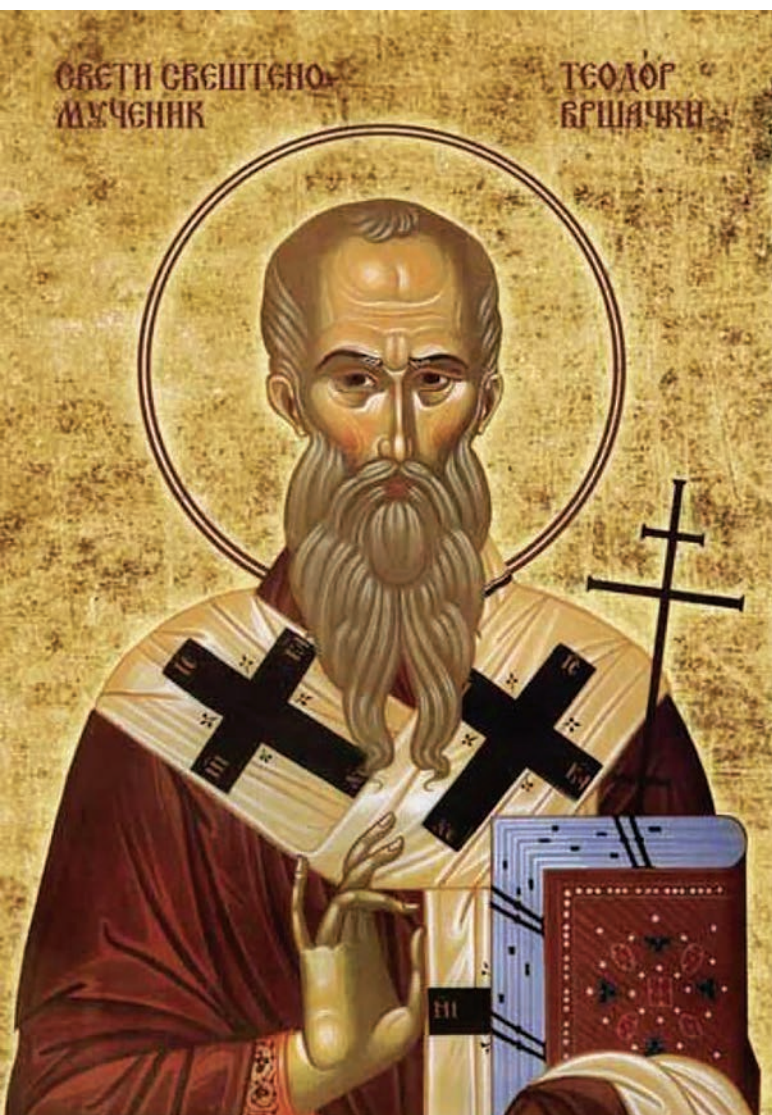
За нас православне не постоји свети рат, али зато постоје Свети ратници. Свети ратник је онај хришћанин који извршавајући послушање својој Отаџбини и својој вери као војник Христов брани своје светиње и при томе чува свој чист хришћански образ. Свети српски ратник је сваки наш војник који се под крсним знамењем целим својим бићем укључује у Косовски завет и борбу за „Крст часни и слободу златну“ јер брани светиње, веру православну, али најпре побеђује зло у себи самом. То је рат за правду и заједницу са Богом, за спасење света. И као што монах, подвижник води духовни рат ради обожења и спасења, тако је рат за Крст и слободу аскетско-подвижничка методологија за опстанак, слободу и хришћанско-православни идентитет и слободу

православне вере. У свим овим случајевима, а има их много, само се потврђују речи цара и псалмописца Давида у Старом Завету који на једном месту каже: „Гонићу непријатеље моје и достићи ћу их, и нећу се повратити докле не ишчезну“ (Псалом 17, 38).

Најзад, у богослужбеној књизи *Велики требник*¹² која садржи обреде Светих тајни налазимо неколико молитвених чинова посвећених освећењу војничке заставе, благосиљању војничког оружја, затим Молебана у време рата и благосиљање ратног брода. Сви ови свети чинови само нам говоре да је свеколико духовно и молитвено старање Цркве увек било посвећено витештву и достојанственој одбрани од свих искушења којима смо

крштеног народа. Један наш високи официр је рекао тим поводом: „Највеће јунаштво је победити себе, ако себе победите победићете све противнике српског народа“. Зато код нашег војника постоји предање о аскетској дисциплини у рату: нема пљачке, злих дела, псовке. То је наш српски ратни етос који је сагласан са речима

Светог апостола Павла: *А сваки који се бори нека се од свега злог уздржава* (1 Кор 9, 24). Ратна страдања и несреће још нас више везују за Бога и хришћански етос. Хришћански војник у рату треба да изнутра осмисли своје учешће у рату, да негује хероизам и мучеништво за Божију правду. Зато смо се у сваком нашем рату као народ увек враћали најдубљем Косовском завету у коме је кључни појам правда. У народној песми Краљевић Марко добро слуша и прима речи своје мајке Јевросиме: „Боље ти је изгубити главу, него своју огрешити душу“. Борити се за победу, али на прави хришћански начин. Примајући команду над Првом армијом 5. октобра 1912. краљ Александар Карађорђевић је рекао војницима: „Према побеђеном непријатељу будите човечни и милостиви, јер тада престаје бити непријатељ, него остаје само човек, а према човеку треба бити човечан. Куће, имање, част и образ побеђеног непријатеља штедите и штитите, јер то захтева не само човечност и православна вера наша, него то и доликује јунацима.“

Нама православним Србима предањем Косовског завета дат је конкретни поредак духовне, душевне и физичке припреме за рат као одбрану. То је и физичко и ду-

ховно сабирање војске пред битку на Светој Литургији. Војска је том приликом остављала оружје пре уласка у цркву где се исповедала и причешћивала. Потом је испред храма војска у лику свог команданта који је узимао благослов од свештеника и кроз обред благосиљања ратне заставе, предавала своју судбину у Божије руке. То је главна одлика сваке битке за одбрану и земаљске и небеске отаџбине, као саборно ратно исповедање вечног српског опредељења за Царство Божије. То је красило нашу војску и током Албанске Голготе и приликом пробијања Солунског фронта 1918. године. Нека тако буде и остане и у нашој будућности.

На крају, никада не знамо када и каква искушења могу нам доћи. Зато увек у молитви *Оче наш* изговарамо речи „не уведи нас у искушење и избави нас од лукавога“. Дакле, увек морамо бити духовно будни и трезвени да поднесемо и, ако треба, претрпимо свако искушење, јер се у Светом Писму на више места каже: *Трпљењем спасавајте душе своје и ко претрпи до краја биће спасен*. И наш песник говори: „У добру је добар лако бити, на муци се познају јунаци“. То је право и духовно подвижништво и духовно витештво на које смо сви без изузетка позвани.

напомене:

¹ Житије и страдање Светог свештеномученика Никона и 199 његових ученика, у: Архимандрит Др Јустин Сп. Поповић, *Житија Светих* – месец март, Београд 1973, 433-440.

² *Руски Свети ратници*, приредио Владимир Анишћенко, превео Ранко Гојковић, Београд 2020, 12-13.

³ Благоверни велики кнез Александар Невски (1220-1263), исто, страна 91-106. Георгије Федотов, *Светитељи старе Русије*, превод Људмила Јоксимовић, Београд 2005, 78-95.

⁴ *Руски Свети ратници*, 188-189.

⁵ Архимандрит Др Јустин Сп. Поповић, *Житија Светих* за април, Београд 1973, 347-374.

⁶ Архимандрит Др Јустин Сп. Поповић, *Житија Светих* за октобар, Београд 1977, 563-579.

⁷ *Житија Светих* за децембар, Београд 1977, 763-772.

⁸ *Руски Свети ратници*, 91-106.

⁹ Сава, епископ шумадијски, *Српски јерарси од деветог до двадесетог века*, Београд-Подгорица – Крагујевац 1996.

¹⁰ О Светим Србима, видети: С. Милеуснић, *Свети Срби*, Крагујевац 1989. Житије Светог великомученика Лазара, у: Архимандрит Др Јустин Сп. Поповић, *Житија Светих* за јун, Београд 1975, 339-367.

¹¹ О владарској династији Лазаревића видети: Лазаревићи, у: Енциклопедија православља, књига друга, Београд 2007, 1087-1092.

¹² *Велики требник*, превео архимандрит Др Јустин Поповић, Манастир Ћелије 1958. Ту су сви наведени молитвени чинови на страни 526-539.

¹³ Исто, 528-529.

¹⁴ Исто, 534.

¹⁵ Исто, 538.

Томас Хонко

НЕРУКОТВОРЕНИ ЛИК ГОСПОДА ИСУСА ХРИСТА

У периоду од 2008. до 2014. године отац Томас Хонко је на радију „Ancient Faith“ редовно гостовао у емисијама говорећи о разним питањима хришћанске вере. Једна од емисија је била посвећена празнику који се обележава дан након Успења Пресвете Богородице – Нерукотвореном лику Господа Исуса Христа

Када смо недавно говорили о месецу августу, том чудесном последњем месецу црквене године у Православној Цркви, поменуо сам да се у њему обележавају три Спаситељева празника: 14. августа, први празник, јесте изношење и прослава Крста, када почиње и петнаестодневни период молитве и поста пре празника Успења Пресвете Богородице. Затим, споменули смо 19. августа хришћански празник Сеница – тачно четрдесет дана пре празника Воздвижења Часног Крста у септембру – када

појине је врло вероватно у Византији и у самом граду Цариграду био велики дан... Навршило се петнаест дана молитве и поста, прослављена је велика летња Пасха – празник Маријине победе вером и благодаћу кроз Христа над самом смрћу. А затим, наредног дана Црква празнује спомен који се у црквеним књигама помиње као дан преноса Нерукотвореног лика Господа нашег Исуса Христа из Едесе у Цариград, главни град престонице. Такође, врло је могуће да је, када је тај празник почео да се обележава у Константинопољу (вероватно у X веку), сваке године након Успења Пресвете Богородице, ова икона, за коју се тврдило да није направљена људском руком, изношена како би јој се народ клањао.

Поставља се питање: Каква је то икона? Чему сва ова прича? Какав значај она има за нас данас, односно какав је значај имала у своје време? Оно што ћу рећи сада није нужно доказано, али је врло вероватно о томе реч. Чак и неки научници мисле тако. На пример, човек по имену Ијан Вилсон – истраживач, а није део Православне Цркве уопште – написао је књигу, која заједно са неколико других књига, говори о Торинској плаштаници.

Познато нам је да се за ову плаштаницу говори да је била Христов покров, да на њој постоји оцртан лик и сада се чува у Торину. Скоро да се никада не открива и људи могу да је виде врло ретко. Рађено је доста студија у циљу да се открије чији су лик и тело приказани на њој, а вршена су и друга испитивања. Сада нећу рећи ништа више о Торинској плаштаници осим тога да постоје неки људи који мисле да је ова икона Нерукотвореног лика, коју је имао Авгар краљ Едесе, заправо платно из Торина. Не знам како је доспела до њега, али га је имао. Постоје неке приче о Авгару са којима нисам до краја упознат, али они који желе да пронађу више детаља могу погледати Житија Светих.

Основни смисао приче јесте да је овај краљ Авгар, наводно, имао Исусов посмртни покров, на којем је био оцртан Његов лик. Наравно, сада је све то обавијено велом тајне. Интересантно јесте да се тврди да је ово платно пренето у Константинопољ у X веку и да се тамо чувало. Такође, занимљиво је приметити да су се израђивале иконе које приказују Христов лик на платну и те су иконе називане „ἄχειροποίητος, нерукотворене“, иако их је створила људска рука. Тврдило се да лик Христов на платну није направио човек, већ је некако

утиснут на њега.

Постоји неколико различитих виђења традиције о овом платну. Присутно је, такозвано, предање о покрову Веронике или жене Хананејке које су обрисале Христово лице, те се оно на тај начин нашло на убрусу. Неки људи говоре да је жена Хананејка прва уобличила лик Христов. Други истичу да све до четвртог века, када се прочуло да Авгар у Едеси има платно са Христовим

се Христос, пре свог страдања, открио у Божанској слави на брду са Мојсијем и Илијом тројици својих ученика – Јакову, Петру и Јовану – након што га је Петар признао за Месију и након што је Христос за себе први пут рекао да мора да страда. Након ових празника, поменули смо и Успење Пресвете Богородице, 28. августа.

Међутим, трећи Спаситељев празник је 29. августа и на њега сада скрећем пажњу. Дан након Велике Гос-

ликом, није било класичног Господњег приказа какав је нама познат, већ је то било на симболичан начин, попут римског младића са јагњетом на раменима. Чак и у Равени неке иконе приказују Исуса као римског краља, обријаног, младог, и тако даље.

Након тога, у једном тренутку, лик Исусов је почео да се приказује на мање-више уједначен начин и тај лик је познат и нама данас: са брадом и не предугом косом, негде до предела рамена, која је изображавана чак и у римско време, будући да је дуга коса била обележје земаљске моћи, символ владања. Цареви су имали дугу косу. Узгред, у цркви је клир носио тонзуру. Једино када је епископима и свештеницима дата власт у време Отоманске империје, они су почели да пуштају косу. Овог лета сам читао тумачење Литургије Светог Германа Цариградског, писаног у време иконоборства у осмом веку, где Герман јасно истиче да су епископи били тонзурисани, а да је цар једини имао дугу косу.

У сваком случају, у једном историјском моменту имамо лик Исусов који доста личи на онај који данас познајемо, било да је иконографија византијског или руског поднебља, коптска или етиопска, англиканска, келтска или италијанска, протестантска или католичка... За нас је занимљиво да су поједини истраживачи изучавали прве иконе лика Христовог на платну које су насликане људском руком, а затим су их по детаљима попут размака између очију, облику носа, упоређивали са Торинским платном. Дошли су до закључка да су ове насликане иконе, назване Нерукотворени лик, идентичних димензија и контура са ликом утиснутим на Торинско платно.

Након свега реченог, веома се уклапа чињеница о датуму празновања ове иконе. Ако у августу имате петнаест дана молитве и подвизавања, нарочито у време када су се људи плашили зараза и болести [због већих температура], ако имате време када се не празнује само Велика Госпојина 28, већ и празник Преображења Господњег 19. августа у средишту овог петнаестодневног периода, изводи се логичан и врло јасан закључак да ће у Константинопољу тада бити велики број људи. Самим тим, овај период је одличан тренутак да се пред народ изнесе икона Нерукотвореног лика Господњег. Том приликом је највероватније да се не износи читаво платно, већ само његов лик.

Платно би било савијено у некакав кивот, вероватно прописно украшен златом, драгуљима и сличним драгим камењем, у којем је било изложено само лице. То је засигурно био лик који су уметници пресликали када су стварали своје иконе Нерукотвореног образа Спаситељевог. Велики број њих који потиче из најранијих времена су веома сличне и, како сам већ поменуо, истраживачи кажу да имају исте димензије и контуре као лик са Торинског платна. Стога је веома могуће да је 29. августа дан када се Христов лик са платна износио народу, када је доношен у храм и постављан у његов централни део где је кађен, уносили се молитве пред њим, у химнама прослављан, и када је вернима дата могућност да га виде, поклоне му се и целивају.

Но, ако је све ово заиста тачно – понављам не знамо засигурно да ли јесте, али се све заједно уклапа – поставља се питање: Шта се десило са платном? Када је престала да се одвија ова церемонија? Један од могућих одговора јесте да су га крсташи узели приликом велике пљачке Константинопоља 1204. године, када је вели-

ки број ствари украден. Заправо, тада су све свештене ризнице опљачкане. Ствари и из њих су или продаване, или ношене да би им се људи клањали, а неке су узете јер „припадају истинској Цркви, а не крадљивим Истоњацима“. На пример, на катедрали Светог Марка у Венецији имате златне лавове и бронзане коње који су украдени из Цариграда.

Познато је да су украдене многе реликвије из Велике цркве. Неке од њих су недавно делимично или у целости враћене, попут главе Светог Андреја који се, према

легенди, везује за цркву у Константинопољу – Петров брат који је први позван на апостолску службу. Будући да се Петар везује за Рим, у једном историјском тренутку је Андреј почео да се везује за Константинопољ. Учење Православне Цркве је да ниједан од апостола, укључујући Петра и Андреја, није био епископ нити једне Цркве. Они су били апостоли, они који су оснивали Цркве, попут Петра и Павла у Риму. Први епископ је онај на кога су положене руке од стране оснивача.

У сваком случају, трећи Спаситељев празник прославља се 29. августа и то је дан Нерукотвореног лика Господа нашег Исуса Христа, када се у храмовима током богослужења, на централни део, поставља осликана икона лика Христовог на платну, за који се тврди да га изворно нису начиниле људске руке. Било како било, не можемо са сигурношћу рећи, али је највероватније лик са Торинске плаштанице управо лик који ми данас познајемо и који је постао образац у читавом хришћанству.

Са енглеског превео Лазар Марјановић

Лариса Маршева, Артјом Мотин

КОМЕНТАРИ НА ДОГМАТИК ПРВОГ И ДРУГОГ ГЛАСА

*Запевајмо слави целог света
(догматик првог гласа)*

Уочи недеље, ако у њу не пада један од дванаест празника, на вечерњем богослужењу на крају стихире на „Господи, возвах“, када се отварају Царске двери и свештенослужитељи врше вход са кадионицом, слушамо посебно песмопевање – догматик (грч. Δογματικὸν).

Предање стварање догматика приписује Преподобном Јовану Дамаскину, који је живео у VIII веку. По свом садржају они по себи представљају химне које нам приповедају о Оваплоћењу Бога Слова од Марије Деве и Њеном достојанству, о Богочовештву Христа и тајнама Његовог домостроја у вези са нашим спасењем¹.

За велику вечерњу у Октоиху се налази осам догматика, по један за сваки глас. У целини, догматици по себи чине подробну причу о узроцима и тајни Боговаплоћења.

У кратком опису разматрамо догматик првог гласа. На црквенословенском језику он гласи овако:

„Всемирную славу, от человек прозябшую и Владыку рождшую, небесную дверь, воспоим Марию Деву, безплотных песнь и верных удобрение. Сия бо явился небо и храм Божества. Сия, преграждение вражды разрушивши, мир

введе и Царствие отверзе: Сию убо имуще веры утверждение, Поборника имамы из Нея рождшагося Господа. Дерзайте убо, дерзайте, людие Божии; ибо Той победит враги, яко Всесилен”.

Наведимо такође и грчки оригинал:

„Τὴν παγκόσμιον δόξαν, τὴν ἐξ ἀνθρώπων σπαρείσαν, καὶ τὸν Δεσπότην τεκοῦσαν, τὴν ἐπουράνιον πύλην, ὑμνήσωμεν Μαρίαν τὴν Παρθένον, τῶν Ἀσωμάτων τὸ ἄσμα, καὶ τῶν πιστῶν τὸ ἐγκαλλώπισμα· αὕτη γὰρ ἀνεδείχθη οὐρανός, καὶ ναὸς τῆς Θεότητος· αὕτη τὸ μεσότοιχον τῆς ἐχθρας καθελοῦσα, εἰρήνην ἀντεισῆξε, καὶ τὸ Βασιλεῖον ἠνέφξε. Ταύτην οὖν κατέχοντες, τῆς πίστεως τὴν ἄγκυραν, ὑπέρμαχον ἔχομεν, τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα Κύριον. Θαρσεῖτω τοίνυν, θαρσεῖτω λαὸς τοῦ Θεοῦ· καὶ γὰρ αὐτὸς πολέμησει τοὺς ἐχθρούς, ὡς παντοδύναμος”.

Руски (српски) превод је овакав:

„Запевајмо слави целог света, која ниче међу људима и роди Господа, небеским дверима, Марији Деви, песни бестелесних створова и украсу оних који верују; јер се показа да је Она небо и храм Божанства. Она развали преграду непријатељства, мир уведе и Царство отвори. Ми, имајући Њу као ослонац вере, имамо Заштитника, од Ње рођеног Господа. Зато храбро, народе Божији; Он победи непријатеље, јер је свесилан”.

Слава целог света, небеске двери и украс оних који верују

У првој реченици догматика видимо позив на прослављање Богородице. Овде је названа славом целог света, небеским дверима и украсом оних који верују.

У Јеванђељу од Луке постоји повест како је Богородица дошла својој сродници, Праведној Јелисавети, која је, будући испуњена Духом Светим, назвала Марију Мајком Господа. У свом одговору Богородица је рекла: „од сад ће ме звати блаженом сви нараштаји” (Лк. 1, 48). То се и догодило са ширењем проповеди Јеванђеља. Она је и била названа од аутора догматика славом целог света, то јест Оном која има светску славу.

У црквенословенском тексту се срећемо са партиципом прошлог времена „прозябшую”, образован од глагола „прозябнути”, који се преводи као „израстати, нарастати”². Није случајно да се овде употребљава ова реч. Један од старозаветних прототипова (праслика) Пресвете Богородице јесте жезал Аронов, који је „процветао, пустио пупољке, дао цветове и донео бадеме” (Бр. 17, 7). Свети Андреј Критски пише о рођењу Богородице: „Сада је припремљен благолепи цвет за божанствену порфиру и једна људска природа облачи се у царско достојанство. Сада је израстао огранак Давидов, који је, поставши вечно зелени жезал Аронов, процветао као жезал силе Христове”³.

У грчком тексту употребљена је реч „σπαρείσαν”, обликована од „σπείρω” – сејати, засејавати, доносити на свет, рађати⁴.

Обе варијанте – и црквенословенска и грчка – одражавају исту централну мисао: Пресвета Богородица је произашла од људског рода. Она је најбоље од њега и зато је названа поспешитељем верних или украсом верујућих⁵.

Дева Марија је предизабрана за оваплоћење Бога Логоса. За време Благовести Она је Својом вољом са смирењем при-

хватила оно што јој је објављено: „Ево слушкиње Господње – нека ми буде по речи Твојој” (Лк. 1, 38). Али ово уопште не значи да су јој светост и чистота од почетка били даровани – то су плодови Њеног подвига живота и вере. Свети Григорије Палама примећује: то су резултати постепеног очишћења, које је протицало током многих старозаветних поколења, које се завршило у природи саме Деве⁶.

Пресвета Богородица је такође названа „небеским Деврима”. Дева Марија названа је тако, зато што је кроз Њу Христос дошао у свет.

У виђењу Пророка Језекиља (види: Јез. 44, 1–4), када га Господ одводи ка источним вратима Храма, говори му: „Ова врата биће затворена, неће се отворити, и никакав човек неће проћи кроз њих, јер је Господ, Бог Израилев, ушао кроз њих, и она ће бити затворена” (Јез. 44, 2).

Размишљајући о наведеним речима, Свети Амвросије Медиолански закључује: „Врата означавају Марију, кроз коју је Христос ушао у овај свет, појавивши се од девственог рођења и не повредивши засуне девства”⁷.

Богородица је била Дева пре Рођења Христовог, пребивала је као истинска Дева у Рођењу и остала Дева после Рођења, не познавши мужа током целог живота, то јест показујући се Увекдевом.

Небо и храм Божанства

Догматик нам говори о томе да Богородица „јависа небо и храм Божеста”. Аорист „јавися” образован је од глагола „јавити” (грч. „ἀναδείκνυμι” – „подизати због показивања, објављивати, откривати”⁸, који се са црквенословенског преводи као „открити се, постати јавним”⁹).

Да бисмо схватили ове облике, окренимо се Светом Писму. У Старом Завету, у псалмима пророка Давида, може-

мо прочитати да је „Господ у светом двору свом, престо је Господњи на небесима” (Пс. 11, 4). У Јеванђељу по Матеју Христос, када забрањује да се дају заклетве, говори: „Који се куне храмом, куне се њим и Оним који обитава у њему. А који се куне небом, куне се престолом Божијим и Оним који седи на њему” (Мт. 23, 21–22).

То јест, у Светом Писму небо као духовни свет и храм Господњи опајају се као обиталишта Бога. Обиталиште Бога постала је и Дева Марија, када се на Њој испунило пророштво: „Ето, девојка ће затруднети и родиће Сина, и наденуће му име Емануил” (Ис. 7, 4). Преподобни Јефрем Сирин пише: „За нас је Марија постала небо – Божији престо, зато што је у Њу сишло, у Њој се уселило највише Божанство”¹⁰.

Ако пажљивије размотримо грчку варијанту текста, можемо приметити да је тамо за означавање храма искоришћена реч „ναός”, која има своју специфичност. У Светом Писму се не употребљава за означавање грађевине, предодређене за клањање Богу, већ у нешто другачијем смислу, на пример, када Христос говори: „Развалите храм овај, и за три дана ћу га подићи” (Јн. 2, 19).

Ову реч објашњава првоврховни апостол Павле: „Не знате ли да сте храм Божији и да Дух Божији обитава у вама? Ако неко разара храм Божији, разориће њега Бог; јер је храм Божији свет, а то сте ви” (1 Кор. 3, 16–17).

То јест, тело сваког човека јесте храм Божији – потенцијално обиталиште Светог Духа.

Преграда непријатељства, мир и Царство

Говорећи о томе да је Богородица разрушила преграду непријатељства, увела мир и отворила Царство, химнотворац има следеће (на уму): Она је повезана са наведеним догађајима као Христова Мајка. У посланици Ефесцима апостол Павле пише: „Он је мир наш, који и једне и друге (Јудејце и многобошце) састави у једно и разруши преграду која их је растављала, укинувши непријатељство Телом својим” (види: Еф. 2, 14–15).

Ова преграда између Бога и човечанства настала је после грехопала. Свети Јован Златоусти пише да је апостол Павле под преградом подразумевао непријатељство тела, које нас је одвајало од Бога¹¹. Оваплоћујући се Господ нас је искупио својом Крвљу, разрушио је преграду и отворио нам улазак у Царство Небеско. По речима Светог Григорија Ниског, укидање непријатељства између Бога и човечанства састоји се у томе што је „посредством себе Исус Христос присајединио човештво са Богом”¹².

Ослонац вере, Заштитник и смелост

У тексту догматика наилазимо на црквенословенску реч „утверждение”, која се преводи као „стража, потврђивање, сидро, ослонац”¹³.

Партицип садашњег времена актива „имуше” образован је од глагола „имати”, који се преводи као „имати, сматрати, схватати”¹⁴. У грчком тексту искоришћена је реч „κατέχοντες”, која се образује од „κατέχω” – „држати, поседовати, имати, поимати”¹⁵.

Општи смисао фразе састоји се у следећем. За човека, утврђеног у вери да је Марија Дева – Богородица (то јест, да је родила Истинитог Бога и Истинитог Човека Христа), Христос је Заштитник.

Окончање догматика садржи позив упућен људима верним Богу: „дерзайте”, то јест „не робујте, охрабрите се, будите смели, одважите се”¹⁶. Аутор нас позива да се не бојимо никаквих животних неприлика, већ да се у свему поверимо Свесилном Господу.

Наведени одсечак може бити својеврсно упућивање на Христове речи из Јеванђеља, упућене Његовим уницима: „У свету ћете имати жалост; али не бојте се: ја сам победио свет” (Јн. 16, 33).

Сваки од догматика открива нам учење Цркве о узроцима и тајни Боговаплоћења. Догматик првог гласа приповеда о томе да Пресвета Богородица потиче из људског рода, да је постала смештиште Божанства и родила Спаситеља, притом је Увекдева. Кроз Њу је Христос ушао у свет и ценом своје Крви искупио нас, помирио са Богом и отворио за нас Царство Небеско. Онај ко исповеда Марију Девом Богородицом, а Рођеног од Ње Исуса – Христом, стиче Заштитника, са којим у свету ништа није страшно.

Прође сен од Закона (догматик другог гласа)

Сваки пут, долазећи на недељно свеноћно бдење, слушамо песмопевање посвећено Богородици и Њеном прослављању. Оно се поје у корпусу стихира на „Господи возвах” (на „И ниње”). Наведена стихира назива се догматиком (грч. Δογματικὸν)¹⁷.

По свом садржају, догматик је веома опширна химна Божијој Мајци, која је испуњена дубоким богословским садржајем. Једна од главних идеја, која се налази у свим догматицима, истиче размишљање о оваплоћењу предвечног Сина Божијег од Пресвете Деве.

Историја стварања догматика сеже својим коренима у далеку прошлост, пре више од хиљаду година. Сагласно црквеном предању, наведена песмопевања потичу од Преподобног Јована Дамаскина, који је живео у VIII веку. Песнички стил, особености грађења многих догмата – све је то карактеристично за стваралаштво преподобног¹⁸.

У наведеном чланку разматрамо догматик другог гласа. На црквенословенском језику текст гласи:

„Прејде сень законная, благодати пришедши: якоже бо купина не сгараше опаляема: тако Дева родила еси, и Дева пребыла еси. Вместо столпа огненнаго, Праведное возсия Солнце: вместо Моисея, Христос, Спасение душ наших”¹⁹.

Грчки оригинал је овакав:

„Παρήλθεν ἡ σκιά τοῦ νόμου, τῆς χάριτος ἐλθοῦσης· ὡς γὰρ ἡ βάτος οὐκ ἐκαίετο καταφλεγομένη, οὕτω παρθένος ἔτεκες, καὶ παρθένος ἔμεινας, ἀντὶ στόλου πυρός, δικαιοσύνης ἀνέτειλεν Ἥλιος, ἀντὶ Μωϋσέως Χριστός, ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν ἡμῶν”²⁰.

Постоји и руски (српски) превод:

„Прође сенка закона, наста време благодати. Као што купина није сагоревала у пламену, тако и Дева, родивши, оста Дева. Уместо огњеног стуба засија Сунце Правде, уместо Мојсија – Христос, Спасење душа наших”.

Прође сенка закона, наста време благодати

„Прође сенка закона, наста време благодати”: овде се спроводи супротстављање између законске сенке и благодати.

Реч „сень” (грч. ἡ σκιά²¹) преводи се са старогрчког као густа сенка, призрак. Треба приметити да се у наведеном песмопевању под изразом „сень законная” подразумева не сенка од закона, већ сам закон. Наведена конструкција назива се генитивна метафора, која се често употребљава у Светом Писму Новог Завета ради преношења посебне емоционалности. У овом случају закон се назива сенком због тога што по себи представља тек прабраз долазећег.

За доказ наведене тезе обратимо се Посланици апостола Павла Јеврејима, у чијем је животу закон играо важну улогу. Апостол пише: „Закон, имајући само сенку будућих добара, а не сами лик ствари, не може никада једним те истим жртвама, које се приносе стално сваке године, усавршити оне који приступају” (Јевр. 10, 1).

Сада се окренимо разматрању речи „благодат” (грч. ἡ χάρις – благодат²²). Наведена реч је веома вишестрана и може се интерпретирати на разне начине. Често се под благодаћу подразумева нетварна Божанствена сила или дејство. Њу не можемо купити или примити својом вољом – то је дар послат од Бога.

Анализирајмо сада Посланицу апостола Павла Коринћанима: „Бог је силан да свакога обогати благодаћу” (2Кор. 9, 8). Ипак, узимајући у обзир стил и композиционе особености Преподобног Јована Дамаскина, погодније је искористити друго значење наведене речи – „милост, љубав”.

Ради утемељења наведене претпоставке можемо навести епизоду из Јеванђеља по Луки: „И рече јој анђео: Не бој се, Марија, јер си нашла *благодат* у Бога” (Лк. 1, 30). Очигледно, овде се говори о посебном односу Бога према Свом створењу.

Стари Завет је учио шта не треба чинити. Нови Завет пружа савршено друкчије схватање односа Бога и човека – не мере забране, већ љубав и милосрђе. Сва Христова благовест и Његов живот говори о једном – љубав и милост су изнад закона и праведности. Господ је дошао у наш свет не да учи Мојсијевом закону (сенци закона), већ милости (благодати).

Као доказ наведене мисли споменимо многа исцељења која је извршио Спаситељ. Жени, затеченој у прелуби, Он је опростио, иако слово закона повлачи потпуно другачију меру.

Уместо Мојсија – Христос

Следећи део догматика открива претходни смисао, користећи праслике из Старог Завета и догађаје из Новог Завета.

Архимандрит Кипријан (Керн), позивајући се на М. Н. Скабалановича, указује да је централна мисао целог догматика другог гласа саоднос старозаветних прототипова (праслика) и новозаветних догађаја²³.

Прво поређење је паралела Увекдества Богородице са несагоривом купином: „Јакоже бо купина не сгараше опаляема, тако Дева родила еси и Дева пребыла еси”.

За већину светих отаца догађаји у вези са несагоривом купином, јесу старозаветни паробраз Пресвете Деве Марије, која је примила Оног о коме је речено у књизи Пророка Исаије: „О, када би Ти раздро небеса и сишао, да се растопе горе од Тебе, као што се на огњу разгори грање” (Ис. 64, 1–2).

За потврду наведене мисли обратимо се радовима аутора догматика – Преподобном Јовану Дамаскину. Он пише: „Купина је била обличје Богомајке, и Мојсију, који је намеравао да јој приђе, Бог је рекао: *Скини обућу с ногу твојих...* Дакле, ако је земља на којој је Мојсију био јављен лик Богомајке света, онда колико је пута већи овај лик?”²⁴

Историја Пресвете Богородице, која је пре, у време и после Рађања Христа сачувала девство, јесте толико задивљујућа и чудесна да је то просто немогуће објаснити, као и онај трновити жбун, у којем се Бог јавио Мојсију.

Засија Сунце правде

Следеће поређење Старог и Новог Завета, на које бисмо хтели да обратите пажњу, показује саоднос старозаветног огњеног стуба и новозаветног Сунца правде: „вместо столпа огненнаго праведног возсия Солнце”.

Први део наведеног израза говори о периоду у историји израиљског народа. Позивајући се на књигу Изласка, ми знамо: када је јеврејски народ одлазио из Египта, дању га је пратио стуб од облака, а ноћу – огњени: „Господ иђаше пред њима дању у стубу од облака водећи их путем, а ноћу у стубу огњеном” (Изл. 13, 21).

Историја другог дела наведеног израза има своје корене у пророчкој књизи, најближој Новом Завету. Пророк Малахија нам објављује следеће: „А вама, који се бојите имена мојега, грануће *Сунце правде*, и здравље ће бити на зрацима Његовим, и излазићете и скакаћете као теоци од јасала” (Мал. 4, 2).

Књига Пророка Млахије затвара корпус књига Старог Завета и припрема нас за следећу етапу живота не само јеврејског народа, него и целог света – за Рођење Спаситеља. Пророк назива Исуса Христа Сунцем правде, који ослобађа људе „који седе у тами и сени смртној” (Пс. 107, 14).

Спасење душа наших

На крају, окренемо се завршној фрази наведеног химнографског дела: „вместо Моисея, Христос, Спасение душ наших”. Аутор догматика као да нас приводи основној теми, којој нас је водио током целог песмопевања: Христос је новозаветни Мојсије. У вези са тим постаје очигледна епизода са Несагоривом Купином, коју је изабрао Преподобни Јован.

Ако прочитате Свето Писмо Новог Завета, тада постаје јасно колико је Исус Христос сличан старозаветном Мојсију. Живот Господа, Његова проповед на гори, где се појављује као законодавац, гора, на којој је била изговорена проповед, подсећа на гору Синај, на којој је пророк Мојсије примио

закон од Бога. Све то је несумњива паралела, коју наводи химнограф.

* * *

Преподобни Јован Дамаскин у догматику другог гласа открива догађаје недокучиве за нас, чије последице осећамо и овог часа. Међу њима треба истаћи појављивање новог закона, заснованог на љубави и милости, увекдество Богородице и, на крају, Рођење Господа нашег Исуса Христа, Сунца правде, који и јесте спасење душа наших.

Превео са руског Горан Дабетић

напомене:

¹ Желтов М., диакон. *Догматик // Православная Энциклопедия*. Т. 15. М., 2007. С. 533.

² Седакова О. А. *Словарь трудных слов из богослужения. Церковнославяно-русские паронимы*. М., 2008. С. 285.

³ Слово на Рождество Пресвятой Богородицы Св. Андрея Критского // *Избранные слова святых отцов в честь и славу Пресвятой Богородицы*. СПб., 1869. С. 48.

⁴ Liddell H. G., Scott. R. *Greek-English Lexicon*. Oxford, 1996. P. 1625–1626.

⁵ Седакова О. А. *Словарь трудных слов из богослужения. Церковнославяно-русские паронимы*. М., 2008. С. 369.

⁶ Васечко В. Н., Иванов М. С., Квливидзе Н. В. *Богородица // Православная Энциклопедия*. Т. 5. М., 2002. С. 492.

⁷ Амвросий Медиоланский, святитель. *Собрание сочинений*. Т. 2. М., 2012. С. 419.

⁸ Liddell H. G., Scott. R. *Greek-English Lexicon*. Oxford, 1996. P. 103.

⁹ Седакова О. А. *Словарь трудных слов из богослужения. Церковнославяно-русские паронимы*. М., 2008. С. 401.

¹⁰ Ефрем Сирин, преподобный. *Творения*. Т. 5. М., 1995. С. 166.

¹¹ *Библейские комментарии отцов Церкви и других авторов I–VIII веков. Новый Завет*. Т. 8. М., 2005. С. 160.

¹² Исто. С. 162.

¹³ Седакова О. А. *Словарь трудных слов из богослужения. Церковнославяно-русские паронимы*. М., 2008. С. 380.

¹⁴ *Словарь русского языка XI–XVII вв*. Вып. 6. М., 1979. С. 229.

¹⁵ Liddell H. G., Scott. R. *Greek-English Lexicon*. Oxford, 1996. P. 926.

¹⁶ Седакова О. А. *Словарь трудных слов из богослужения. Церковнославяно-русские паронимы*. М., 2008. С. 110.

¹⁷ Liddell H. G., Scott. R. *Greek-English Lexicon*. Oxford, 1996. P. 441.

¹⁸ Желтов М., диакон. *Догматик // Православная Энциклопедия*. Т. 15. М., 2007. С. 533.

¹⁹ *Октоих сиречь Осмогласник*. М., 1981. С. 198.

²⁰ ΟΚΤΩΗΧΟΣ ΚΥΡΙΑΚΗ ΟΡΘΟΡΟΔΟΞΙΑΣ // <https://glt.goarch.org/texts/Och/Tone2Sun.html>

²¹ Liddell H. G., Scott. R. *Greek-English Lexicon*. Oxford, 1996. P. 1609.

²² Liddell H. G., Scott. R. *Greek-English Lexicon*. Oxford, 1996. P. 1978.

²³ Киприан (Керн), архимандрит. *Литургика. Гимнография и эортология*. М., 1997. С. 19.

²⁴ Иоанн Дамаскин, преподобный. *Три слова об иконах*. М., 1993. С. 18.

ИЗ ЛЕТОПИСА шумадијске епархије

ПРОСЛАВЉЕНА ХРАМОВНА СЛАВА У НАТАЛИНЦИМА

У храму, који је посвећен Светом цару Константину и царици Јелени, у селу Наталинцима у суботу 3. јуна, поводом храмовне славе, служена је Света Литургија, којом је начелоствовао архијерејски намесник опленички протојереј ставрофор Миладин Михаиловић, уз саслуживање свештенства Архијерејског намесништва опленичког.

Након читања Светог Јеванђеља сабраном народу богонадахнутим беседом обратио се прота Ђорђе Радишић, говорећи о Светом цару Константину и Светој царици Јелени.

Сабрани народ причестио се Светим Тајнама Христовим. После заамвоне молитве свештеници и верни народ кренули су у крсни ход око цркве. Потом је протојереј ставрофор Миладин Михаиловић пререзао славски колач.

Домаћин овогодишње славе био је Недељко Цветковић који је са својом породицом припремио славски ручак за све госте.

Стеван Илић, ђакон

СЛАВА ПАРАКЛИСА МАНАСТИРА ДИВОСТИНА

У петак, 3. јуна, на дан Светог цара Константина и царице Јелене, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Благовести Пресвете Богородице манастира Дивостин, поводом славе параклиса. Епископу је саслуживало свештенство Епархије шумадијске.

Након прочитаног јеванђељског зачала, Епископ се верном народу обратио беседом, рекавши између осталог да су данас, осим празника Светог Константина и Јелене и задушнице, и да је потребно да упутимо молитве Богу за оне који су се упокојили, јер је молитва једина веза између уснухлих и нас.

„Данас славио равноапостолне цара Константина и његову мајку Јелену, који су учинили да хришћанска вера добије своје место и да се њен глас чује и да допре до сваке душе“, рекао је Владика. „Пре цара Константина била су времена тешка за хришћане. Нажалост, ни наша времена нису боља. Али, Богу хвала, Црква је снажна иако постоје горе силе него из времена Константина и Јелене. То су силе које би да избришу са лица земље цркву, веру па и крст Христов. У житију

Светог цара Константина, можемо читати о његовој борби са царем Максенцијем, како је био у великој сумњи да ли ће имати успеха, а пошао је да брани веру. Тада му се по дану појавио крст који је сав био у звездама на небу, и на крсту су писале речи 'Овим побеђуј'. У крсту се највише огледа љубав Божја према нама. На њему је Господ положио живот свој како би нас избавио од робовања греху, смрти и ђаволу. Имајмо пред собом пример цара Константина, јер је изабрао да крст буде почетак и крај његовог живота. Нека је срећан празник и слава свима који славе“.

Владимир Марјановић, ттец

СИЛАЗАК СВЕТОГ ДУХА НА АПОСТОЛЕ У САБОРНОМ ХРАМУ У КРАГУЈЕВЦУ

На дан празника Силаска Светог Духа на апостоле, у недељу 4. јуна, свештенство и верни народ дочекали су Преосвећеног Владика Јована испред владичанског двора и у литији су ушли у храм, где је служена Света архијерејска Литургија, у којој је Преосвећени Владика у својим арипастирским молитвама, призвао благослов Божији и благодат Духа Светог на верни народ. У наставку Литургије служено је вечерње Недеље Педесетнице.

На крају се Владика обратио вернима речима: „Ово је велики празник, када је са неба сишао Дух Свети и просветио апостоле и целу васељену. Празник, који се још назива рођењем Цркве Христове. Ми данас нисмо имали велику беседу, јер Литургија је највећа беседа. Данас смо замолили Господа да пошаље благодат Духа Светога, да нас Дух Свети чува, води и руководи. Када се Дух Свети усели у нас, онда се у нас усељава све оно што је Божанско, а излази све оно што није божанско. Нама треба Дух Свети да нас освети, просвети и да нас научи. Ми живимо у времену борбе да се влада језиком. Зато замолимо Бога Духа Светог, замолимо Свету Тројицу, да се усели у нас, како бисмо чували свој језик да не говори оно што не треба, и да сачувамо своје писмо, јер видимо да је оно данас обезвређено. Ми верујемо у Бога, у Цркву Христову, ми верујемо у просвећење Духа и молимо се да Господ просвети непросвећене, да уразуми неразумне, и када дођемо у такво духовно стање, онда ће нам све бити благословено“.

Срећко Зечевић, протојереј

ЛИТИЈА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

На Духовски понедељак, 5. јуна, Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију поводом храмовне славе Старе цркве у Крагујевцу, а потом је повео литију кроз Крагујевац. Владика Јовану су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

По благослову Епископа Јована беседом се након јеванђелског зачала верном народу обратио протојереј ставрофор др Зоран Крстић, који говорио о континуитету грађења црква током наше историје, рекавши да су цркве својеврсни белези слободе, којима показујемо ко смо и куда желимо да идемо, а ми се крећемо ка Царству Небеском. „Православно богослужење је сво прожето кретањем“, рекао је прота Зоран. „То показује да постоји циљ ка коме идемо. Литија коју ћемо формирати неће бити лутање. Она ће ићи до Крста који се налази у центру града и назад. Тако исто и Литургија је почела возгласом: 'Благословено Царство Оца и Сина и Светог Духа'. Ми смо се овом службом покренули ка Царству Небеском. Човек је боголико биће. У свом постојању личи на Бога и креће се ка Богу. То је суштинска истина коју сви треба да носимо. Хришћани се не могу одрећи сведочења истине, таман да им све непрестано сведочи да то није 'политички коректно' и да говор о истини наводно угрожава права других. Хришћани не могу да престану да говоре о Истини јер би се тиме одрекли себе“.

Након причешћа верног народа код Записа је преломљен славски колач, чији је домаћин ове године био професор у пензији Драгослав Арсенијевић. Потом је оформљена литијска поворка која је из Старе Цркве кренула преко Лепеничког моста, булеваром до Поште а онда је код Крста Владика Јован узнео молитве за град и све житеље Крагујевца. Литијска поворка је продужила улицама Саве Ковачевића, Зорана Ђинђића и Николе Пашића, назад у Стару Цркву.

У литији града Крагујевца учешће је узео председник скупштине Града Крагујевца Мирослав Петрашиновић, Биљана Илић-Стошић начелница шумадијског округа и друге истакнуте личности јавног живота, као и наставници, вероучитељи и ученици крагујевачких средњих и основних школа. По завршетку Литије, свима су уручене Захвалнице. У организацији Литије учествовали су компаније: Трнава, Вода Вода, Застава Терво, пекаре: Дон Дон, Житопродукт, Јевтић, Катарина. Након културноуметничког програма прослављање славе Старе цркве у Крагујевцу и литије града Крагујевца је настављено свечаном трпезом љубави за све учеснике литије.

Мирослав Василијевић, протођакон

ДУХОВСКИ УТОРАК У КРАГУЈЕВАЧКОМ НАСЕЉУ ЦЕРОВАЦ

У уторак, 6. јуна, на Духовски уторак, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у Цркви Свете Тројице у крагујевачком насељу Церовац, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

По прочитаном јеванђелском зачалу, Владика се обратио верницима рекавши између осталог: „Данас храм у коме смо се сабрали прославља своју славу. Сабрали смо се како би прославили Бога у Тројици, како би прославили празник када је Дух Свети сишао на свете апостоле да их просвети и утеши. Данас славимо пројаву рођендана Цркве Христове. Тамо где се одржава континуитет апостолског прејемства, тамо је и Црква. Где је Црква, тамо је и Дух Свети. Такође, тамо где је Дух Свети, ту је и Црква. И поред људских слабости, светост Цркве остаје неоспорна. У Цркви нас чека испружена рука Спаситеља, као прилика за сваког који чистим срцем и вером у Свету Тројицу тражи пут ка Царству Небеском. Тај пут јесте Христов пут, јер је само Христос Пут, Истина и Живот. Дух Свети, који просвећује и освећује све, води Цркву, одакле произилази њена непогрешивост. Када кажемо да верујемо у Бога, тиме говоримо да верујемо у Тројичног Бога – Бога Оца, Бога Сина и Бога Светог Духа. Ван Христа и Цркве као Тела Христовог нема истине. Зато сваки хришћанин који живи у истини Христовој, у исто време живи у Цркви као заједници“.

Поучивши их својом речју, Епископ Јован је у наставку Свете Литургије причестио верни народ.

Овогодишњи колачари били су Саша Божиновић и надлежни парох протојереј Дејан Петровић, који је присутне поздравио пригодним речима. Лепоту празника увеличала је својим гласом Катарина Богдановић, која је родом из овог села. Након тога, трудом овогодишњег колачара и надлежног пароха уприличена је трпеза љубави.

Дејан Петровић, протојереј

ВЛАДИКА ЈОВАН ПРЕСЕКАО СЛАВСКИ КОЛАЧ У ЦРКВИ У БЛАЗНАВИ

У уторак трећег дана празника Свете Педесетнице – Силаска Светог Духа на апостоле, 6. јуна, у послеподневним часовима Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован посетио је цркву у изградњи, посвећену Светој Тројици у селу Блазнава надомак Тополе.

Том приликом Владика Јован осветио је славске дарове и пресекао славски колач. На отпусту, Епископ Јован поучио је сабрани народ својом архијерејском беседом.

Сабрање је настављено славским ручком у ресторану „Милошев конак“. Домаћин славе ове године био је Саша Шевић са својом породицом.

Стеван Илић, ђакон

ЛИТУРГИЈСКО САБРАЊЕ У МАЛИМ ПЧЕЛИЦАМА

Петак, 9. јуна, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у храму Светог Луке Кримског у Заводу за смештај одраслих лица у крагујевачком насељу Мале Пчелице. У току Свете Литургије, Епископ је пререзао славски колач који су припремили запослени и штићеници ове установе.

Након прочитаног јеванђелског зачала Епископ се обратио окупљенима, рекавши између осталог: „Свети Лука Кримски је био сав саткан од молитве, вере и љубави према Богу и ближњима. Дарове које му је Бог дао, давао је другима не штедећи. Знао је да служећи другоме служи Богу. Свети Лука је био лекар и давао је лекове као лекар али је давао и духовне лекове, јер је духовна болест тежа од телесне. Духовни лекови су, вера, молитва, подвиг, милосрђе, љубав. Ево, толике године сарађујемо са овим заводом и видим да људи који овде раде све раде из љубави. Љубав је веза савршенства, јер не тражи ништа заузврат. Чак ће вера и нада једног дана престати када изађемо пред Бога, али је љубав та која остаје заувек. То је особина преко које нас Бог најбоље препознаје и то је врлина како ми најбоље спознајемо другог човека. Човек веру не сме да изгуби, јер је она познање истине. Вера нам помаже да не паднемо у очајање. Све док човек не падне у очајање може да се врати и да се спасе. Нека је срећна данашња слава и нека нас молитве Светог Луке благослове и чувају“.

Владимир Марјановић, чтец

ОСВЕЋЕЊЕ КРСТОВА ЗА ЦРКВУ ПРЕПОДОБНЕ ПАРАСКЕВЕ У НЕМЕНИКУЋАМА

У суботу прву по Духовима, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован је у храму Светих апостола Петра и Павла у Неменикућама освештао крстове за храм Преподобне матере Параскеве, који се такође налази у овоме селу. Епископу су саслуживали архијерејски намесник космајски, протојереј ставрофор Љубиша Смиљковић и декан Православног богословског факултета у Београду протојереј ставрофор др Зоран Ранковић.

У својој беседи Епископ је између осталог рекао: „Нека је срећно и Богом благословено ово освећење Крстова за нови манастир, за нови храм Преподобне матере наше Параскеве у Неменикућу. Крст је знак нашег распознавања и показује коме ми припадамо. Господ је на Крсту победио смрт и ђавола. Зато је Господ и рекао да ко не узме Крст свој и не пође за Њим, не може бити Његов ученик. Носити Крст свој је дужност свакога од нас. Ми, будући слаби, често клечамо и под нашим свакодневним крстом, али Господ је сила, Господ је моћ, и ми када носимо наш крст са благодарношћу и у смирењу, онда Крст узме па нас носи. Ми морамо ићи преко крста да се распињемо са Христом Богом, а онај ко то чини са Христом и васкрсава“.

Након освећења Крстова за нови храм, за све присутне уприличена је трпеза љубави.

ФЕСТИВАЛ ХОРОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

Са благословом Његовог Преосвештенства Епископа шумадијског Г. Јована, у Недељу свих светих, 11. јуна, у Старој Милошевој Цркви у Крагујевцу одржан је Фестивал хоров Епархије шумадијске, који се ове године одржава двадест трећи пут.

Фестивал је почео Светом архијерејском Литургијом. Епископу Јовану саслуживали су Архимандрит Павле (Стаматас), гост из Грчке Павославне Цркве, протојереј ставрофор проф. др Зоран Крстић и бројно свештенство Епархије шумадијске. Одговарање на Литургији су преузели наизменично сви придошли хорови и тако допринели благољепију и торжествености сабрања.

Окупљене вернике Владика Јован је поучио надахнутим речима, рекавши између осталог: „Данас је недеља Свих светих. У прву недељу после празника Свете Тројице, Црква прославља све светитеље да покаже да су они исповедници Свете Тројице, да је њихов живот у овоме свету био од Оца, кроз Сина у Духу Светоме. Кроз светитеље је Црква открила тајну да је човек створен да постане обиталиште Свете Тројице. Својом природом свети људи су идентични нама, али по усмерењу своје воље и начином живота су нешто посебно. У Цркви поштујемо свете Божије угоднике као богоносне личности. Када пред њиховим моштима чинимо поклон, то радимо због нестворених енергија Божијих које их прожимају имајући истовремено у виду да је једино Бог свет по својој суштини и да једино Богу припада свака слава, част и поклоњење. Отуда је јасно да је поштовање које указујемо светима другачије од онога које указујемо Богу. Поред тога што светима указујемо поштовање у исто време ми упућујемо молбе да нас заступају пред Богом, чији су верни сведоци и пријатељи“.

Након причешћа верних Епископ Јован је осветио славске дарове и са окупљенима преломио Славски Колач.

Хорови су наступали следећим редоследом: „Хор Светог Ђакона Авакума“ при храму Светог Георгија у Шумарицама, диригент Милица Тешић; „Дечији црквени хор Светог Симеона Мироточивог“ при Саборном храму у Крагујевцу, диригент проф. Марија Радојевић; „Хор Светог Саве“ при храму Светог Саве на Аеродрому, диригент јереј Иван Антонијевић; „Женски хор при храму Светих апостола Петра и Павла“, Јагодина, диригент Љиљана Милеуснић-Марковић. „Хор при храму Светих архангела Михаила и Гаврила“, Јагодина, диригент Ксенија Милошевић; „Хор Светог Симеона Богопримца“ при храму Преображења Господњег у Смедеревској Паланци, диригент Милош Урошевић; „Хор Свете Анастасије Српске“ при храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу, диригент Биљана Павићевић; „Црквени хор Светог Николе“, Ковачевац, диригент Олга Свешко;

„Хор Успења Пресвете Богородице“ при Саборном храму у Крагујевцу, диригент протојереј Драгослав Милован. Владика Јован доделио је грамате диригентима хорова, као знак захвалности и сећања на овогодишњи Фестивал. За све учеснике Фестивала била је организована трпеза љубави у локалном ресторану.

Мирослав Василијевић, протођакон

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА И ПАРАСТОС БЛАЖЕНОПОЧИВШЕМ ЕПИСКОПУ САВИ

У суботу 17. јуна, када се навршило 22 године од упокојења блаженопочившег Епископа шумадијског Г. Саве (1930-2001), Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу уз саслужење свештеника и ђакона Епархије шумадијске.

После прочитаног јеванђелског зачала, Владика Јован у својој беседи је између осталог рекао: „Ако бисмо се бар мало потрудили да испунимо речи Христове које чусмо, онда бисмо решили све међуљудске односе: 'Не судите да вам се не суди, јер каквим судом судите, онаквим ће вам се и судити; каквом мером мерите, онаквом ће вам се мерити'. Да ли себи меримо Јеванђељем и Христом? Ми треба да судимо себи, својим делима, а не ближњима. Бог ће опростити онима који опраштају другима и неће судити онима који не суде другима, зато што суд не припада човеку него Богочовеку. Човек је ограничено биће у односу на Бога који је свезнајући. Њему су познате и најтананије мисли човекове, а не само дела. Човек у себи треба да има три призива: не судите, тражите (куцајте), молите се. Ова три призива су била саставни део нашег владике Саве, коме данас обележавамо двадесет две године од уснућа. Без обзира што је прошло толико година, ми га осећамо присутним у целој Епархији шумадијској где је он ходао, молио се и сузе лио за добро свог народа и своје Цркве. Зато се и данас помолимо да га Бог насели тамо где праведници почивају. Верујемо да се Владика Сава сада моли за нас, али и ми се имамо молити за њега“.

Срећко Зечевић, протојереј

СЛАВА ПАРАКЛИСА У МАНАСТИРУ БРЕЗОВАЦ

У другој недељи по Педесетници, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Венчац у Брезовцу, уз саслуживање свештеника Епархије шумадијске.

Нкон што је Владика честитао празник Светог свештеномученика Јоаникија и славу манастирског параклиса, који је посвећен овом светитељу, у својој беседи између осталог је рекао: „Вера у Бога, која је красила Светог Јоаникија, дала му је Божију силу да претрпи у свом земаљском животу све оно

што је претрпео. Свети Јоаникије је послушао позив Христов, који га је позвао у службу Цркве, у службу народа Божијег. Данашње Јеванђеље говори како је Господ позвао браћу Петра и Андреја, и браћу Јакова и Јована, да буду проповедници

Јеванђеља, и они су се без двоумљења одазвали, као што се одазвао и Свети Јоаникије. Апостоли Петар, Андреј, Јаков и Јован нису познавали Христа. У то време још се није чуло да је Христос учино неко чудо, нити да је неко болесника оздравио или мртвог васкрсао. Нису чули ни Божанску проповед Христову, на основу чега би могли да се увере да је то Христос, Спаситељ, Бог. Постављамо питање како је могуће да апостоли пођу за оним ко је по изгледу био обичан човек? Тако што само присуство Бога чини људе светима, и они могу да препознају шта је истина, а шта лаж. Они су у Христовом гласу препознали силу зато што су били чистог срца и честитог живота. И Света Литургија коју служимо у овом свештеном манастиру, позива нас да пођемо за Христом, јер ко иде за Христом, иде за истином. Истина је једна, а то је Господ наш Исус Христос, који је једини могао да каже за себе: 'Ја сам пут, истина и живот'. Ми данас Светом Јоаникију Митрополиту црногорско-приморском, најжалост, не знамо ни гроба ни мрамора, али знамо да је Свети Јоаникије у Царству небеском и да је он наш молитвени заштитник“. Владика је на крају Свете Литургије благословио славске дарове и пререзао славски колач у част Светог свештеномученика Јоаникија. Након Литургијског сабрања, трудом монаха Јоаникија и верног народа уприличена је трпеза љубави у манастирском конаку.

Александар Бабић, ђакон

ХРАМОВНА СЛАВА У РАНИЛОВИЋУ

За празник Светих апостола Вартоломеја и Варнаве, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију за храмовну славу у селу Раниловић, надомак Аранђеловца. Епископу су саслуживали свештеници Шумадијске епархије уз учешће мноштва верника из Раниловића и околине.

Владика се братио верном народу богонадахнутом беседом рекавши између осталог: „Нема већег благослова који Бог може дати човеку, него да служи, да учествује на Светој Литургији и да се причешћује и сједињује са Богом. Бог нас је створио по својој слици и прилици и дао нам је благодат да можемо да постанемо богови по благодати, а не по својој гордости. Кад смо смирили пред Богом и пред другима благодат нас носи и уздиже, а благодат Божија није ништа друго до сам Бог наш Исус Христос и Царство Његово. Нека је срећан празник Светих апостола Вартоломеја и Варнаве, којима је овај Свети храм и посвећен. Ми славимо ову двојицу апостола, који су имали част да својим очима виде у телу Господа Исуса Христа, да слушају речи Божије и да их преносе у народ и претварају у дела. Свете речи Божије су болеснике

исцељивале и мртве васкрсавале: 'Лазаре, устани!', Господ је рекао Лазару, који је четири дана у гробу био. Кад је Христос бирао своје апостоле рекао им је: 'Хајдете за мном'. Јесу ли се они двоумили? Не, све су оставили и пошли. Ко год иде за Христом, на правом је путу. Христос није само апостоле позвао у своју службу, већ и свакога од нас. Христос је рекао апостолима: 'Ко вас слуша, мене слуша, а ко се вас одриче мене се одриче'. Ето нам довољног разлога да слушамо Цркву, али плодове доноси само оно слушање које произлази из смирења и вере".

На крају Свете Литургије извршен је опход око цркве, након чега је Владика благословио славске дарове и пререзао славски колач, па је уследио културно-уметнички програм и трпеза љубави у парохијском дому.

Александар Бабић, ђакон

СЛАВА ХРАМА СВЕТОГ КНЕЗА ЛАЗАРА У БЕЛОШЕВЦУ

На Видовдан, када наша Црква празнује Светог великомученика косовског кнеза Лазара, Свете мученике и новомученике српске и Светог пророка Амосу, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Божанствену архијерејску Литургију у крагујевачком насељу Белошевац, пово-

дом храмовне славе. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске, уз учешће верног народа овог насеља. После прочитаног јеванђелског зачала, Владика је поучио верни народ, рекавши између осталог: „Наша срца и душе су испуњени радошћу Духа Светога, јер нас је Господ сабрао да прославимо Видовдан. Свако од нас треба да се запита да ли се определио за Христа и Цркву Његову, за Царско небеско, попут Светог кнеза Лазара и Светих мученика српских, или се определио за нешто што није Христово и што није Црква. И данас има мученика српских који подносе прогањања, зато на свим богослужењима, поготово на Литургији, треба да се молимо за Цркву на Косову и за мученички народ који тамо живи. Молитвено обележавајући овај празник, ми потврђујемо косовски завет који се темељи на Новом Завету, на светосавском завештању. У знаку Христовог распећа и васкрсења, српски народ је на распећу, Црква је Христова на распећу, али знајмо да је, док смо год на крсту, пред нама победа, сиђемо ли са крста, не служимо ли крсту и Христу, нема нам победе. Христос је преко крста ушао у Васкрсење, преко крста победио зло, грех и смрт, и зато су Косово и српски народ у знаку Распећа и Васкресења“.

У току Свете Литургије, Владика Јован је благоизволео рукоположити ипођакона Стефана Јанковића у чин ђакона. Том приликом га је духовно поучио о даљој служби Цркви, Богу и народу.

По резању славског колача и доделе Архијерејских грамата признања и захвалности приложницима овог Светог храма, уприличена је трпеза љубави за све присутне залагањем

свештенства овог Светог храма и домаћина Драгана Продановића.

Илија Арсенијевић, чтец

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У МАНАСТИРУ ЛИПАРУ

У недељу, 2. јула, када наша Црква прославља Светог апостола Јуду, Преподобног Пајсија Великог и Светог Јована Шангајског, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Липар, током које је замонашио у чин расофорне монахиње искушеницу Томиславу, давши јој име Ксенија, по Блаженој Ксенији Петроградској. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

После прочитаног јеванђелског зачала, Епископ је богонадахнуто беседом поучио новозамонашену сестру Ксенију и окупљени народ рекавши између осталог: „Нека је благословено наше сабрање у овом свештеном манастиру, у коме смо се сабрали да служимо Божанствену Литургију и да се преко Свете Тајне Причешћа сјединимо са Богом, и нека је срећно и Богом благословено монашење наше нове монахиње Ксеније. Данас је ова света обитељ постала богатија за једну сродну душу монашку и ако те сродности буде, а ја верујем да хоће, онда ће бити и благодати, и радости, како код сестара тако и код наше нове монахиње Ксеније. Сестро Ксенија, ти си данас пред Богом, пред Светом Мајком Божијом, казала да желиш испоснички живот и да желиш да се уврстиш у ред монахиња, и увршћена си. Данас си се обећала Христу као Женику наших душа. Он те неће оставити уколико ти не оставиш Њега, али Он ће те питати шта си од обећаног испунила. Најважније је да се наоружаш вером, надом, љубављу, смирењем, послушношћу. Гордости је узрок сваког греха, а смирење је темељ, не само монаштва, него хришћанског живота и зато заволи јарам Христов, науку Христову и усавршавај се у њој па ће те Господ наградити венцем непролазним“.

Василије Андрић, ученик богословије

СЛАВА КАПЕЛЕ МАНАСТИРА КАЛЕНИЋА

У уторак, 4. јула, када Света Црква прославља Преподобну Анастасију Српску, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Каленић поводом славе манастирске капеле. Преосвећеном су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

По прочитаном јеванђелском зачалу Владика је у беседи рекао да данас Црква прославља мајку највећег Светитеља и учитеља, Светог Саве. У синоћној стихири коју смо певали у част Свете Анастасије се каже да је она просвећење рода нашег и да је родила пород у кротости и смирености, зато што је она поред свих хришћанских врлина највише била сконцентрисана на ове две врлине. Чинила је то јер је знала

да се Бог гордима противи, а смиренима даје благодат. Света Анастасија је пример како да се владамо и понашамо. Она је пример и монаштву, јер је и сама постала монахиња. Он је пример целом роду људском, а посебно пример мајкама у рађању и васпитавању деце. Плод њене вере, њене љубави, њене жртве је најлепше српско дете, како то каже Свети Владика Николај за Светог Саву.

По заамвној молитви Епископ је пресекао славски колач, после чега је литургијско сабрање продужено трпезом љубави коју је уприличило сестринство манастира, на челу са игуманијом Нектаријом.

Александар Јаћимовић, јереј

СЛАВА ХРАМА СВЕТЕ АНАСТАСИЈЕ СРПСКЕ У КОПЉАРИМА

У среду, 5. јула, када Црква прославља Свету Анастасију Српску, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован је свештенослужио у селу Копљари код Аранђеловца, у храму посвећеном овој светитељки. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Епископ је по читању јеванђелског зачала произнео беседу у којој је између осталог рекао:

„Заблагодаримо Богу што смо се данас сабрали у светом храму који је посвећен Светој мајци Анастасији и благодаримо што нас је Бог удостојио да служимо Свету Литургију и да се на њој причестимо Телом и Крвљу Христовом и да тако дођемо у најприсније сједињење са Богом и да тако сједнињени са Богом и сједнињени са свима Светима у Господу, пославимо Свету Анастасију, а када њу прослављамо, ми прослављамо целу породицу њену и не само њену породицу, већ и све светитеље рода нашега, и све светитеље и угоднике Божије који су само Богу знани. А када прослављамо светитеље, ми прослављамо Бога који је њих прославио. Сви смо призвани да будемо Свети. Будите савршени, каже Христос, као што је савршен Отац мој на Небесима. Ми данас прослављамо Свету Анастасију, мајку Светога Саве. Она је и узор свима нама, а посебно мајкама, како треба да васпитавају своју децу. Замолимо Свету Анастасију да се моли за нас са својим сином Светим Савом и својом светом породицом, да се обнављамо, да се усавршавамо, да се мењамо, да учимо“.

По заамвној молитви Епископ Јован је након литијског хода око цркве пререзао славски колач и окупљенима честитао храмовну славу. Потом су сви приступили трпези љубави која је била уприличена у порти храма.

Немања Искић, јереј

СЛАВА ХРАМА СВЕТИХ АПОСТОЛА ПЕТРА И ПАВЛА У АРАНЂЕЛОВЦУ

На празник Светих апостола Петра и Павла, дана 12. јула, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован је служио Свету архијерејску Литургију у храму посвећеном овим светим апостолима у Аранђеловцу. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Након читања Светог Јеванђеља Епископ Јован је произнео беседу рекавши између осталог: „Христос је упитао апостоле: ‘Шта говоре људи о мени, ко сам ја?’ а они одговарају: ‘Неки кажу да си Јован, неки да си пророк’, а Христос пита: ‘А шта ви велите, ко сам ја?’ а апостол Петар уместо свих других апостола први исповеда и каже ‘Ти си Христос, Син Бога Живога’. Христос каже Петру ‘Ти си стена’, што на грчком и значи име Петар ‘и на том камену саградићу Цркву своју, врата адова неће је надвладати’. Ми треба да да се стално учвршћујемо у вери да бисмо када нас питају ко је Христос, знали да кажемо да је Христос Син Бога Живога. Вера се проповеда и сведочи пре свега личним животом, учешћем у заједници Цркве Христове. Свети апостоли су пример како треба ићи истрајно за Господом, па ако и погрешимо, а тога је било и биће, или ако залутамо, да се опет кроз покајање вратимо на прави пут Божији. Ми апостолском вером живимо и она нас је и данас сабрала у овом светом храму, сабрала нас је вера у Христа Богочовека, у Свету Тројицу, у Цркву као заједницу људи који живе у вери. Честитајући славу братству, колачарима, свима вама сабранима овде да се замолимо Богу и да замолимо Свете апостоле Петра и Павла да се моле да се учврстимо у вери“.

Након Свете Литургије је уприличен свечани опход око храма а потом је Епископ Јован пререзао славски колач данашњем свечару Драгану Стефановићу из Аранђеловца. После тога је у порти храма уприличен културно-уметнички програм у извођењу КУД „Електропорцелан“ из Аранђеловца, а потом је у сали парохијског дома припремљена трпеза љубави за све верне и госте данашње храмовне славе.

Немања Искић, јереј

СЛАВА ЦРКВЕ У РАЧИ

Црква Светих апостола Петра и Павла у Рачи јесте стуб овог дела Шумадије и рачанског намесништва. Није ни мало чудно што су преци данашњих рачана изабрали баш ову двојицу апостола да им буду светилке у вери и покретачи на добро. Како сваке године тако и ове они су умели да на дивљења достојан начин обележе своју црквену славу позивајући све да учествују у Светој Литургији и присаједињењу Телу и Крви Христовој, и да се веселе у Христу радујући се једни другима. Божанственом Литургијом начелствовао је архијерејски намесник опленички и рачански протојереј ставрофор Миладин Михаиловић уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

После прочитаних јеванђелских зачала проповед је произнео отац Видоје Рајић, позивајући да се угледамо на ову двојицу апостола који су били различитих менталитета, различитог образовања, различитог приступа у проповеди, али једно у страдању и вери у Христа Спаситеља. Ми се можемо дели како хоћемо и како нам ово време доноси, али док смо уједињени у Богу нико нам ништа неће моћи, јер Цркву Божију ни врата адова неће надвладати.

На крају Свете Литургије мноштво народа се причестило, а потом је уследио трократни крсни вход и ломљење славског колача. Уприличена је и трпеза љубави коју је припремио овогодишњи колачар уз помоћ чланова одбора ЦО Рача и свештенства ове свете цркве.

Марко Арсенић, ђакон

ЦРКВА У ГРОШНИЦИ ПРОСЛАВИЛА СВОЈУ СЛАВУ

На Петровдан 12. јула, Црква у Грошници је прославила своју храмовну славу Свете апостоле Петра и Павла. Светом Литургијом је началствовао јереј Ненад Милојевић. Њему су саслуживали грошнички свештеници.

Беседом се верном народу обратио свештеник Ненад, који је нагласио важност да се молимо апостолима који су Духом Светим установили Цркву Божију у којој ми једино можемо наћи спасење. Да се угледамо на њих и да у своје молитве њима и Богу уложимо сву љубав свога бића коју имамо. Апостоли су наши руководитељи и треба у њих да имамо поверења онако како су они имали у Господа.

Након причешћа верног народа преломљен је славски колач. Домаћин славе је ове године био Мирослав Ђусић машински инжењер у пензији. Његовим старањем припремљено је послужење за све присутне. Храмовна слава у Грошници је настављена свечаним ручком у сали парохијског дома.

Мирослав Васиљевић, протођакон

СВЕТИ КОЗМА И ДАМЈАН ХРАМОВНА СЛАВА У ЗАГОРИЦИ

У петак, 14. јула, када прослављамо Свете бесребренике Козму и Дамјана, у селу Загорица недалеко од Тополе, поводом храмовне славе, Свету архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

Након прочитаног јеванђелског зачала беседио је Владика Јован рекавши између осталог: „Нема већег дара који је Бог дао људима него са служе Свету Литургију и да у њој учествују, а учествовати значи причешћивати се, сједињавати се са Господом Исусом Христом. Зато се и служи Света Литургија. Нама је причешће неопходно, јер је сам Господ Исус Христос рекао: 'Ко једе моје Тело и пије моју Крв, има Живот Вечни'. Данашње Јеванђеље говори како је Господ позвао своје ученике и дао им власт над духовима нечистим, да их изгоне

из људи и лече људе од сваке болести. Светитељи које данас славимо били су лекари и лечили су људе својом лекарском вештином, али и вером и љубављу. Свети Козма и Дамјан су сваком прилазили са љубављу, вером и молитвом. Љубав није само врховни закон на земљи већ и на небу. Нема потребе да постоји закон тамо где има љубави, јер чим имам љубав, нећу да се огрешим. Нема веће љубави него да неко служи своме ближњем и да живот свој положи за другога. А ко је положио живот за нас? Господ Исус Христос. Да се помолимо Господу и Светим бесребреницима Козми и Дамјану да се они моле за нас да се све више усавршавамо у вери“.

Након заамвоне молитве кренуло се у крсни вход где је испред храма Владика Јован пресекао славски колач. Славски ручак припремили су црквени одбор и јереј Немања Радојичић са својим парохијанима из села Загорице.

Стеван Илић, ђакон

СВЕТИ ВРАЧИ – СЛАВА ЦРКВЕ У СИПИЋУ

Црква нас вековима да у сваком човеку видимо лик Христов. Света браћа лекари Козма и Дамјан ту истину су спроводили у свом животу и за ту истину су страдали добивши епитет бесребреника који су бесплатно лечили. Од њих се можемо научити хришћанској љубави и милостивости. Овим дивним светитељима посвећена је црква у живописном селу Сипићу. Светом Литургијом у Сипићима поводом црквене славе началствовао је протојереј Младен Ђурановић из Јарушица уз саслуживање свештеника Епархије шумадијске.

Проповед је произнео отац Миломир Васиљевић говорећи о житију Светих Козме и Дамјана, о њиховој вери да их води рука Господња у исцељењу свих који од њих затраже помоћ, о њиховој равноапостолној проповеди и ширењу вере хришћанске у Риму.

После Свете Литургије на којој се причестило мноштво деце уследио је крсни опход око цркве, а по том и заједничка трпеза.

Марко Арсенић, ђакон

СЛАВА ЗАПОСЛЕНИХ И ШТИЋЕНИКА У МАЛИМ ПЧЕЛИЦАМА

Животворна икона Незалазног Дана Царства Небеског заблистала је свештеним Сабрањем у четвртак 14. јула у Заводу за смештај одраслих лица Мале Пчелице у коме је црква торжествено лутургијски прославила Свете бесребренике Козму и Дамјана. Свештеним сабрањем началствовао је малопчелички парих протојереј Зоран Митровић, коме је вољом Божијом и благословом Епископа шумадијског Г. Јована поверено ово стадо Христово.

Протојереј Зоран је својом живом речју живописно изразио и приближио житије светих угодника Божијих Козме и Дамјана и посебно истакао јеванђелски начин којим су они човекољубиво и богоугодно видали ране свих потребујући са којима су се сретали.

Након причешћа Светим и Животворним Христовим тајнама, непосредно након Свете Литургије преломљен је славски колач, а потом су сви сабрани узели учешћа у трпези љубави коју су умешно приготовили запослени ове установе социјалне заштите.

Петар Давидовић

СЛАВА ЗАЈЕДНИЦЕ ЗЕМЉА ЖИВИХ

У суботу, 15. јула, када прослављамо Полагање часне ризе Пресвете Богородице, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслуживање Епископа ваљевског Г. Исихија, служио је Свету архијерејску Литургију у порти брвнаре посвећене Светом великомученику Георгију у Брајковцу поводом славе заједнице за рехабилитацију и ресоцијализацију оболелих од болести зависности „Земља живих“.

Владика ваљевски Исихије је током Литургије беседио о значају данашњег празника и о помоћи и заштити коју је Пресвета Богородица кроз векове пружала свима који јој молитвено припадају. На крају Свете Литургије вернима се обратио и Епископ шумадијски Јован, који се захвалио Владици ваљевском Исихију на беседи и изразио велику радост збогу чешћа у данашњем слављу, изразивши захвалност и свима који се на било који начин брину о заједници у Брајковцу и помажу њен рад.

По ломљењу славског колача уследила је трпеза љубави коју су припремили штићеници заједнице са својим старешином протојерејем ставрофором Александром Новаковићем.

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ДЕСИМИРОВЦУ

У четвртак, 20. јула, када наша Црква прославља Свету великомученицу Недељу, Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у крагујевачком насељу Десимировац. Преосвећеном владика саслуживали су свештеници Епархије шумадијске.

По прочитаном јеванђелском зачалу Владика се обратио верницима рекавши између осталог: „Света великомученица Недеља била је сва саткана од вере, молитве, богомислија, и љубави. Она је полагана на највеће муке, не због својих грехова, него ради вере. Тада је било довољно да неко исповеди да верује у Христа и себе осуди на смрт. Али, хришћани су ишли са радошћу у смрт. Како стоји у житију, њој се јави сам Господ Исус Христос и исцели је од свих рана и невоља, и рече: 'Не бој се, Недељо, мука, благодат је моја са тобом'. Када се трудимо да испуњавамо заповести Божје, чак иако смо слаби и немоћни, чућемо речи Христове, које су чули мученици: 'Не бој се'. Вера је поверење у љубав Божју, која нас ослобађа од свих грехова. Онај који каже да верује, треба да живи по тој вери, да се моли по тој вери. Потребна нам је је-

ванђелска вера која може и горе да помера. Такву је веру имала Света великомученица Недеља, коју данас прослављамо“. Након Литургије Владика је пререзао славски колач. Овогодишњи колачари били су Радисав Чолић са надлежним парохом протојерејем Дејаном Петровићем.

По резању славског колача, Епископ је уручио архијерејске захвалнице добротворима ове Цркве, након чега је уследио богат културно-уметнички програм. Након тога, трудом овогодишњег колачара и надлежног пароха уприличена је трпеза љубави.

Дејан Петровић, протојереј

ПРОСЛАВЉЕНА ХРАМОВНА СЛАВА У ОВСИШТУ

У храму Светог Прокопија у селу Овсиште, недалеко од Тополе, 21. јула прослављена је храмовна слава. Архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, уз саслуживање свештенства Епархије шумадијске.

После прочитаног јеванђелског зачала архипастирском беседом сабрани народ поучио је епископ Јован, рекавши између осталог:

„Данас прослављамо великог угодника Божијег, Светог Прокопија. Пре него што је постао хришћанин он се звао Неаније и цар Диоклецијан га је поставио на службу у војсци, да буде војвода и да гони Хришћане. Он је пошао у Александрију, али се и њему, као и Светом апостолу Павлу, јавио Господ. Све се од тад преокренуло код Неанија. Он није отишао у Александрију, него је пошао у Јерусалим да брани тај град од Агарјана. Пошто му је мајка живела у Јерусалиму, он одлази код мајке и исповеда да је постао хришћанин. Мајка, која је била незнабошкиња, пријављује га цару. Цар га баца у тамницу и задаје му велике муке и невоље, али се Прокопије није одрекао Христа, захваљујући благодати Божијој. Ми се благодаћу Божијом спасавамо, али благодат није нешто чиме испунимо себе и запечатимо, у благодати се или напредује или назадује. А што год више човек у благодати напредује, он напредује у свим хришћанским врлинама. Будимо у благодати да би благодат била са нама. Ту благодат задобио је Свети Великомученик Прокопије и та га је благодат увела у Царство Небеско и постао је светитељ кога ето, преко хиљаду година славимо“.

На крају Свете Литургије Владика је кренуо са народом у крсни вход око храма, где је затим испред улаза у цркву пресекао славски колач. Сабрање је настављено славским ручком у парохијској сали. Домаћин овогодишње славе био је Дејан Ђорђевић са својом породицом.

Стеван Илић, ђакон

ОСВЕЋЕН ПАРОХИЈСКИ ДОМ У ЈУНКОВЦУ

У недељу 23. јула, након што је служио Свету архијерејску Литургију у селу Дрену покрај Лазаревца, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован посетио је парохију Јунковачку у намесништву Опленачком. Разлог ове посете био је освећење новосаграђеног парохијског дома Цркве у Јунковцу која је посвећена Сабору Срба Светитеља.

Владика је након освећења парохијског дома поделио Архијерејске грамате захвалности Радоју Радојевићу, Александру Радојевићу, Милошу Симићу, Драгиши Стевићу, Саша Дамјановићу, Пери Павловићу, Месној Заједници Јунковац и Скупштини Општине Топола. Том приликом владика се захвалио свима који су допринели изградњи овог објекта.

Након освећења, надлежни свештеник Обрад Видаковић, заједно са Црквеним одбором и својим парохијанима угостио је све присутне на ручку у оближњем „Ловачком дому“ у селу Јунковац.

Стеван Илић, ђакон

ПРОСЛАВЉАЊЕ ИКОНЕ ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ ТРОЈЕРУЧИЦЕ У МАНАСТИРУ КАЛЕНИЋУ

У уторак 25. јула, када Света Црква прославља Чудотворну икону Пресвете Богородице Тројеручице, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован служио је Свету архијерејску Литургију у манастиру Каленићу у ком се чува чудотворна копија ове иконе. Преосвећеном су саслуживали свештеници Епархије шумадијске. У току Свете Литургије Преосвећени је и крстио малог Павла.

По прочитаној Јеванђелској причи Преосвећени се обратио присутнима рекавши да је данас дан када се прославља икона Пресвете Богородице Тројеручице чији оригинал се чува у Хиландару, где се и данас она сматра игуманијом манастира Хиландара. Њену верну копију чува каленићка Светиња, благодарећи љубави породице Симић. Ми осећамо присуство Свете Богородице, а она је свуда присутна и свако осећа Њено присуство према мери своје вере. У неколико реченица Преосвећени се осврнуо на историјат Ове иконе, за коју се каже да је осликао Свети апостол и јеванђелист Лука. Лакше је избројати песак у мору, него ли избројати чудеса која је учинила Мајка Божија, каже песник. Данашњи тропар Тројеручици нам каже да као што си одсечену руку Јован Дамаскина исцелила, тако те молимо Мајко Божија да исцелиш наше душевне и телесне немоћи, и да нас избавиш од беда и невоља.

По заамвонској молитви Преосвећени је пресекао славски колач, после чега литургијско сабрање продужено трпезом љубави коју је уприличило сестринство манастира, на челу са игуманијом Нектаријом.

Александар Јаћимовић, јереј

МОНАШЕЊЕ У МАНАСТИРУ ПРЕРАДОВАЦ

У уторак 25. јула, када наша Света Црква прославља Чудотворну икону Пресвете Богородице Тројеручице, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован је у манастиру Прерадовац у Опарићу замонашио искушеницу Ању, давши јој име Јустина.

Владика Јован је посебно замолио сестру Јустину да не умује својим умом, јер то значи да никад неће бити послушна, него ће увек наћи неки изговор, да мисли да је овако или онако, а не онако како ти се каже. Преосвећени је подсетио на причу о послушнику Акакију, коме је игуман дао суво дрво и рекао му да га пободе и залива. Са вером је своје послушање извршио и Господ је наградио његову послушност и веру и дрво је олистало и донело плод. Игуман је узео плод и унео у трпезарију и позвао братију да узме плода од послушности. Монаштво које нема послушност, није монаштво. Преосвећени је посебно истакао да се сестра Јустина данас заручила Христу, да је данас невеста Христова, а Христос је женик свих нас, а да невеста од како је заручена само мисли када ће да се сретне са својим жеником. Треба да ишчекујемо женика Христа, али да му будемо верни, јер само оне који су у вери Господ награђује и даје им благослов. Данас је сестра примила анђела чувара, али ни онај други није одступио. Замолио је да се усавршава у жртвеној љубави, да се жртвује за другу сестру, а љубав све покрива.

По завршетку светог чина, уприличена је трпеза за све присутне, коју је припремило сестринство манастира на челу са игуманијом Теклом.

Александар Јаћимовић, јереј

СЛАВА СТАРЕ ЈАГОДИНСКЕ ЦРКВЕ

У среду, 26. јула, јагодинска Милошева црква прославила је своју славу, дан Светог арханђела Гаврила. Велико мноштво верног народа се окупило на Божанственој Литургији на којој је бескрвну жртву принело јагодинско свештенство. На Литургији је појао хор Цркве Светих арханђела Михаила и Гаврила и јагодински вероучитељи, који су такође помагали и у олтару Господњем.

Након причешћа Светим Тајнама коме су приступили верници, уследила је свечана литија око цркве са сечењем славског колача. Протојереј Александар Гајић, старешина ове цркве, био је колачар са својом благочестивим домом. Колач за наредну годину преузела је сестра Босиљка. Верни народ је на крају почашћен како доликује, а на свечаном ручку најистакнутије званице били су Градоначелник Јагодине Ратко Стевановић и председник Црквене општине Кончарево Далибор Марковић.

СЛАВА МАНАСТИРА ВОЉАВЧА

На дан Сабора Светог Архангела Гаврила, 26 јула, у манастиру Вољавчи поводом храмове славе Свету архијерејску Литургију служио је Његово Преосвештенство Г. Јован, Епископ шумадијски уз саслужење свештенства Опленачког намесништва. По поретку Литургије Епископ Јован се обратио верном народу са духовном поуком, рекавши између осталог: „Божанска љубав је савршена и безгранична. Бог воли сваког човека, и грешника и праведника. Господ Исус Христос је свуда прису-

тан, али Он хоће да ми затражимо Бога. А Бога тражимо кроз љубав, наду, милосрђе, доброчинства. Свети архангел Гаврило био је весник Божијег присуства и деловања и у времену радости и у времену туге. Свуда је присутан Христос и свуда су присутни анђели Божији, који су весници воље Божије. Анђели су вечна бића, није човек сам на земљи. Бог куца, моли. Погледајте то смирење да Творац моли створење да отвори срце како би се Он уселио, зато што Бог жели свакоме од нас да се спасе. Послушајмо Бога па ће нам бити благословено у животу, али ако будемо искључиво слушали себе нећемо далеко стићи јер ће нас саможивост и самољубље одвести на пут који води у вечну пропаст. Нека је срећна слава житељима овог манастира, нека је срећна слава свима који данас славе Светог архангела Гаврила као своју крену славу, нека је срећно и благословено наше данашње сабрање“.

После Заамвонске молитве Епископ Јован је благословио и пререзао славски колач, након чега је настављено славље за трпезом љубави на коју су позвани сви окупљени, а која је припремљена трудом настојатељице манастира монахиње Евгеније.

Никола Илић, протонамесник

ПРОСЛАВА ХРАМОВНЕ СЛАВЕ У БАБАМА

У суботу, 29. јула, када Црква Божија прославља Светог свештеномученика Антиногена и Свету мученицу Јулију, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован, начелствовао је евхаристијским сабрањем у селу Бабенадомак Сопота. Епископу су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

У својој архијерејској беседи, обраћајући се сабраном народу, Владика је између осталог рекао: „Ми смо се данас сабрали око овога светог храма, који је посвећен Светом деспоту српском Стефану, човеку који је био сав саткан од вере у Бога и

љубави према Богу и човеку. Он је на Космају, изразио највећу љубав према Богу и према своме роду градећи толико цркава и манастира. Свети деспот Стефан је љубио и пријатеље и непријатеље подједнако, јер савршена љубав Божија не гледа ко је ко, већ гледа човека као боголико биће. Савршена љубав је плод Духа Светог. Када живимо Духом Светим онда се нећемо ни грешити, ни другоме зло чинити, онда нас Дух Свети очишћава, испуњава и води ка спасењу. Помолимо се Светом Деспоту да се моли за нас, да сачувамо земљу своју, народ, светиње и овде и на Косову и свуда, али да сачувамо на првом месту душу своју“.

Након заамвоне молитве Епископ Јован је благословио славске дарове и пресекао славски колач, а овогодишњи домаћин је Радослав Смилковић са својом породицом. Радост литургијског сабрања настављена је на трпези љубави коју је за све присутне припремио прото Љубиша са својом породицом.

Бојан Миленовић, ђакон

СВЕТА АРХИЈЕРЕЈСКА ЛИТУРГИЈА У ЛАНИШТУ

На дан прослављања Свете великомученице Марине, 30. јула, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован предстојао је литургијским сабрањем у Ланишту код Јагодине. Повод за посету Владике била је слава филијалне сеоске цркве посвећене овој угодници Божијој. Архијереју су саслуживали свештеници Епархије шумадијске.

Владика је у беседи након читања еванђеоске перикопе између осталог рекао: „Нека је благословено наше сабрање на данашњој Литургији, где смо се сабрали да прославимо Име Божије. Кад прослављамо Име Божије, прослављамо све свете,

јер су они сабрани у Христу, и зато, када се Христу обраћамо, у исто време се обраћамо и светитељима. Данас славимо Свету великомученицу Марину, велику угодницу Божију, заштитницу и молитвеницу нашу пред Богом. Из њеног житија видимо да је много мучена због тога што није хтела да се одрекне Христа. И све је сматрала, како каже апостол Павле, за трице, само да Христа задобије. И задобила га је. Замолимо Свету великомученицу Марину да се моли за нас. Потребне су нам молитве светитеља Божијих, али су нам потребне и молитве једни других. А молићемо се за друге ако осећамо другог као себе, ако осећамо радост другог као своју, и ако осећамо бол другог као што осећамо свој бол. Зато апостол Павле каже хришћанима: 'Са радоснима се радујте а са тужнима тугујте', и: 'Бремена једни других носите и тако испуните закон Христов'. Свету Марину народ назива и Огњена, јер је њена молитва била таква. Нека од њене духовне топлине, Бог да и ми да осетимо, а осетићемо ако се молимо“.

Након причешћа Светим тајнама Христовим, уследила је литија око цркве и резање славског колача. У молитви упућеној Светој Марини, цела заједница се нарочито помолила за колачаре ове црквене славе. Уследила је славска трпеза љубави у сенци Кочиног хрasta на Великој Морави.

Дела хришћанске књижевности у издању Шумадијске епархије

НОВО!

Предраг Пузић¹

ВРЕМЕНОСЛОВ СВЕШТЕНИКА ОЗРЕНА ЈАНОШЕВИЋА (1906-1941)

*Можда у свету, негде, непозната,
Изван живота има област нека,
Круг у коме траје оно што је било,
С прошлошћу нашом која на нас чека!*
(„Ствари које су прошле“ Милета Јакшић)

Кроз више генерација од 18. до 20. столећа, породица Јаношевић српском је Срему дала неколицину учитеља и свештенослужитеља. Том ешалону припада и Озрен Јаношевић. Рођен је 17. августа 1906. године у Старој Пазови. Оцу му је име Николај, а мајци Милица (девојачко Рожић). Осим сина јединца, имали су још кћери

Катицу, Богданку и Наду. Основну школу млађани Озрен похађао је код деде у Голубинцима, а гимназијске науке у Земуну. Карловачку Богословију завршио је 1926, након које наставља своје образовање на Богословском факултету у Београду, који је окончао 1932. године. Убрзо, након рукоположења, службу добија у Нерадину код Ирига, где остаје кратко време, а потом прелази на сталну парохију у Беочин (1933-1941). Са својом попадијом Душанком (1908-1996), кћерком Никифора Вујанића, „شناјдера народног одела“ у Инђији, добија синове: Николу (1930), дипломираног економа, и Ђорђа, после официра (1935-1992). Треће Озреново дете је кћерка Гордана, професор Географије (1929-2009).

У марту 1941. године, као резервни официр прота Јаношевић позван је на војну вежбу, да би у априлском рату био заробљен од Немаца код Горњег Милановца.

Некако је успео да се избави и врати у Срем. Последњу службу у Беочину имао је 5. маја 1941, када је крстио Исидора, сина Михаила и Марије Стојковић. Пред хрватским усташама је преко Фрушке горе избегао у Стару Пазову. Одавде се склонио у Београд, где му црквене власти одређују да пређе у Крагујевац. Служио је у Сабornoј цркви. Ујутро, 20. октобра 1941. године, изведен је са својим сапаросима из храма и одведен у Топовске шупе. Дан касније, стрељали су их Немци 21. октобра 1941. године испод Шумарица на Великој пољани¹.

При завршетку рукописа о историјату храма Преображења Господњег у Беочин Селу, трагом старих Матрикула установили смо да је један од потомака Озрена Јаношевића после Другог светског рата живео у Инђији. Потражили смо породицу и сусрели се са његовим старијим сином, рођеним 1930. године. Успомене му одишу свежином и топлином.

Сведочанство Николе Јаношевића, које представљамо овом приликом, само наизглед припада неком другом добу, другачијем и далеком од нас. Уствари, тачка ослонца је јединствена, тиче се Српства, беочинске цркве, њених часних свештенослужитеља и верника, али и још увек живих сведока, као драгоцених и уважених сабеседника. Памтивек који је поделио са нама, преносимо поштованом читаоцу као завештање отргнуто од заборава. Оно што смо од њега слушали, записивали и снимали, иако садржи трагичне моменте наше историје, указује на христолико човекољубље и подвиге достојне да се упишу у светоотачке књиге.

Казивања и догађаји као да су били јуче.

„Сад како да опишем Беочин од пре 80 година. Главна улица посута туцаником. Сељачке куће са двориштима, малим баштама, стајама, оборима. Наоколо виногради. Црква повисока и лепа. За њом брег. Доле у низу налазила се зграда сеоске управе окречена у бело. До храма, пекара у којој смо јутром куповали циповке. Мајка ме слала по њих. Тако су лепо мирисале. Док дођем до куће, ја поједем пола хлеба. Онда пожурим у школу, која је била низ улици са леве стране. Ту сам похађао прва два разреда, а трећи и четврти у учioniци наомак цркве. Поред парохијског дома стајала је трговина разних ствари. Преко пута, гледано са наше баште, било је гробље на брду Јарошу. Мало укосо. Сећам се, једном сам тамо отишао са оцем. Прошли смо доњим неким сокацима, па онда улицом уз брег.

Мајка је била домаћица, бринула је о нас троје и кадгод помагала што у цркви. Имали смо слушкињу средњих година, можда и преко педесет, која је и спава-ла у доњој соби код нас. Све је радила од тих домаћих послова. Ми као деца смо седали за посебан сточић и клупу за ручавање. Ту смо фруштуковали, а не ко данас, сви за једним асталом. Из ходника су у двориште водиле степенице. Сигурно њих двадесет. На излазу балкон под чијим кровом су висиле окачене евенке са грођем. То су нам доносили сељаци, у повезу од 10-15 килограма. Кад су ујесен Славе (наша је Аранђеловдан), отац је узимао епитрахил и кандило, полазио до свечара где су га

позивали. По повратку, он из цепова истресе на столњак у соби металне паре, а сестра Гордана и ја, раздвајамо по динар и два, па увијамо у фишке. Од јутра до вечери он је био у мантији, увек благ на речима, повисок на његове старе Јаношевиће.

Сећам се храмовне славе, барјака и светине, а највише лицидерских колача и печених прасића. Преображење Господње, 6. августа. Три звона са торња не престају да звоне током литије. У цркви је певао хор. Много је гостију долазило фијакером и чезама, па и на волонтерској запреги. Сељаци су пуцали из прангија у вис. Памтим и како се уводило светло у цркву. Нешто налик лус-

теру висило је са свода и ту су ставили мале сијалице. У полутами крај иконостаса одједном би светло! Понекад је Фабрика организовала свечаности са балом. Редовно је стизала позивница на нашу адресу, па су мајка и отац узимали сељачка кола да оду. То је Беочин ког памтим.

Онда је дошла 1941. година. Дуго је било снега. У марту су оца позвале војне власти у Стару Пазову, одакле је упућен у Горњи Милановац. Ту га је затекао април и окупација. Успео је некако да се избави и поврати у Беочин. Крштава, венчава, све мирно. Средина је маја месеца. Школа нам је привремено затворена. Смењују стару и доводе неку нову власт. По улицама вршљају усташке патроле. Зграда Општине била је преко пута нашег парохијског стана. Нотар једне вечери мом оцу дојављује да се нешто црно спрема, те да је најбоље да се што пре уклони из места. Отац се смркнуо, забринуто

разговара са нашом мајком. Видим, пакује се нешто ствари. Исте ноћи кренуо је пешке стазима преко Фрушке горе ка Старој Пазови, где је живела његова мати удова Милица. Ми смо остали у Беочину. Стрепимо. Сећам се да је рано ујутро дошла група војника у црним униформама. Њихов официр упитао је где је господин прота. Мати одговара: отишао је некуд послом. Након пар дана, отац се упутио у Београд. Пријавио се у Патријаршију и објаснио свој положај. Црквене власти предложиле су му три могућа нова места службе, Шабац, Краљево или Крагујевац. Он је изабрао ово последње, односно оближње насеље Петровац и храм Васкрсења Господњег.

У међувремену, мајка опрема нас троје деце. Видим, и ми ћемо на пут. Са коферима у рукама пењемо се на сељачке таљиге и крећемо до станице. Возом смо из Беочина, пругом које данас више нема, преко Петроварадина стигли у Стару Пазову. Бака нас је дочекала са сузама у очима и сместила у свој дом. Ту смо остали све док није дошла очева депеша. Полазак!

Са торбама у рукама, железницом смо се довели у Београд. До Земуна усташка контрола, од Земуна немачка. Одатле у Крагујевац. Срећни смо што смо опет сви заједно. Отац нас је повео у једну сељачку кућу, коју је узео у најам. Мала је била, са пољаном испред. Улица споредна, Немањина мислим. Ту смо се сместили. Једном су нам банула два Немца, са оним металним оквирима на прсима. Контрола нека. Моја мајка, рођена и одрасла међу инђијским Швабама, добро је знала њихов језик, објаснила се тако да нам кућу нису ни претресали. А неком приликом, ево ти и двојице са брадом и шубарама, ваљда четници. Рекао бих, у септембру, отац добија премештај у крагујевачку Саборну цркву. Сећам се, поред ње била је зграда гимназије. Ту смо уписани нас двоје, сестра Гордана у други, а ја у први разред, с тим што сам после кад завршим, по очевом науму требало да будем богослов.

Тог јутра, чини ми се 20. октобра 1941. године, отац је био у цркви и служила се Литургија. У храм је у једном тренутку упала група ђака гимназијалаца, молећи заштиту. За њима су стигли немачки солдати са пушкама у рукама. Свештенство је стало пред њих захтевајући објашњење, али су ови све пристуне мушке потерали на улицу. Тог и следећег дана моја мајка је са очевом сликом у рукама обилазила логоре, стигла и до Топовских шупа. У сељачкој торби носила је преобуку и нешто хране. Распитивала се овамо и онамо, али све узалуд.

Следећег јутра су се из Шумарица зачули немачки митраљежи.

После очеве погибије, пошли смо у нову сеобу. По мајку и нас дошао је свештеник Крстић из Зајечара (родом из Раче Крагујевачке), наш теча, супруг очеве најстарије сестре Катице. Имали су они и својих два сина и ћерку. У тој кући већ је била и друга тетка, Богданка, са дететом, избегла из Кикинде, јер су јој мужа одвели фолксдојчери. Код њих смо остали две године. Мајка је 1943. одлучила да се вратимо у Срем. Путовали смо до Београда, па Опова у Банату, прешли Дунав код Бановаца и преко Старе Пазове дошли у Инђију код деде и његовог сина Димитрија. Ту смо ми, деца, наставили

школовање. По ослобођењу, нова власт мојој мајци није дала никакаву накнаду, ни пензију, ни макар симболичну помоћ за сирочад. О нама су се старали деда и ујаци.

Са породицом сам више пута био на очевом страстишту. Показали су нам отприлике пољану на којој је стрељан и сахрањен, са местом што је у међувремену затрављено. Нема крста, нема споменика, нити шта другог. Остала су нам сећања и фотографије. Да, такво је то време било.

Моје мајке, брата и сестре, мојих дедова и ујака одавно нема међу живима. И данас, са 94. године, причам млађима и понављам једно: Поносим се њима! Поносим се мојим благочестивим оцем!¹

напомене:

¹ Аутор је двадесетак књига, међу којима су црквене, просветне и монографије о насељима, песме за децу и публицистика о Великом рату и Тесли. Ради као средњешколски наставник у Новом Саду, а живи у Раковцу код Беоцина.

² Матична књига крштених, Ст. Пазова 1906; Архив СПЦО Беоцин Село, Матичне књиге крштених 1935; Гласник Српске православне патријаршије, Београд, 1933/44-45, 1935/18-19, 1939/21-22; Гласник СИКД „Његош“, Elmhurst, 1974, 72; Светислав М. Максимовић, Они су нас убијали. Крагујевац, 1990, 212; Драгољуб Степковић: Страдање Српске православне Епархије Шумадијске у времену од 1941. до 1991. године. Каленић, издање шумадијске Епархије, 1991, бр. 5, 2: Удружење православног свештенства Југославије 1889-1969: споменица поводом 80-годишњице свештеничког удружења. Београд, 1969, 208; Предраг Пузић, Азбучник српских свештеника у Срему 1546-1946. Пећинци, 2023, 179; Казивање Николе Јаношевића.

ИЗ СЛУЖБЕ ПРЕПОДОБНОМ И БОГОНОСНОМ ОЦУ НАШЕ ЈУСТИНУ ЋЕЛИЈСКОМ

Преподобни оче Јустине Нови, данас стојећи у Горњем Јерусалиму, моли се за духовне ти ученике и за страдални народ твој, који сада више не икадима потребу многу твоје духовне у Христу помоћи. Молитвениче свих у жалости и неправди, Златоусту равностојећи, заједно са њиме и свима Оцима, моли од Човекољубца Христа, велику милост и спасење душа наших.

глас 1.

Данас се радује пустиња Ћелијска, јер у њој се подвизаваше Јустин, Нови философ, и по савести Мученик Христов; срцем са страдалнима страдаше, и са сузама Божанску Службу служаше, свештенодејство Тајне за спасење свега света. Стога те молимо, Оче наш најсветији, да молитвама твојим срца свију водиш у покајање и слављење Свете Тројице, да Господ спасе сав свет и род наш Православни.

Вечерње, На литији самогласне стихире, глас 2.

Радуј се, Врања божански изданче, славо Ћелија и Србије похвало, нови међу богословима и међу Оцима христомудри, тајних догмата зналче искусни, заједничару Светих, чија Житија написа; делатељу умне молитве неуморни, даре свечасни православно верујућим. Моли се, зато, молимо те, Христу, Свеблажени, Којега си лепоту видео и којом те Он обасја, да поштујућима тебе, Јустине, дарује велику милост.

Радуј се Апостола Христовог Павла трубо, Јустине, доброгласна, јер што он написа Црквама сажето, ти си то мудро опширно изложио, и тако си Богочовека Исуса показао Човекољубца, посвећен у тајне богословља, и жеднима си Господа приближио. Небески човече и земни Ангеле, поставши последњи врх српских Светих, са њима не престај Христа молити, за децу твоју и народ твој.

Радуј се Златоустога оца љубитељ и ученик најближи, богомудри Јустине, од њега си дознао божанске тајне у испуњењу љубави ватрене, и поток постаде христоточан божанских речи, све нас утврђујући кад те речи читамо, и љубав у нама духовну распаљујући. Пружи, зато, руке твоје, Оче трисветли, и Духа благодат низведи, поштоваоцима твојим, Јустине славни, Тројице Свете богоречити проповедниче.

Вечерње, Стихире на стиховње, глас 5.

ИСПИТ ЗРЕЛОСТИ МАТУРАНАТА КРАГУЈЕВАЧКЕ БОГОСЛОВИЈЕ

Од 7. до 14. јуна ученици Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу успешно су полагали завршни испит зрелости.

Изасланик Светог Архијерејског Синода Српске православне Цркве ове године био је презвитер др Србољуб Убипариповић, професор на Православном богословском факултету у Београду. Током матуре били су ангажовани и професори крагујевачке богословије на челу са ректором протојерејем ставрофором проф. др Зораном Крстићем.

Полагању је приступило једанаест ученика петог разреда.

испита из следећих предмета: Светог писма Старог завета и Светог писма Новог завета, Етике и Догматике, Литургије, Историје цркве и Историје СПЦ, Црквено-канонског права и Брачног права и Црквеног појања са типиком.

Након одржаних усмених испита, утврђен је следећи успех матураната на Матурском испиту:

Огњен Антонијевић (Епархија шумадијска) – добар (2,5);

Душан Димитријевић (Епархија шумадијска) – врло добар (3,5);

Стефан Ђукић (Браничевска епархија) – врло добар (4,33);

Јован Јовановић (Епархија шумадијска) – врло добар (4,33);

Данијел Наерац (Бањалучка епархија) – одличан (4,5);

Немања Перић (Ваљевска епархија) – врло добар (4,17);

Матија Филиповић (Браничевска епархија) – одличан (4,67).

Најбољи ученик у петом разреду јесте клирик Ваљевске епархије Никола Васиљевић који је одликован књигом од стране Наставничког већа.

Последњег дана завршног богословског испита, у среду 14. јуна, одржана је свечаност током које су проглашени резултати и уручене дипломе и награде најбољим ученицима. На уручењу награда, присутнима су се обратили ректор Богословије протојереј ставрофор проф. др Зоран Крстић и изасланик Светог Архијерејског Синода презвитер и професор Православног богословског факултета у Београду Србољуб Убипариповић.

Након доделе ђаци су се са професорима спустили у трпезарију богословије на трпезу љубави, током које се присутнима наново обратио изасланик Светог Архијерејског Синода словом о љубави и праштању, позвавши матуранте да растанак буде у братском и љубезном духу као залог и завет на многаја лjeta.

Испред матураната присутнима се обратио ученик Тадија Марковић, захваливши се професорима, ректору богословије и изасланику Светог Архијерејског Синода на подршци, поверењу, жртви и љубави исказаним у годинама минулог богословља.

Гозбени скуп говором је закључио отац Александар Сенић, одељењски старешина матураната, емотивном ретроспекцијом петогодишњег дружења, sazревања, подучавања и узрастања у љубави Христовој, пожелевши матурантима срећан и благолосен наставак школовања.

Гозбени скуп говором је закључио отац Александар Сенић, одељењски старешина матураната, емотивном ретроспекцијом петогодишњег дружења, sazревања, подучавања и узрастања у љубави Христовој, пожелевши матурантима срећан и благолосен наставак школовања.

Марко Глишић, професор српског језика и књижевности у Богословији Светог Јована Златоустог у Крагујевцу

Испит у зрелости у богословији почео је 7. јуна изградом писменог дела матурског рада.

Свети Архијерејски Синод одредио је следеће теме: Црквени сабори (помесни и васељенски) као израз саборности Цркве;

Гоњења Цркве и страдања у 20. веку и данас као ношења Крста Христовог;

„Пустите децу да долазе Мени“ (Мк, 10, 14), с посебним освртом на значај катихизације (веронауке) у школи.

Писмени део Матурског испита положило је свих једанаест ученика, а похвала за најбоље израђен писмени рад припала је ученику Тадији Марковићу који је писао рад на тему: „Пустите децу да долазе Мени“ (Мк, 10, 14), с посебним освртом на значај катихизације (веронауке) у школи.

Никола Васиљевић (Ваљевска епархија), Никола Јовић (Митрополија београдско-карловачка), Тадија Марковић (Епархија шумадијска) и Љубиша Ћирић (Бачка епархија) остварили су одличан успех у трећој, четвртој и петој години те тако остварили услов за ослобађање од усменог дела испита.

Сходно Правилнику о полагању завршног богословског испита стекли су се услови за полагање усмених

ЗБОГ ЧЕГА СЕ ОДАР МАЈКЕ БОЖИЈЕ ИЗОБРАЖАВА КАО ПРЕСТО

Разговор Оксане Головки о иконографији Успења Пресвете Богородице са иконописцем Анатолијем Алешином, наставником иконописа у Московској богословској академији, који је један од водећих стручњака у области фрескописа

ПИТАЊЕ: Хајде да поразговарамо о сажетијој верзији, као што је, на пример, она на икони XIV века из Новгородског државног историјско-архитектонског и уметничког музеја.

ОДГОВОР: Гледајући икону Успења Мајке Божије можемо рећи да је овде веома јасно приказан догађај који се одвија. Видимо у центру одар, на којем почива пречисто тело Мајке Божије, окружено апостолима који су „слетели” с разних крајева земље, и Спаситеља који држи на рукама душу Богородице. Треба обратити пажњу да је поређење смрти са успењем, са сном, схватање смрти као сна – традиционално за Цркву. Хришћанска вера претпоставља не просто очекивање краја света и свеопштег васкрсења, већ и жељу да се то догоди. „Чекам васкрсење мртвих и живот будућег века”, говори се у Символу вере. Не једном сусреће се оно у Јеванђељу – тако је Сам Господ говорио о Јаировој кћери: „Не плачите; она није умрла, него спава” (Јеванђеље по Јовану, 8, 52) и о Лазару: „Лазар, пријатељ наш, је уснуо” (Јеванђеље по Јовану, 11, 11). Тим више, поређење са успењем је логично када је реч о Пресветој Богородици. Сетимо се речи стихира празника:

„Анђели, успење Пречисте видевши, задивише се, / како Дева усходи од земље на Небо”.

„Побеђују се природе устави / у Теби, Дево Чиста: / де-
вствује рођење и живот предображује смрт; / по рођењу
Дева и по смрти жива, / и увек спасаваш, Богородице,
наслеђе Твоје”.

Исту мисао видимо и у тропару:

„Рађањем си сачувала девство, / а успењем ниси остави-
ла свет, Богородице, / прешла си у живот, Мати суштог
Живота, / и Твојим молитвама избављаш од смрти душе
наше”.

На икони, око одра Мајке Божије видимо апостоле, који су дошли да се опросте с Њом. У богослужбеним текстовима подвлачи се да, као што су апостоли с разних крајева земље дошли до одра Мајке Божије, тако и ми долазимо у Цркву, на Литургију – свако из своје ситуације, говорећи савременим језиком. Својим недокучивим путевима сабира Господ престолу стадо своје. Апостоли се у групама налазе поред одра – на крајевима су с једне стране Петар, с друге Павле (који присуствује у свим значајним догађајима, у којима, ако посматрамо с људске, историјске тачке гледишта, он није учествовао, али на иконама је сасвим другачија димензија)... Иза одра стоји Господ, с душом Мајке Божије. Тако и на литургији Он невидљиво стоји, појављује се као Центар и Извршитељ тајне.

Душа Мајке Божије изображава се у виду повијене бебе – то указује да се прелазак у Вечни Живот такође дешава као рођење.

У неким редакцијама изображавају се врата Царства Небеског, у неким ка овим вратима анђели узносе Богородицу у њеном обичном виду (не у лику повијене бебе).

ПИТАЊЕ: Које светитеље, осим апостола, најчешће изображавамо на иконама Успења?

ОДГОВОР: Оне који су, по предању, присуствовали Успењу – Јакова Јерусалимског, брата Господњег, Дионисија Ареопажита, Јеротеја Атинског и Тимотеја Едеског. Свако добро дело, тим више свештено, не дешава се другачије до помоћу и присуством анђелских сила. Ево и на икони Успења Мајке Божије они се изображавају како доносе апостоле и узносе Мајку Божију у Царство Небеско, како стоје са страхопоштовањем држећи свеће око одра.

Овде можемо говорити и о њиховом литургијском значењу: у литургији учествују и свештенослужитељи, и присутни народ, и Силе Небеске, и, наравно, сам Господ. Црква у свој пуноти. Овде се та пунота заправо подвлачи. Апостол Петар се обично изображава са кадионицом; он кади одар, као што се кади престо у храму. Чак и ако нема мандорле са анђелима, као што је, на пример, на икони Успења Богородице из XIII века из збирке Третјаковске, свеједно анђелске силе присуствују. Ту су

анђели који лете са покривеним рукама, што је знак да су они близу Светиње. Над њима су два допојасна анђела, који такође указују на Спаситеља са душом Његове Мајке, и на врху су још два анђела, који душу Пресвете Богородице односе на Небо.

ПИТАЊЕ: *Пред одром Богородице гори свећа (на овој икони је једна, може бити две)...*

ОДГОВОР: По предању, Мајка Божија је сама дала упутство да у горници гори свећа. Али овде је и литургијски смисао – свеће палимо пред царским дверима.

У Русији је празник Успења Мајке Божије увек био веома важан за вернике. И на древним иконостасима, и у темплонима великих храмова није се могло без изображавања Успења. Ова икона, као по правилу, завршава празничне редове. Као потврду важности празника за Руску Цркву можемо навести многобројне Успењске храмове. Најстарији је из 1158. године у Владимиру, који је изградио кнез Андреј Богољубски. Веома је важна за нашу земљу и њену историју Успењска саборна црква Московског Кремља (1475–1479).

За руску и балканску традицију карактеристично је и често изображавање Успења на западном зиду цркве, то јест то је лик који парохијани виде последњи излазећи

из храма. Постоји још и традиција да се композиција Успења Мајке Божије приказује на северном зиду, наспрам композиције Рођења Христовог. Ова паралела има један те исти литургијски смисао, то јест Литургија као заједничко богослужење: на Рођење Христово и људи и анђелске силе долазе самом Спаситељу, Његовим јаслама, у композицији Успења сви прилазе одру Мајке Божије, али, као што смо већ говорили, овде се фигура Христа појављује као централна.

ПИТАЊЕ: *Хајде сада да поразговарамо о „облачном Успењу”.*

ОДГОВОР: „Облачно Успење” је, такорећи, најжаченија верзија овог празника. Апостоли се изображавају не само код одра Богомајке, него и у горњем делу иконе, на облацима, како долећу из разних крајева земље ка Јерусалиму. Ово њихово чудесно премештање подвлачи се видљиво и, по предању Цркве, управо их је тако Господ сабрао још једном код одра уснуле Богородице. И литургијски смисао остаје исти: Господ сабира на богослужење људе са свих крајева земље.

ПИТАЊЕ: *Још нисмо говорили о архитектурским структурама на икони. Какав смисаони капацитет носе?*

ОДГОВОР: Оне показују да се радња одвија унутар просторије (ми схватамо да је то горница на Сионској гори у Јерусалиму). Ако се радња дешава изван просторије, на улици, обично се сликају брдашца.

ПИТАЊЕ: *Вратимо се детаљнијим редакцијама, у којима можемо уочити епизоду Богородичиног уручивања појаса апостолу Томи, који је, сагласно предању, био пренесен до одра Мајке Божије са закашњењем и који је примио појас из Њених руку.*

ОДГОВОР: Ово предање допуњава основне чињенице и, што је главно, изображава се на икони, то јест додаје се приповест, чије је настојање да се детаљније изобрази догађај. Исту функцију испуњава и друга епизода, коју илуструје моменат када се јудејски свештеник Автоније, који се недолично односио према

Пресветој Богородици, примиче одру да би са њега збацио Њено тело. Анђео му је одсекао обе руке. Али када је после поуке апостола Петра Автоније замолио за помоћ, поново је добио руке у целини. Исто видимо, на пример, на икони Успења Богомајке око 1497. Године, која потиче из локалног реда иконостаса Успењске саборне цркве Кирило-Белозерског манастира.

У Успењској саборној цркви Тројице-Сергијеве Лавре Успење Пресвете Богородице остварено је, говорећи савременим језиком, као низ цртежа, то јест у неколико регистара зидног сликарства приказује се сваки од момента оног што се догодило. Циљ оваквог мноштва изображења Успења, мислим, била је жеља да се садржајно испуни велика површина зида и да човек који гледа што је могуће боље разуме шта се десило у оном моменту, као да се он сам обрео као сведок.

По мом мишљењу, пажњу заслужује и икона Успења Пресвете Богородице из XV века тврског порекла из Третјаковске галерије. Иконографија је „облачно Успење”. Икона је веома лепа по колориту. Често је копирају студенти на иконописном факултету, које привлачи истанчано грађење боја иконе.

ПИТАЊЕ: *Шта ви мислите, због чега се структура зреле иконографије Успења односи на постиконоборачку епоху?*

ОДГОВОР: заиста су у овој епохи настале многе иконографије, и није случајно то што је Црква почела да поклања особиту пажњу како иконографији, тако и језику иконописа. Пре свега, то су чинили светитељи и преподобни, и такође су, мислим, сами иконописци формирали иконографске традиције.

ПИТАЊЕ: *На иконама Успења Пресвете Богородице видимо жалост оних који су се окупили око Њеног одра, али ту нема очајања...*

ОДГОВОР: Да, управо жалост, света туга, али нема безнађа, пошто иконопис то не прихвата. На иконама увек

постоји нада у вечни живот. Апостоли и сви који су знали Мајку Божију не могу да не искусе чисто људска осећања због тога што се овде, на земљи растају са Њом. Али они знају да је Христос васкрсао. У целини, то изражава карактер целокупног иконописног приповедања: присуство Спаситеља, који у рукама држи душу Мајке

Божије, анђела који је узносе. Није узалуд што се Успење назива Богородичином Пасхом: по предању Цркве, Богородица је била узета на Небо душом и телом. И у томе је велика тајна и наше уздање. Зато у колориту иконе Успења нећемо видети ничег мрачног, вазда ће тамо бити светлих боја.

ПИТАЊЕ: *Испричајте, ви сте сами сликали Успење Мајке Божије?*

ОДГОВОР: Да, неколико пута сам сликао композицију Успења Пресвете Богородице и углавном на зиду. На пример, у Череповцу, у капели Преподобног Филипа Ираповског, 1999. године, једна од латица свода била је посвећена Успењу Божије Мајке. У Пахомијево-Нерехтском манастиру, у Тројицкој саборној цркви, 2005 године, у Краснодарском крају, село Аргатов, храм Светог кнеза Владимира, 2015 године.

Када радим на овом сижеу, важно ми је да прикажем празник, тријумф живота над смрћу, јер, ако се вратимо химнографији: „Побеђују се природе устами / у Теби, Дево Чиста”, која преноси да је исконско назначење човека вечни живот, пребивање са Богом у Вечности. Сва драматургија иконе већ је откривена, уметник може само да је интерпретира, овако или онако: да ли апостоли тугују у мислима или деле жалост међу собом, на пример.

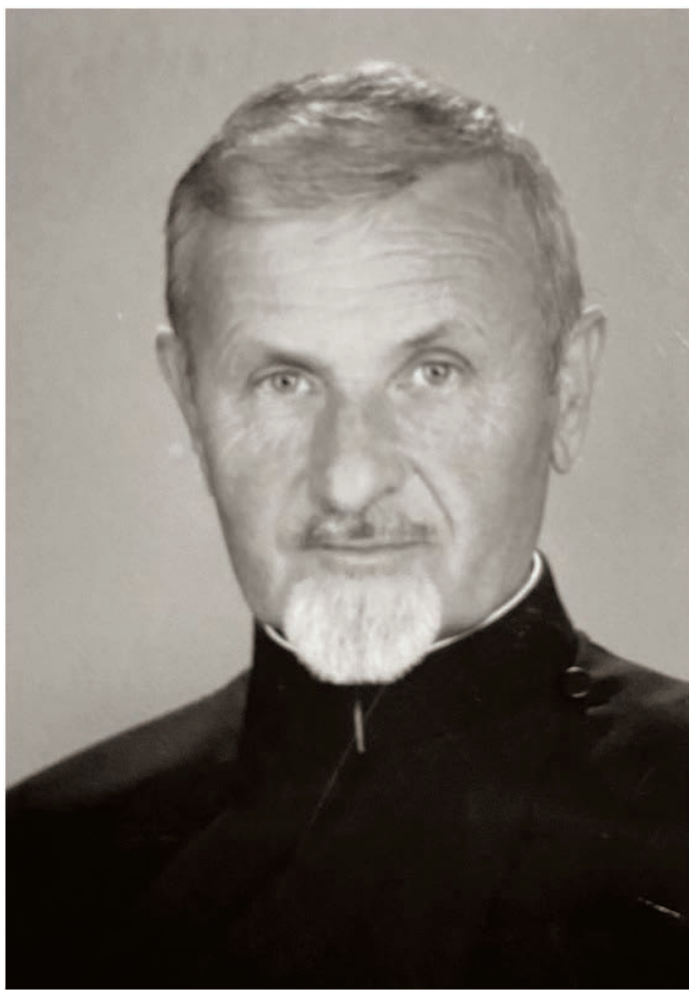
Настојим да пре почетка рада читам богослужбене текстове. На Успење Мајке Божије постоје два канона – Преподобних Јована Дамаскина и Козме Мајумског. Можемо рећи да су ови химнографи различити по стилу.

Код Преподобног Козме је сложена, замршена мисао, она се мора ишчитавати, у њу се мора проницати. Како бих схватио смисао, често се враћам на почетак тропара. Код Преподобног Јована, лично за мене, у речима канона сједињују се ум и срце, и ти прихваташ прочитано не само умом, него још настаје накакав душевни порив. И један и други канон су интересантни, и морате их читати оба, зато што примате храну за ум, за душу, за духовно осмишљавање. Ови химнографи нам показују на високом духовном нивоу какве се мисли и осећања могу рађати када осмишљавамо тему Успења Мајке Божије. То веома помаже у раду на осликавању композиције Успења, испуњава је садржајем.

Превео са руског Горан Дабетић

УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ ПРОТОЈЕРЕЈ СТАВРОФОР ЛАЗАР ЈАГЛИЧИЋ

Протојереј ставрофор Лазар Д. Јагличић рођен је 1935. године у селу Драча код Крагујевца. Потиче из породице која је била посвећена вери и цркви, те је манастир у Драчи посећивао често још као дечак. Основну четвороразредну школу је завршио у родном селу, а затим прелази у Крагујевац и постаје ђак Прве мушке гимназије, након чега схвата да је свештенички позив његова будућност, те наставља школовање у Богословији у Призрену, коју је завршио 1954. године.

Рукоположен је у чин свештеника 1960. године и постао парох босанско-петровачки (Далматинска епархија) у којој службује до краја 1968. године. Након тога постаје свештеник Шумадијске епархије и бива постављен за пароха парохије вучковачке, а 1984. године постаје парох грошничке парохије, где служи до 2000. године, када одлази у пензију.

И у својим пензионерским данима редовно је служио у цркви Светих апостола Петра и Павла у Грошници све док му је то здравствено стање дозвољавало. Са супругом Надеждом имао је кћерке Мирјану и Светлану и сина Драгомира.

Упокојио се у Господу 7. јуна 2023. године у својој 88. години. Опело је служио Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован са многобројним свештенством на крагујевачком гробљу Бозман 9. јуна 2023. године. У току опела Преосвећени Владика се

обратио члановима породице проте Лазе, као и пријатељима, родбини и свештенству:

„Браћо и сестре, завршио се овоземаљски живот и затворила се овоземаљска књига нашега проте Лазара. Знајући његову веру и његову црквену свест, верујем да је прота почео да живи вечним и непролазним животом којим га је Господ овенчао због вере и труда. Прота је не само проповедао Јеванђеље него се трудио да живи Јеванђељем. То је та одлика која треба да краси сваког хришћанина. Узалуд нам је што проповедамо Јеванђеље ако Јеванђељем не живимо. Ми данас испраћамо честитог човека за којег верујемо да пред Господом износи мноштво врлина. Он пред Господа износи цео свој живот. И верујем да му Господ каже: 'Добри и верни слуго у малом си ми био веран, над многима ћу те поставити'. Прота Лаза, како смо га од милоште звали, био је образац доброг и племенитог свештеника и као такав може нама свештеницима да буде узор. Лаза је у сваком свом деловању показивао веру, складне речи, што је врло важно браћо и сестре, и све то се трудио да претвори у дела. И то је оно што иде испред њега и што остаје иза њега. Као што Јеванђеље каже: 'Својим ћеш се делима оправдати и осудити''. Прота Лаза је био умерен и скроман и био је спреман да помогне у невољи. Увек је био спреман да у границама свога знања пружи савет. У свему је био пример часног и побожног свештеника. Отац Лазар изградивши себе као личност трудио се да изгради своју породицу да буду и остану у вери и поштењу. Изграђивао је парохијски живот и заорао је дубоку бразду још у оно време када је свештеник био пљуван и клеветан. Не смемо да заборавимо да је био свештеник када то није било лако, па га је то научило да буде трпелив и одмерен. То га је научило да се моли. То га је научило да се смирава. Није свој свештенички чин користио да би се надмудривао, да би показивао да је изнад некога. Тако се прота Лаза трудио да послужи другима... Онима који су га вређали није одговарао и није улазио у конфронтацију. Знао неке који су га грдили али се никада није узвратио да каже: 'Ниси у праву брате'. Он је у томе применио трпљење Господње. Треба ли браћо и сестре нешто овоме додати? Мислим да не треба. Треба да благодаримо Богу што смо имали часнога човека и свештеника. Треба да га се сећамо у молитвама и да се молимо за његову душу, да се молимо да му Бог опрости грехе, јер је и он човек. Да се у исто време замолимо да се моли за нас. Верујем да је Господ примио његов труд, свештенички, који никако није лак, верујем да се он сада радује, зато се помолимо Богу за његово спасење. Да му буде срећан и благословен пут његове душе у наручје Божије, да га замолимо да нам опрости ако смо се огрешили био шта о њега, да га замолимо да поздрави тамо свога недавно преминулог сина, да поздрави нашег проту Саву, и да се моли за нас. Вечан спомен и Бог да му душу прости“.

У наставку су свештеници отпојали „Вјечнаја памјат“ и на вечни починак и блажену кончину испратили протојереја Лазара.

Александар Ђорђевић, ђакон

УПОКОЈИО СЕ У ГОСПОДУ ПРОТОЈЕРЕЈ СТАВРОФОР РАДОСЛАВ СТАНКОВИЋ

Протојереј ставрофор Радослав Станковић је рођен 1. марта 1947. године у Темњићком селу Тољевац од оца Мирослава и мајке Драгославе. Богословију Светог Саве у Београду уписује 1962. године. У чин ђакона и свештеника је рукоположен у септембру 1968. године и постављен је на парохију јовачку. Године 1978. постављен је на парохију прву јагодинску, при храму Светих апостола Петра и Павла у Јагодини. У том храму, у коме је био старешина, службовао је све до одласка у пензију 2009. године. Прота Радослав је 2006. године постављен на дужност Архијерејског намесника беличког. На тој дужности прота је остао до 2010. године. У браку са својом сапутницом Дивном има сина Слађана, од кога има унуке Лазара и Михаила

Упокојио се у Господу протојереј ставрофор Радослав Станковић, умировљени старешина Саборног храма Светих апостола Петра и Павла и Архијерејски намесник белички. У смирај сунчаног дана када јутро прелази у подне, 22. јуна 2023. године Господње, у Недељи 2. по Духовима, на дан Светог Кирила Александријског, догорело је кандило живота мог брата по вери у Христа, мог драгог пријатеља и духовног оца проте Радета.

Сахрањен је на јагодинском гробљу, поред свог дугогодишњег животног сапутника, супруге Дивне. Ту, са њом сачекаће други долазак Христов и свеопште Васкрсење.

Болно је одјекнула вест о његовој смрти у Јагодини и шире међу његовим рођацима, кумовима, бившим колегама и пријатељима са којима је радио и друговао. Много пута сам имао прилику да будем присутан и слушам како скрушено испод упаљеног кандила, пред иконе Исуса Христа, Пресвете Богородице и Светог Николаја, његове Крсне славе, изговара речи молитве.

Заупокојеној Литургији и опелу начелствовао је протин духовни отац и лични пријатељ Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Г. Јован уз саслуживање мноштва свештеника и ђакона. Око његовог одра скупчили су се родбина, кумови, колеге, пријатељи и многобројна браћа по вери у Васкрслом Христу. Своје саучешће су изразили пријатељи из градске и скупштинске власти са Градоначелником града Јагодине Ратком Стевановићем, предузетници и бивши чланови јагодинског Црквеног одбора Мирољуб Обрадовић, Милидер Гајић, Бојан Грујић, и многи други из Београда, Крагујевца, Варварина, Рековца, његовог родног Тољевца и околине.

Пишем у овом печалном тренутку у име Српске православне цркве, Епархије шумадијске, Петропавловског Саборног храма, Црквене општине јагодинске, свештенства и монаштва са којима је сарађивао, сина Слађана, снахе Жаклине, унучади Михајла и Лазара и родбине, кумова, пријатеља, у своје име и у име моје породице. У мислима и драгом сећању, памћења и поуке ради, је период његовог старешинства дуги низ година у Саборном Петропавловском храму, обнови фасаде храма и звонаре, изградња парохијске зграде, обнова градске славе и литија, иницијатива за доделу земљишта и обезбеђивање финансијских средстава за изградњу храма Свете Петке и изградњу храма Покрова Пресвете Богородице, палионице свећа, црквене продавнице и још много Господу угодних дела. Посебно се трудио на дужности Архијерејског намесника беличког као покретача иницијативе за изградњу храма Светог Јована Претече у Кончареву и додели највишег епархијског одликовања Светог Симеона Мироточивог Првог степена, ктитору храма у Кончареву, Драгану Марковићу Палми.

Црква у Јагодини је доживела изузетну афирмацију међу богољубивим народом јагодинским. Сарадња са градским властима и значајним институцијама се стално интензивирала, тако да је наша Црква била присутна у готово свим важнијим догађајима.

Нема човека који га је познавао а да није искрено ожалио овог племенитог и по доброти срца блажене успомене проту Радета, на дан сахране 24. јуна и дану Светих апостола Вартоломеја и Варнаве. Ко год је долазио да се саветује са њим, одлазио је од њега задовољан сусретом са Богом надахнутим човекољубцем, Вођен хришћанском љубављу и осећањем правде и слободе, прота Раде био је душом упућен на пут хришћанске вере, светосавске истине и националних идеала.

Упркос упокојењу мог друга, великог пријатеља и брата по вери, прота Раде је жив! Владика Николај поводом смрти каже да без греха нема врлине и да без смрти нема васкрсења. Смрт је беспомоћна пред силом Духа Светога. И сећање побеђује смрт. Живот сведочи да одсуство физичке присутности драгог нам лица заправо увећава његово емотивно и духовно присуство. Свако упокојење у Господу је смрт смрти. Срећна Ти вечност, драги прото, пријатељу и брате Раде!

Бранимир Брана Стојановић, бивши Председник Ц. О. јагодинске, добитник Архијерејске Грамате и носилац Ордена Светог Симеона Мироточивог Првог степена

ОТКРИВЕНА БАЗИЛИКА СА ГРОБОВИМА ЋАКОНИСА

у лучком граду Ашдод, једна од најранијих и највећих хришћанских базилика у Израелу. Она је такође једна од уникатних у Светој Земљи, пошто су археолози нашли мноштво гробова на целој њеној површини, између осталог неколико гробова и натписа који спомињу ђаконисе и друге жене, саопштавају новине „Haaretz”.

Остаци цркве пронађени су 2017. године, а до садашњег времена она је у потпуности ископана. У јулу 2021. године на овом месту је служена Литургија и узнесене су молитве за упокојење оних чији су остаци овде сахрањени. Патријарх Јерусалимски Теофил III позвао је израелске власти да сачувају остатке овог јерусалимског храма.

Стручњаци сматрају да је тробродна базилика са мноштвом дозиданих просторија и бочних олтара подигнута у IV или V веку и украшена велелепним мозаиком. Такође претпостављају да мноштво гробова сведоче о епидемији која је беснела у Византији и Европи у VI веку, о такозваној „Јустинијановој кути”.

„Поред необично великог броја погребних натписа и специјално издвојеног места за сахрањивање жена, приметили смо да је црква налик великом збијеном гробљу. Свуда где изводимо ископавања налазимо ове чудне груди скелета”, рекао је професор Александар Фанталкин са Тел Авивског универзитета, који је на челу археолошког истраживања. Најстарији натпис, који по-

тиче из 416. године, гласи: „У спомен на свештеника Гаиана и ђаконису Север”. Тако рани датум сугерише да је то здање постојало пре мозаичког попличавања брода цркве. „Слична врста меморијалног натписа није реткост за цркве византијског периода, али такав број ђакониса и жена у једној цркви, јесте ретка појава”, приметио је професор Јосиф Патрих са Института археологије Јерусалимског универзитета, који је учествовао у ископавањима.

У централној апсиди цркве налазио се главни престо и поред њега гробница. Претпоставља се да су у њој положене мошти светог или свете, у чију част је освећена црква. Нажалост, није сачуван никакав натпис, који би могли помоћи идентификовању светог. А. Фанталкин сматра да је гробница могла бити везана за једну од четири деве – кћери Светог Филипа (апостола из седамдесеторице, једног од првих седам ђакона), који је поседовао дар пророштва (Дап. 21, 9). Такође је сачуван споменик „Свете мајке Софроније”, која је могла бити настојатељица суседног манастира.

„Црква ђакониса“, како су је неки данас већ назвали, пострадала је од великог пожара око 600. године, можда везаног за неку природну недаћу, као што је земљотрес, или за персијски упад почетком VII века (Ирано-византијски рат 602–628. године).

Превео са руског Горан Дабетић

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

Његово преосвеиштенство Епископ шумадијски Господин Јован
благоизволео је у периоду од 1. јуна 2022. године до 31. јула 2023. године:

Осветити:

Крстове за манастирски храм Свете Петке у Неменикућама, Архијерејско намесништво космајско, 10. јуна 2023. године;
Парохијски дом при храму Сабора Срба Светитеља у Јунковцу, Архијерејско намесништво опленачко, 23. јула 2023. године.

Рукоположити:

Стефана Јанковића у чин ђакона 28. јуна 2023. године у храму Светог великомученика кнеза Лазара у Крагујевцу.

Извршити регулацију:

Између Прве и Друге баточинске парохије при храму Рођења Пресвете Богородице у Баточини, Архијерејско намесништво лепеничко.

Одликовати:

Орденом Светих новомученика крагујевачких II степена:

Горана Миладиновића из Лапова;
Зорана и Марину Хусар из Баба.

Орденом Војска Карађорђа:

Сашу Јаћимовића из Малих Пчелица.

Архијерејском граматом признања:

Милана Миловановића из Крагујевца;
Ивана Лазаревића из Крагујевца;
Марка Лазаревића из Крагујевца;
Славољуба Павловића из Крагујевца;
Слободана Павловића из Крагујевца;
Дејана Рајића из Крагујевца;
Богдана Ђурића из Крагујевца;
Славишу Митића из Крагујевца;
Уроша Вићентијевића из Бељине;
Ненада Месаревића из Клоке.

Архијерејском граматом захвалности:

Синишу и Наташу Стевић из Крагујевца;
Бојана Станковића из Крагујевца;
Данила Дунића из Крагујевца;
Дејана Радетића из Крагујевца;
Милана Аксића из Крагујевца;
Милоја Пешића из Крагујевца;
Радоја Радојевића из Београда;
Александра Радојевића из Београда;
Милоша Симића из Београда;
Драгишу Стевића из Јунковца;
Сашу Дамјановића из Јунковца;
Петра Павловића из Београда;
Месну заједницу Јунковац;
Скупштину општине Топола;
Сашу Јаћимовића из Крагујевца;
Владимира Јаблановића из Жиче;
Слободанку Аранђеловић из Крагујевца;
Слободанку Аранђеловић из Крагујевца;
Светлану Грубер из Јагодине.

Архијерејском захвалницом

Владимира Јовановића из Десимиrowца;
Јелену Михајловић из Десимиrowца;
Дејана Богдановића из Церовца;
Радисава Чолића из Крагујевца;
Марију Тубић из Крагујевца;
Душана Адића из Крагујевца;

Драгана Рилака из Крагујевца;
Ивану Ђурић из Винче;
Милана Петровића из Обрежа;
Милана Томовића из Крагујевца;
Рашка Катића из Крагујевца;
Весну и Срђана Станића из Крагујевца;
Јелену Миленковић из Крагујевца.

Замонашити по чину мале схиме:

Томиславу (Новоселачки), искушеницу Светогеогијевске обитељи манастира Липара, давши јој монашко име Ксенија;
Ању (Николић), искушеницу Светосимоновске обитељи манастира Прерадовца, давши јој монашко име Јустина.

Поставити:

Јереја Стефана Дамјановића, привременог пароха Четврте крагујевачке парохије при храму Свете Тројице (Стара црква) у Крагујевцу, на дужност управника Верског добротворног старатељства Епархије шумадијске Свети Јован Милостиви;
Ђакон Стефана Јанковића на дужност парохијског ђакона при храму Светог Јоаникија Девичког у Крагујевцу, Архијерејско намесништво лепеничко.

Причислити:

Монаха Лонгина (Крајишника) братству манастира Светог архангела Гаврила – Тресија на Космају.

Преместити:

Протонамесника Душана Мучибабића, бившег привременог пароха Осме крагујевачке парохије при Саборном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу, на дужност привременог пароха Друге конатичке парохије у Конатицама, Архијерејско намесништво бељананичко.

Поверити у опслуживање:

Протојереју ставрофору Велибору Ранђићу, пензионисаном пароху Друге паланачке парохије при храму Свете Петке у Смедеревској Паланци, упражњену Другу паланачку парохију при храму Свете Петке у Смедеревској Паланци, Архијерејско намесништво јасеничко;
Протонамеснику Ивану Иванковићу, привременом пароху Прве конатичке парохије при храму Светог апостола Томе у Конатицама, упражњену Другу конатичку парохију у Конатицама, Архијерејско намесништво бељаничко;
Протојереју Милисаву Радовићу, привременом пароху дубонске парохије у Дубони, упражњену влашканску парохију у Влашкој, Архијерејско намесништво младеновачко.

Разрешиити:

Јереја Живана Голубовића даље дужности привременог пароха Друге конатичке парохије у Конатицама, Архијерејско намесништво бељаничко;
Протонамесника Ивана Иванковића, даље дужности опслуживања упражњене Друге конатичке парохије у Конатицама, Архијерејско намесништво бељаничко.

Казнити укором:

Протојереја Слободана Павловића, привременог пароха рогачке парохије у Рогачи, Архијерејско намесништво космајско.

Обуставити црквеносудски поступак:

Против јеромонаха Онуфрија (Савића), сабрата манастира Светог архангела Гаврила – Пиносаве у Кусатку и именовањем скинути забрану свештенослужења.

Окончати црквеносудски поступак у првом степену:

Против архимандрита Серафима (Божића), бившег сабрата и настојатеља манастира Денковца, коме је пресудом Црквеног суда Епархије шумадијске (ЦС бр. 168/23) изречена казна лишавања свештеничког чина, монаштва и монашког имена.

Примити у свезу клира:

Павла Јевђевића из свезе клира Епархије жичке.

Поделити канонски отпуст:

Јереју Живану Голубовићу за свезу клира Епархије канадске.

Примити у први разред богословије:

Антонија Недељковића из Крагујевца;
Василија Арсенијевића из Крагујевца;
Александра Соколовића из Чумића;
Алексу Ристића из Шумарица;
Немању Јовановића из Белошевца;
Павла Шишковића из Лапова.

Завршили богословију:

Огњен Антонијевић;
Душан Димитријевић;
Јован Јовановић;
Тадија Марковић;
Вељко Јовановић.

Поделити благослов за упис на Православни богословски факултет Универзитета у Београду:

Марку Поповићу из Вранића;
Бојану Стевановићу из Јагодине;
Јовану Јовановићу из Смедеревске Паланке;
Вуку Вуковићу из Крагујевца;
Вељку Јовановићу из Младеновца;
Владиславу Павловићу из Крагујевца;
Тадији Марковићу из Младеновца;
Огњену Антонијевићу из Вреоца;
Вукашину Сандићу из Лазаревца.

Пензионисати:

Протојереја ставрофора Велибора Ранђића, привременог пароху Друге паланачке парохије при храму Свете Петке у Смедеревској Паланци, Архијерејско намесништво јасеничко;
Протојереја Бранислава Јеремића, привременог пароху влашканске парохије у Влашкој, Архијерејско намесништво младеновачко.

Упокојили се у Господу:

Протојереј ставрофор Лазар Јагличић, пензионисани парох грошничке парохије у Грошници, Архијерејско намесништво лепеничко;
Протојереј Владан Марић (схи-јеромонах Мардарије), пензионисани парох међулушке парохије у Међулужју, Архијерејско намесништво младеновачко;
Протојереј ставрофор Радослав Станковић, пензионисани парох јагодинске парохије у Јагодини и некадашњи Архијерејски намесник белички;
Протојереј Драгиша Илић, пензионисани парох драгоцетске парохије у Драгоцету, Архијерејско намесништво беличко.

СЛУЖЕЊА ПРИЈЕМИ И ПОСЕТЕ ЕПИСКОПА ШУМАДНЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

Од 1. јуна до 31. јула 2023. године

ЈУН 2023:**1. јун 2023:**

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу;
Присуствовао отварању новог погона фабрике Wacker Neuson у Крагујевцу.

2. јун 2023:

Служио Литургију у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;
Рад и пријем у епархијској канцеларији;
Присуствовао заседању Скупштине града Крагујевца у Старој крагујевачкој цркви.

3. јун 2023:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог цара Константина и Свете царице Јелене у манастиру Дивостину;
По благослову Његове светости Патријарха српског Господина Порфирија у цркви Ружици у Београду венчао Милицу и Ђорђа из Америке.

4. јун 2023 – Духови:

Служио Литургију у Саборном храму у Крагујевцу.

5. јун 2023:

Служио Литургију и пререзао славски колач у Светотројичном храму – Старој крагујевачкој цркви;
Предводио славску литију кроз Крагујевац.

6. јун 2023:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Силаска Светог Духа на апостоле у Церовцу надомак Крагујевца;
Пререзао славски колач у храму Силаска Светог Духа на апостоле (у изградњи) у Блазнави.

7. јун 2023:

Служио Литургију у храму Зачећа Светог Јована Крститеља у Поскурицама;
Примио Његово просвештенство Епископа сремског Господина Василија.

8. јун 2023:

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу;
У Богословији у Крагујевцу присуствовао полагању матурског испита из Светог Писма Старог и Новог Завета;
У цркви Успења Пресвете Богородице у Младеновцу потписао уговоре за нове парохијске станове.

9. јун 2023:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог Луке Кримског при Заводу за одрасла лица у Малим Пчелицама;

На гробљу Бозман у Крагујевцу служио опело протојереју Лазару Јагличићу;

Присуствовао предавању проф. др Ранка Рајовића у Старој цркви у Крагујевцу.

10. јун 2023:

Служио Литургију у храму Силаска Светог Духа у Јунковцу код Лазаревца;

Осветио надгробни крст и служио годишњи помен јеромонаху Дионисију у манастиру Сибници;

У Неменикућама осветио крстове за нову манастирску цркву Свете Петке;

Посетио цркву Вазнесења у Сопоту ради надгледања текућих радова;

Присуствовао фестивалу вина у Краљевској винарији на Опленцу.

11. јун 2023:

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу и присуствовао смотри црквених хорава Шумадијске епархије.

12. јун 2023:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром; саслуживао изасланик Светог Архијерејског Синода Србољуб Убипариповић на матурским испитима у Крагујевачкој богословији;

Присуствовао матурском испиту из литургике у Богословији у Крагујевцу;

У Карађорђевој цркви у Тополи примио министарку за културу Мају Гојковић;

Присуствовао матурском испиту из црквеног појања у Богословији у Крагујевцу.

13. јун 2023:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у крагујевачком насељу Сушици;

Присуствовао матурском испиту из црквеног права у Богословији у Крагујевцу;

Рад и приједи у епархијској канцеларији.

14. јун 2023:

По благослову надлежног Епископа Господина Исихија служио Литургију у манастиру Ћелије поводом празновања Преподобног Јустина Ћелијског.

15. јун 2023:

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу;

Рад и приједи у епархијској канцеларији.

17. јун 2023:

Служио Литургију и парастос Владици Сави поводом годишнице упокојења у Саброном храму Успења Пресвете Богородице у Крагујевцу.

18. јун 2023:

Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Брезовцу поводом празновања Светог Јоаникија Липовца.

19. јун 2023:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;

Рад и приједи у епархијској канцеларији;

У цркви Светог Јоакима и Ане у Међулужју служио опело јеромонаху Мардарију, некадашњем пароху ове цркве.

20. јун 2023:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у крагујевачком насељу Станову;

Рад и приједи у епархијској канцеларији.

21. јун 2023:

Служио Литургију у храму Светог Јоаникија Девичког у крагујевачком насељу Бресници;

Рад и приједи у епархијској канцеларији.

22. јун 2023;

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу;

Рад и приједи у епархијској канцеларији.

23. јун 2023:

Служио Литургију у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;

Рад и приједи у епархијској канцеларији.

24. јун 2023:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светих апостола Вартоломеја и Варнаве у Раниловићу;

У цркви Светих апостола Петра и Павла у Јагодини служио опело протојереју Радославу Станковићу.

25. јун 2023:

Служио Литургију у храму Светог архангела Гаврила у Баничини.

26. јун 2023:

Служио Литургију у храму Светог Саве у крагујевачком насељу Аеродром;

Рад и приједи у епархијској канцеларији.

27. јун 2023:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у крагујевачком насељу Сушици;

Рад и приједи у епархијској канцеларији;

Одржао састанак са верницима поводом обнове манастирске цркве у Горовичу;

Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

28. јун 2023 – Видовдан:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог великомученика Лазара Косовског у крагујевачком насељу Белошецу; у току Литургије рукоположио у чин ђакон Стефана Јанковића, вероучитеља.

29. јун 2023:

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу;

Рад и приједи у епархијској канцеларији.

30. јун 2023:

Служио Литургију у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;

У селу Делени одредио место за подизање нове цркве.

ЈУЛ 2023:

1. јул 2023:

Служио Литургију и парастос монахињи Јелисавети у манастиру Никоље.

2. јул 2023:

Служио Литургију и пререзао славски колач поводом прославања Светог Јована Шангајског у манастиру Липару; у току Литургије замонашио искушеницу овог манастира Томиславу давши јој монашко име Ксенија.

3. јул 2023:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Одржао пријемни испит за упис у богословије СПЦ;
Рад и приједи у епархијској канцеларији.

4. јул 2023:

Служио Литургију и пререзао славски колач поводом прославања Свете Анастасије у манастиру Каленићу;
Посетио цркву у Брајиновцу.

5. јул 2023:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Свете Анастасије Српске у Копљарима код Аранђеловца.

6. јул 2023:

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу;
Одржао седницу са архијерејским намесницима по питању фондова Епархије;
Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу.

7. јул 2023 – Ивањдан:

Служио Литургију у манастиру Тресје;
Присутвао изложби „Дани Милована Видаковића“;
Одржао састанак са братством манастира Тресја;
Посетио проту Велибора Ранђића поводом прославања крсне славе.

8. јул 2023:

Служио Литургију у храму Светог Саве на Липару – Крушевица.

9. јул 2023:

Служио Литургију у храму Светог деспота Стефана Лазаревића у Белосавцима.

10. јул 2023:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у епархијској канцеларији.

11. јул 2023:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу – Станово;
Рад и приједи у епархијској канцеларији;
Примио директора Завода за заштиту споменика културе из Смедерева Дејана Радовановића са сарадницима по питању стављање цркве у Ратарима под заштиту као споменика културе;
Служио у Рогачи опело Миланки, мајци председника општине Сопот;
Служио празнично бденије у манастиру Ралетинцу.

12. јул 2023 – Петровдан:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу;
У цркви у Неменикућама служио годишњи помен књижевнику Миловану Видаковићу и присуствовао културно уметничком програму.

13. јул 2023:

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу;
Рад и приједи у епархијској канцеларији.

14. јул 2023;

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светих бесребреника Косме и Дамјана у Загорици;
Рад и приједи у епархијској канцеларији.

15. јун 2023:

Салуживао на Литургији у Брајковцу којом је начелствовао Епископ ваљевски Господин Исихије поводом славе заједнице Земља живих; разговарао са штићеницима заједнице Земља живих.

16. јул 2023:

Служио Литургију у храму Светог Јована Крститеља у Мељаку;
У цркви у селу Гунцати утврдио распоред за живописање.

17. јул 2023:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у епархијској канцеларији.

18. јул 2023:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу – Сушица;
Рад и приједи у епархијској канцеларији.

19. јул 2023:

Служио Литургију у манастиру Денковцу.

**Продајни
центар
Епархије
шумадијске**

**Интернет продавница
црквених предмета за
цео свет**

www.eparhija.com

**Опрема за храмове
Опрема за свештенство
Иконе, крстови, тамјан
Филигрански програм
Јеванђеља, књиге
Црквени артикли**

www.eparhija.com

20. јул 2023:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Свете великомученице Недеље у Десимировцу.

21. јул 2023:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог великомученика Прокопија у Овсишту;
Рад и приједи у епархијској канцеларији.

22. јул 2023:

Служио Литургију у храму Свете Петке у селу Петка код Лазареваца;
У Новој Пазови у цркви Свете Петке венчао унука Милоша.

23. јул 2023:

Служио Литургију у храму Светог великомученика Георгија у Дрену;
У Јунковцу код Тополе освештао нови парохијски дом;
У цркви Преображења у Жабарима утврдио ток радова на обнови.

24. јул 2023:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у епархијској канцеларији;
Примио архимадрита Покропија из Антиохијске Цркве;
У цркви Чудотворне иконе Тројеручице у Малим Пчелицама служио бденије.

25. јул 2023:

Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Каленићу; у току Литургије крстио Павла из Доње Видове;
У манастиру Прерадовцу на вечерњем богослужењу замонашио искушеницу Ању давши јој монашко име Јустина.

26. јул 2023 – Аранђеловдан:

Служио Литургију и пререзао славски колач у манастиру Вољавчи.

27. јул 2023:

Служио Литургију у храму Свете Тројице – Старој цркви у Крагујевцу;
Рад и приједи у епархијској канцеларији.

28. јул 2023:

Служио Литургију у храму Свете Петке у крагујевачком насељу Виногради;
Рад и приједи у епархијској канцеларији.

29. јул 2023:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Светог деспота Стефана у селу Бабе.

30. јул 2023:

Служио Литургију и пререзао славски колач у храму Свете великомученице Марине у Новом Ланишту;
У селу Добра Вода утврдио распоред за живописање цркве Вазнесења;
У селу Дубока утврдио распоред за живописање цркве Светог пророка Илије.

31. јул 2023:

Служио Литургију у храму Светог Саве у Крагујевцу – Аеродром;
Рад и приједи у епархијској канцеларији.

ДЕЧИЈА СТРАНА

“КО НЕ ПРИМИ ЦАРСТВА БОЖИЈЕГА КАО ДЕТЕ НЕЋЕ УЋИ У ЊЕГА”

ПРЕОБРАЖЕЊЕ ГОСПОДЊЕ

1. И после шест дана узео Исус Петра и Јакова и Јована, брата његова, и изведе их на гору високу саме.
2. И преобрази се пред њима, и засија се лице његово као сунце, а хаљине његове постадоше бијеле као свјетлост.
3. И гле, јавише им се Мојсеј и Илија који с њим говораху.
4. А Петар одговарајући рече Исусу: Господе, добро нам је овдје бити; ако хоћеш да начинимо овдје три сјенице: теби једну, и Мојсеју једну, и једну Илији.
5. Док он још говораше, гле, облак сјајан заклони их, и глас из облака који говори: Ово је Син мој љубљени, који је по мојој вољи; њега слушајте.
6. И чувши ученици падоше ничице и уплашише се веома.
7. И приступивши Исус дохвати их се и рече: Устаните и не бојте се.
8. А они, подигнувши очи своје, никога не видјеше до Исуса сама.
9. И када силажаху са горе, заповједи им Исус говорећи: Ником не казујте што сте видјели док Син Човјечији из мртвих не васкрсне.
10. И запиташе га ученици његови говорећи: Зашто, дакле, књижевници кажу да Илија најприје треба да дође?
11. А Исус одговарајући рече им: Илија ће заиста доћи најприје и уредити све.
12. Али кажем вам да је Илија већ дошао, и не познаше га, него учинише с њиме што хтједоше; тако ће и Син Човјечији пострада од њих.
13. Тада разумјеше ученици да им рече за Јована Крститеља.

(Јеванђеље по Матеју, глава 17, стихови 1-13)

ТРОПАР, глас 7:

Преобразилсја јеси на горје, Христе Боже, показавиј учеником твојим славу твоју, јакоже можаху: да возсијајет и нам грјешним свјет твој присносущниј, молитвама Богородици, свјетодавче, слава тебје.

Преобразио си се на гори, Христе Боже, показавши ученицима Својим славу Своју, колико су могли да поднесу. Нека засија и нама грешнима Твоја вечна светлост, молитвама пресвете Богородице, Даваоче Светлости, слава Теби!

НЕ МОЈТЕ БРИНУТИ ЗА СУТРАШЊИ ДАН

Старац Теодосије, игуман Кијево-печерске лавре, враћао се из цркве после Литургије у своју келију. Ишао је широким манастирским дво-риштем, обасјаним јарким пролећним сунцем. Ту и тамо стајали су монаси. Тог дана је био празник, братија се одмарала од трудова учињених током недеље.

„Каква милост, оче Пајсије!“, рече Теодосије, заставши пред старим монахом. „И нехотице усхићење човеку обузме душу при погледу на светло сунце и расцветало дрвеће. Слава Творцу!“

„И какво време. Ускрс ће бити светао“, одговори отац Пајсије.

Игуману приђе свештеномонах, не висок, у отр-цаној мантији, са похабаном камилавком на глави.

„Дођох к теби, оче, са великом молбом“, обрати се игуману.

„Реци ми, брате, шта могу да учиним за тебе?“, упита игуман.

„Хоћеш ли ми позајмити вина, оче? Моје вино је ускисло, сутра не могу да служим Литургију“.

„Са радошћу, са радошћу“, рече Теодосије, „Оче Пајсије, пошаљи к мени брата Сергија. Пођимо у моју келију“, окрену се и рече свештеномонаху.

Пајсије је журно отишао у келију оца економа.

Отац Сергије, висок млади монах строгог лица, седео је у својој келији и гледао просфору која је управо донета из цркве.

„Зове те игуман“, рече отац Пајсије, обраћајући се монаху.

„Одмах идем“, одговори отац Сергије.

Ставио је просфору у дубоку корпу и изашао. Када је отац Сергије ушао у игуманову келију, Теодосије је разговарао са свештеномонахом.

„Брате Сергије“, обрати се игуман дошљаку, „овде је дошао отац Василије да нам тражи вина за служење Литургије, буди љубазан, сипај пуну тикву и донеси“.

„Радо бих испунио твоју молбу, оче“, одговорио је монах, „али, на жалост, не могу. Нама самима остало је толико мало вина да је једва довољно за три службе“.

„Није важно, брате, сипај и донеси“.

„Али, оче, шта ћемо сутра за Литургију?“

„Даће нам Господ“, одговори Теодосије, „сети се како нас је Христос учио“.

Сети се Његове Беседе на гори. `Не брините за сутра, јер сутра ће се побринути за своје: довољно за сваки дан своје бриге` (Јеванђеље по Матеју, глава 6. стих 34).

„Нека буде по твојој речи, оче“, одговори отац Сергије, „али ја нећу бити крив ако сутра не буде Литургије у манастиру“.

„Не бој се брате, Бог ће нам помоћи“, рече игуман.

Отац Сергије је изашао и вратио се неколико минута касније са великом издубљеном тиквом и посудом вина. Одложио је тикву на сто и пажљиво почео да сипа вино. Убрзо је тиква била скоро пуна, а у посуди је остало мало вина. Отац Сергије застаде.

„Сипајте све“, рече игуман, „није много остало“.

Отац Сергије уздахну и изли све, до последње капи.

„Хвала“, обрати му се игуман. „Не тугуј. Запамти: Бог ће нам помоћи“.

Потом је отац Сергије отишао за својим послом.

Цео дан је за оца Сергија прошао у бригама и невољама. Био је одговоран за цео економски живот манастира. Читавог дана је размишљао о томе да сутра за Литургију нема ни капи вина. Није било начина да се пошаље у град по вино, био је празнични дан и све продавнице су биле затворене.

„Сутра у зору идем у суседно село, можда ћу стићи да се вратим на време“, помисли монах, али га та мисао није утешила.

Дан је прелазио у вече. Вратили смо се са целоноћне службе. На прозорима су треперила светла, а монаси су се разишли у своје ћелије.

Отац Сергије је отишао у манастирску оставу да пекарима да брашно за сутрадан.

„Просфоре су данас биле добре“, рекао је искушенику, „пробај, брате, и сутра тако испећи. Рад је Богу угодан“.

Млади монах је добио вољу да ради још боље.

„Оче Сергије! Тражим те по целом манастиру! Иди брзо! Од кнеза су у манастир доведена троја кола. Нема ко да прихвати: отац игумен почива“, рече му један монах који се појавио у остави.

„Чекајте овде, браћо“, обрати се отац Сергије ка монасима-пекарима, „Враћам се ускоро“.

И он пожури из собе.

У манастирском дворишту стајала су троја кола покривена прекривачима. Када се појавио отац Сергије, приступио му је кнежевски управитељ и рекао:

„Кнез-отац клања вам се, монаси, и шаље прилог. Молите се за његово здравље“.

„Ми непрекидно помињемо кнеза у нашим молитвама“, одговорио је отац Сергије, „од нас кнезу пренесите поклон до земље. Нећу да сметам оцу игуману, уморио се после службе. Него, који је повод за овај прилог?“

„Кнезу је хан са Крима послао дар“, одговорио је гласник. „Кнез је хтео да то подели са вама и шаље вино у манастир за Литургију“.

Отац Сергије је задрхтао, у очима су му се појавиле сузе. Три пута се прекрстио. Тако Господ помаже онима који се у Њега надају! пролетјело му кроз ум. Боже! Зашто ја немам тако дубоку веру као отац Теодосије?“

„Хвала ти, Христе Боже!“, рече гласно отац Сергије.

Касно увече отац Сергије је ушао у келију оца Теодосија. Старац је читао Јеванђеље пред упаљеном кандилом.

„Оче Сергије“, окрену се игуман према њему, „тешко ми је било да видим колико мало верујете у Господа. Зар не верујете речима Спаситељевим?“

Уместо одговора, монах је клекнуо пред старешином.

„Верујем, оче“, рекао је дрхтавим гласом, „Господ је благоволео да ме научи снажној вери у Његову доброту“. И рече старцу да је кнез сасвим очекивано послао вино за манастир.

Док је отац Сергије говорио, игуманово лице се озари осмехом. Када је монах ућутао, старац га је загрлио и рекао:

„Хвала Свемогућем Богу! Верујте да Он никада неће оставити човека који у Њега полаже наду и веру!“

Н. Смоленски

ПАСТИР ДОБРИ

У Ефеској цркви служена је Божанска Литургија. Био је празник, а црква је била пуна верника... Служио је епископ Тимотеј, ученик апостола Павла.

Хришћани Ефеса, града у којем је сваким даном растао број верника, уживали су у потпуном миру и спокоју. Страшни прогони који су се по наређењу цара Нерона одвијали у Риму још нису стигли до малоазијских цркава, а овде није било прогона хришћана.

На крају службе епископ Тимотеј се попео на амвон и почео да проповеда. У цркви је завладала потпуна тишина коју је нарушавао само глас проповедника...

Наједном су се отворила улазна врата, а на прагу се појавио одред војника. Чуо се звекет оружја. За неколико минута цео храм су опколили војници.

Епископу је пришао стражар и рекао је гласно, пружајући му дугачак свитак: „Цар Нерон вам шаље овај декрет. Читајте!“

Тимотеј је отворио свитак и почео да чита наглас. У декрету Нерон је наредио епископу Ефеском Тимотеју и свим хришћанима овог града да изруче бегунце – хришћане који су побегли из Рима од царског прогона. Нерон је захтевао да испуне његову наредбу и, у случају непослушности, претио им је погубљењем.

„Не“, рекао је Тимотеј мирно и одлучно, након што је завршио читање. „Не можемо испунити његову заповест. Реците цару да бисмо радије умрли него издали своју браћу“.

А сви присутни су гласно потврдили: „Амин!“

Официр је почео да убеђује епископа да се предомисли, говорећи да је дужност сваког човека, био он хришћанин или незнабожац, да поштује закон, али Тимотеј је остао непоколебљив.

„Знам“, рекао је, „да су послушност и потчињавање наша дужност. Али морамо се повиновати само законским захтевима који нису противни нашој савести и заповестима Христовим, а цар захтева од нас да поступамо нечасно, на шта не можемо да пристанемо“.

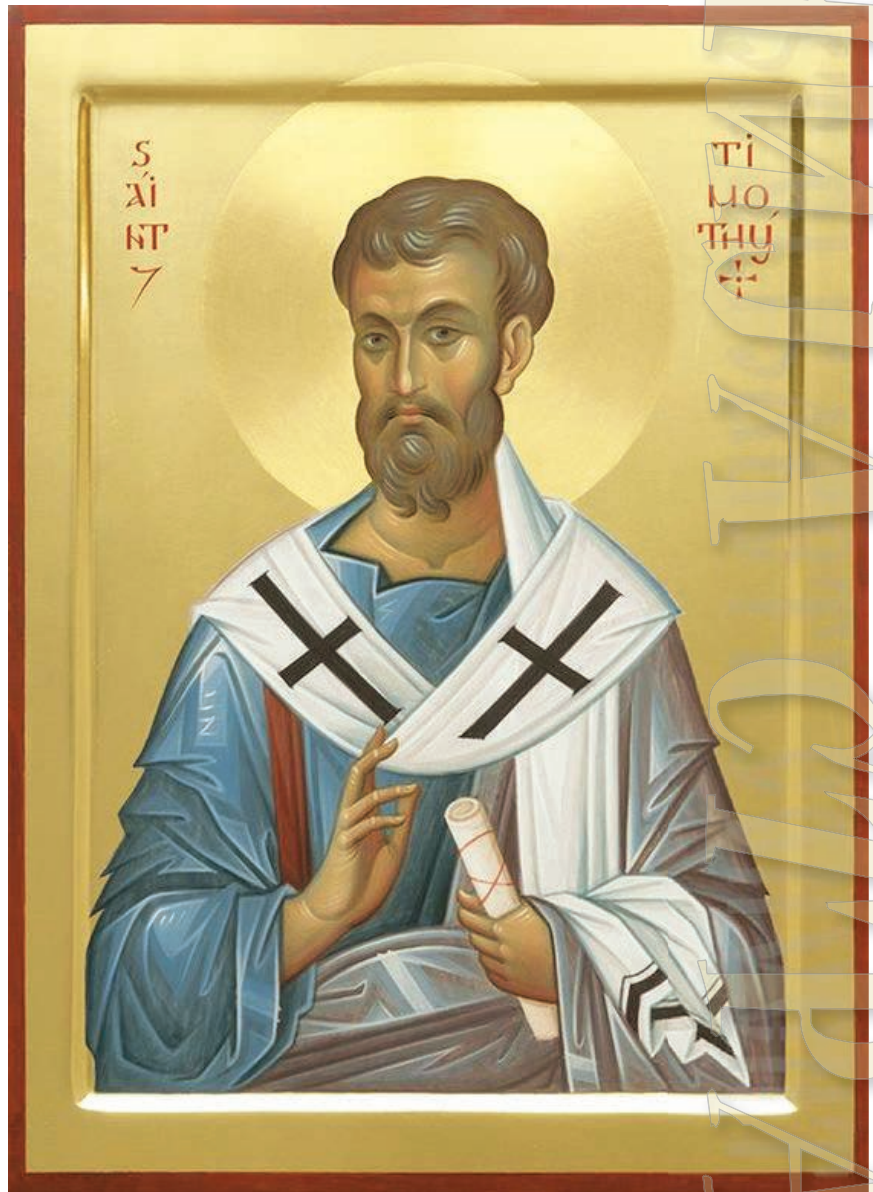
Официр је дуго покушавао да убеди епископа, али су сви његови напори остали узалудни.

„Онда ћу морати да прибегнем строгим мерама!“, узвикнуо је раздражени официр.

„Ради шта ти дужност каже“, мирно је одговорио владика. И официр је издао страшну наредбу... Војници су извукли сабље, блеснуло је оружје и потекла крв.

Хришћани су без мрмљања падали под ударима, мушкарци су јурили напред, покушавајући да заштите жене и децу... Вика, запомагање и плач испунили су цркву.

Епископ је стајао баш тако да су иза њега, врло близу, била мала врата кроз која је могао да побегне... Али Тимотеј је отишао напред, где се догађао прави масакр, и окренуо се официру, тражећи од њега да прекине убијање на макар на трен. Он је, мислећи да Тимотеј жели да испуни његов захтев, наредио војницима да стану.

Тада је владика стао испред верног народа и смирено рекао војницима: „Пре него што распршите стадо, ударите пастира!“

Дубока тишина је завладала свуда околу. Очи свих су биле упрте у Тимотеја, који је ненаоружан стајао пред разјареним војницима.

На лицу официра видео се стид. Он нехотице спусти очи пред кротким Тимотејевим погледом и, дајући знак војницима, нечујно напусти цркву заједно са њима.

Анатолиј Алешин

www.kalenic.rs

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА ЕПАРХИЈЕ ШУМАДИЈСКЕ

КАЛЕНИК

Н О В А И З Д А Њ А

ДВЕ ДЕЦЕНИЈЕ СЛУЖЕЊА
ВЛАДИКЕ ЈОВАНА
У ШУМАДИЈСКОЈ
ЕПАРХИЈИ

2002 – 2022. ГОДИНА
НОВОПОДИГНУТЕ И
ОБНОВЉЕНЕ ЦРКВЕ

ВЛАДИКА
ШУМАДИЈСКИ
САВА ВУКОВИЋ
СПОМЕНИЦА 2001-2021

Јован, Епископ шумадијски

ПРОПОВЕДИ НА
НЕДЕЉНИМ ЛИТУРГИЈАМА
(2013-2018)

Прота Милорад Милошевић
ПОРОДИЧНЕ И РАТНЕ
(1944-1945) ХРОНИКЕ

www.eparhija.com